

BIJLAGE V
Sociaal klimaatplan (artikel 6, lid 7)

CCI	2026NL05SCFP001
Land	Nederland
Versie	1.0
Nummer van het besluit van de Commissie	
Datum van het besluit van de Commissie	
Kleine aanpassing	Nee

Inhoudsopgave

1. OVERZICHT EN PROCES VAN TOTSTANDBRENGING VAN HET SOCIAAL KLIMAATPLAN	5
1.1. Samenvatting	5
1.1.1. Context van de groene transitie	5
1.1.2. Overzicht van de belangrijkste geplande maatregelen en investeringen	5
1.1.3. Doelstellingen van de maatregelen en investeringen	6
1.1.4. Overzichtstabel	8
1.2. Overzicht van de huidige beleidscontext	9
1.3. Raadplegingsproces	12
1.4. Definities	14
1.5. Verwachte effecten op kwetsbare groepen	16
2. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGELEN EN INVESTERINGEN, MIJLPALEN EN STREEFDOELEN	19
2.1. COMPONENT: C1 - Sector gebouwen	19
2.1.1. Beschrijving van de component (kader met samenvatting)	19
2.1.2. Beschrijving van de maatregelen en investeringen van de component	23
2.1.2.1. Maatregel/Investing: 1: Energiehuis	23
2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering	23
2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen	34
2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema	36
Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment	40
2.1.2.1.4. Financiering en kosten	43
Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering	45
2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)	46
2.1.2.1.6. Additionaliteit	46
2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun	47
2.1.2.1. Maatregel/Investing: 2: Nationaal Warmtefonds	50
2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering	50
2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen	53
2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema	55
Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment	57
2.1.2.1.4. Financiering en kosten	60
Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering	63
2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)	64
2.1.2.1.6. Additionaliteit	64
2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun	64
2.1.2.1. Maatregel/Investing: 3: Uitfasering slechte energielabels (E-F-G) huurwoningen	66
2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering	66
2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen	68
2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema	69
Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment	70
2.1.2.1.4. Financiering en kosten	73
Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering	74
2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)	75
2.1.2.1.6. Additionaliteit	75
2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun	75
2.1.2.1. Maatregel/Investing: 4: Fixteams micro-ondernemers	76
2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering	76

2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen	80
2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema	81
Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment	82
2.1.2.1.4. Financiering en kosten.....	85
Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering	89
2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)	90
2.1.2.1.6. Additionaliteit	90
2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun	90
2.1.3. Raming van de totale kosten van component C1	92
2.1.4. Mijlpalen en streefdoelen van component C1	93
2.1.5. Scenario in geval van een latere start van het emissiehandelssysteem.....	95
2.2. COMPONENT: C3 - Rechtstreekse inkomenssteun	98
2.2.1. Beschrijving van de component (kader met samenvatting).....	98
2.2.2. Beschrijving van de maatregelen van de component	99
2.2.2.1. Maatregel: 1- Energiefonds	99
2.2.2.1.1. Beschrijving van de maatregel	99
2.2.2.1.2. Mijlpalen en streefdoelen voor maatregel inzake rechtstreekse inkomenssteun	101
Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment	103
2.2.2.1.3. Motivering van de maatregel.....	106
2.2.2.1.4. Financiering en kosten.....	108
Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel	110
2.2.2.1.5. Rechtvaardiging voor andere steun genietende entiteiten dan kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)	111
2.2.2.1.6. Additionaliteit.....	111
2.2.3. Raming van de totale kosten van component C3	112
2.2.4. Mijlpalen en streefdoelen van component C3	113
2.2.5. Scenario in geval van een latere start van het emissiehandelssysteem.....	114
2.3. COMPONENT: C4 - Technische bijstand	117
2.3.1 Beschrijving van de component (kader met samenvatting).....	117
2.3.2. Beschrijving van de acties van de component.....	118
2.3.2.1. Actie:: 1- Technische bijstand	118
2.3.2.1.1 Beschrijving van de actie van de component	118
2.3.2.1.2. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema	119
Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de actie.....	123
2.3.2.1.3. Financiering en kosten.....	126
Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de actie.....	127
2.3.2.1.4. Rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)	128
2.3.2.1.5. Additionaliteit	128
2.3.3. Geraamde totale kosten van C4.....	129
2.3.4. Mijlpalen en streefdoelen van component C4	130
2.3.5. Scenario in geval van een latere start van het emissiehandelssysteem.....	132
2.4. Overdrachten naar/uit programma's in gedeeld beheer.....	135
2.4.1. Motivering van de overdrachten naar programma's in gedeeld beheer	135
2.4.2. Motivering van de overdrachten van programma's in gedeeld beheer naar het sociaal klimaatplan	135
2.4.3. Overdrachtstabel	135
2.5. Geraamde totale kosten van het plan.....	136
2.5.1. Beschrijving van de wijze waarop de kosten in overeenstemming zijn met het beginsel van kostenefficiëntie en in verhouding staan tot het verwachte effect van het plan	136
2.5.2. Tabel met een overzicht van de kosten van het Fonds per financieringsbron	136

2.5.3. Minimum- en maximumfinancieringscriteria waaraan moet worden voldaan.....	136
3. ANALYSE EN ALGEMENE IMPACT	138
3.1. Verwachte effecten van de geplande maatregelen en investeringen	138
3.1.1. Beschrijving van de in de ramingen gebruikte methode	138
3.1.2. Beschrijving van de verwachte effecten van de component.....	140
3.1.2.1. Energie-efficiëntie	140
3.1.2.1.1. Algemeen plan.....	140
3.1.2.1.2. Sector gebouwen.....	140
3.1.2.1.3. Sector wegvervoer	140
3.1.2.2. Renovatie van gebouwen.....	141
3.1.2.2.1. Algemeen plan.....	141
3.1.2.2.2. Sector gebouwen.....	141
3.1.2.2.3. Sector wegvervoer	141
3.1.2.3. Emissievrije en emissiearme mobiliteit en emissievrij en emissiearm vervoer	142
3.1.2.3.1. Algemeen plan.....	142
3.1.2.3.2. Sector gebouwen.....	142
3.1.2.3.3. Sector wegvervoer	142
3.1.2.4. Vermindering van de broeikasgasemissies.....	143
3.1.2.4.1. Algemeen plan.....	143
3.1.2.4.2. Sector gebouwen.....	143
3.1.2.4.3. Sector wegvervoer	144
3.1.2.5. Vermindering van het aantal kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers ...	145
3.1.2.5.1. Algemeen plan.....	145
3.1.2.5.2. Sector gebouwen.....	145
3.1.2.5.3. Sector wegvervoer	145
3.1.3. Kwantitatieve tabel die het effect van de maatregelen weergeeft	146
3.1.4. Kwalitatieve en kwantitatieve tabel die het verwachte effect weergeeft van de maatregelen inzake tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun op de vermindering van het aantal kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers, en huishoudens die in energie- en vervoersarmoede verkeren	147
4. COMPLEMENTARITEIT EN UITVOERING VAN HET PLAN	150
4.1. Toezicht op en uitvoering van het plan	150
4.2. Samenhang met andere initiatieven.....	158
4.3. Complementariteit van de financiering	162
4.4. Specifieke geografische kenmerken	164
4.5. Preventie van corruptie, fraude en belangenconflicten	165
4.6. Informatie, communicatie en zichtbaarheid	165

1. OVERZICHT EN PROCES VAN TOTSTANDBRENGING VAN HET SOCIAAL KLIMAATPLAN

1.1. Samenvatting

1.1.1. Context van de groene transitie

Context van de groene transitie in de lidstaat, met bijzondere nadruk op de belangrijkste uitdagingen qua sociale gevolgen van de opnemings van broeikasgasemissies van de sectoren gebouwen en wegvervoer in het toepassingsgebied van Richtlijn 2003/87/EG, en wijze waarop het plan een antwoord biedt op deze uitdagingen.

Nederland zet volop in op de klimaat- en energietransitie. Dit wordt niet alleen gezien als een noodzakelijke uitdaging voor de toekomst, maar ook als een kans om een rechtvaardigere en inclusievere samenleving te bouwen.

Nederland erkent het belang van een sociaal rechtvaardige transitie, waarbij structureel wordt gewaarborgd dat kwetsbare groepen niet onevenredig worden getroffen door de gevolgen van deze groene transitie.

De energietransitie in Nederland kenmerkt zich door verschillende positieve trends. Er is een aanzienlijke toename van hernieuwbare energie, een significante vermindering van de CO₂-uitstoot en een sterke groei van elektrische voertuigen. Deze ontwikkelingen duiden op een succesvolle verschuiving naar duurzame energiebronnen en een afname van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Bovendien laat de verbeterde energie-efficiëntie-index zien dat er vooruitgang wordt geboekt in het efficiënter gebruik van energie, dankzij betere technologieën, bewustwording en effectieve beleidsmaatregelen.

Om de klimaatdoelstellingen te halen, moet de energietransitie echter versneld worden. Dit vereist onder meer intensivering van energiebesparing, de uitbreiding van hernieuwbare energieopwekking, verdere inzet op energie-efficiëntie en de overgang naar emissieloze mobiliteit.

De uitbreiding van het Europese emissiehandelssysteem (EU ETS) naar de gebouwde omgeving en het wegvervoer (ETS2) is een cruciale stap om de broeikasgasemissies aanzienlijk terug te dringen. De verwachting is echter dat dit systeem zal leiden tot hogere prijzen voor energie en vervoer. De doorberekening van deze kosten kan onevenredig zware gevolgen hebben voor huishoudens met lage inkomens en micro-ondernemingen, die een relatief groot deel van hun budget aan energie en vervoer besteden.

Het rapport van CE Delft, 'Effect ETS2 op kwetsbare groepen' (2025), concludeert dat de effecten van ETS2 naar verwachting zullen leiden tot 24.000 extra huishoudens in energiearmoede in 2030, ten opzichte van een referentiesituatie zonder ETS2.

Ook de vervoersarmoede neemt toe. Vooral huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum en die een fossiel aangedreven auto bezitten, zijn kwetsbaar voor de stijgende brandstofprijzen. Binnen deze groep hebben circa 179.000 huishoudens (bandbreedte: 111.000 tot 247.000) een verhoogde kwetsbaarheid door ETS2, omdat zij beperkte toegang hebben tot alternatieve mobiliteitsvoorzieningen. Ten opzichte van een situatie zonder ETS2 in 2030 betreft dit 152.000 huishoudens (bandbreedte: 102.000 tot 201.000).

Daarnaast zal de doorberekening van kosten onevenredig zwaar uitpakken voor micro-ondernemingen die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, met name in sectoren als de horeca en de transportsector (CE Delft, 2025).

Kortom, met de introductie van ETS2 gaan huishoudens meer betalen voor fossiele energie en dit zal met name voor mensen met een laag inkomen kunnen betekenen dat het nog lastiger wordt om rond te komen. Voor een rechtvaardige transitie is het cruciaal om extra aandacht te hebben voor de groepen die het meest geraakt worden en voor wie de stap naar verduurzaming – en dus besparing – moeilijk te maken is zonder ondersteuning.

1.1.2. Overzicht van de belangrijkste geplande maatregelen en investeringen

In het Sociaal Klimaatplan wordt voortgebouwd op de Nederlandse inzet voor een rechtvaardige transitie.

De nieuwe maatregelen, gefinancierd vanuit het Sociaal Klimaatfonds (SCF), dienen een integraal en samenhangend doel om kwetsbare huishoudens te ondersteunen met duurzame oplossing en tegelijkertijd ook gerichte directe steun te verlenen om de impact van ETS2 te compenseren. Deze compensatie is bedoeld om de periode te overbruggen totdat huur- en koopwoningen (en micro-ondernemingen) structureel zijn verduurzaamd.

De focus van het Nederlandse Sociaal Klimaatplan ligt hoofdzakelijk op de doelgroep kwetsbare huishoudens en micro-ondernemingen die geen of onvoldoende middelen hebben om de stap te zetten richting verduurzaming en hierdoor afhankelijk blijven van fossiele brandstoffen. Het gevolg is dat zij in armoede geraken of deze wordt geïntensiveerd.

Het Sociaal Klimaatplan Nederland richt zich niet specifiek op de sector transport of de doelgroep in vervoersarmoede. Dat laat onverlet dat ook de doelgroep in vervoersarmoede indirect geholpen wordt met maatregelen in het Sociaal Klimaatplan omdat er een aanzienlijke overlap bestaat tussen huishoudens die in energiearmoede verkeren en huishoudens die in vervoersarmoede verkeren¹. Ook wordt er buiten het Sociaal Klimaatplan Nederland veel aandacht besteed om initiatieven die vervoersarmoede verminderen te steunen (zie 1.2).

De SCF-middelen worden ingezet op maatregelen om de effecten van het emissiehandelssysteem (ETS2) voor huishoudens in energiearmoede, en micro-ondernemingen in een kwetsbare positie te verzachten. Het gaat in totaal om 4 maatregelen waarvan 3 in component C1 en 1 in component C3.

Binnen het domein van de gebouwde omgeving, gaat het om totaal € 425,25 miljoen voor kwetsbare huishoudens in energie-armoede middels de volgende maatregelen:

1) aantrekkelijke en verantwoorde financiering via Nationaal Warmtefonds voor het laten uitvoeren van energiebesparende maatregelen en

2) advies, hulp en ondersteuning voor huishoudens via één loket (“Energiehuizen”).

Deze inzet op structurele verduurzaming is gekoppeld aan:

(3) de maatregel voor directe inkomenssteun. Hiervoor wordt € 249,75 miljoen ingezet voor een publiek Energiefonds. Daarnaast wordt er een koppeling gemaakt met gemeenten zodat de doelgroep actief benaderd kan worden voor verduurzamingsmaatregelen. Op deze manier worden mensen met een laag inkomen geholpen structureel te verduurzamen, in combinatie met een tijdelijke overbrugging in de vorm van ondersteuning bij het betalen van de energierekening.

Om de verduurzaming van micro-ondernemingen te bevorderen wordt ingezet op de volgende maatregel:

(4) € 27 miljoen uit het SCF wordt ingezet voor fixteams ter ondersteuning van de verduurzaming van micro-ondernemingen (“Fixteams”).

Door specifiek te focussen op een select aantal maatregelen die nauw met elkaar verbonden zijn, zal de impact van ETS2 op kwetsbare huishoudens en micro-ondernemingen het meest doeltreffend, effectief en efficiënt worden aangepakt.

1.1.3. Doelstellingen van de maatregelen en investeringen

De voornaamste doelstelling is om de impact van ETS2 voor kwetsbare huishoudens en micro-ondernemers te verlichten, specifiek voor mensen die verkeren in energie- en/of vervoersarmoede en niet de mogelijkheid hebben om naar duurzame alternatieven over te stappen.

Voor huishoudens die kampen met energiearmoede is het doel om hen te ondersteunen bij het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Enerzijds door hen inzicht, hulp en advies te bieden o.a. via éénloketfuncties, bij het nemen van energiebesparende maatregelen in hun woning en, anderzijds door hen financieel te ondersteunen, juist bij de groep die dat nodig heeft doordat ETS2 een grotere druk op hun financiële situatie geeft. Daarom willen we SCF middelen gebruiken voor twee producten van het Nationaal Warmtefonds: de combinatielening voor woningeigenaren zonder leenruimte en de VvE-ledenlening voor appartementseigenaren met een laag inkomen. Zo maken we het in financiële zin mogelijk voor deze groep om investeringen te doen in hun huis die leiden tot een duurzame positieve impact. Hiermee worden zowel sociale als financiële barrières weggenomen.

Het doel van directe inkomensondersteuning is om energiearmoede voor kwetsbare huishoudens op korte termijn te verlichten, totdat er voldoende maatregelen (isolatie van woningen, overstappen op duurzamere energiebronnen) zijn genomen om de uitgaven aan energie voor deze huishoudens structureel te verlagen.

Om voldoende handelingsperspectief te bieden om mee te doen aan de transitie en het risico op een

toename van armoede en faillissementen te beperken, zullen de fixteams kwetsbare micro-ondernemingen gericht ondersteunen om direct en structureel energie te besparen en zo energielasten te verminderen. Daarnaast adviseren de fixteams de ondernemers over verder gaande aanpassingen (zoals de aanschaf van energiezuinigere apparaten en andere aanpassingen in en aan het gebouw) om de energielast verder omlaag te brengen en stappen te zetten in de verduurzaming van de micro-onderneming.

1.1.4. Overzichtstabel

Een overzichtstabel die de belangrijkste doelstellingen van het plan opsomt, met de geraamde totale kosten van het plan, waaronder de bijdrage uit het fonds, de nationale bijdrage en de aan het fonds over te dragen middelen van programma's in gedeeld beheer, ingedeeld volgens de drie steungebieden: maatregelen en investeringen voor de sector gebouwen, maatregelen en investeringen voor de sector wegvervoer en maatregelen voor rechtstreekse inkomenssteun, waarbij onderstaand model wordt gevolgd:

Steungebied	Totale kosten		Sociaal Klimaatfonds		Nationaal		Overdracht uit programma's in gedeeld beheer		Effect van de maatregelen en investeringen					
	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%	Vermindering van het aantal kwetsbare huishoudens	Vermindering van het aantal huishoudens in energiearmoede	Vermindering van het aantal kwetsbare vervoergebruikers	Vermindering van het aantal huishoudens in vervoersarmoede	Vermindering van het aantal kwetsbare micro-ondernemingen	CO2-emissiereductie (ktCO2)
Sector gebouwen	603.025.000	62,3749%	452.268.750	75,0000%	150.756.250	25,0000%	0	0,0000%	301.472	51.960	0	0	0	51,54
Rechtstreekse inkomenssteun	339.750.000	35,1426%	249.750.000	73,5099%	90.000.000	26,4901%	0	0,0000%	30.952	30.952	0	0		
Technische bijstand	24.000.000	2,4825%	18.000.000	75,0000%	6.000.000	25,0000%	0	0,0000%						
Totaal	966.775.000	100,0000%	720.018.750	74,4764%	246.756.250	25,5236%	0	0,0000%						

1.2. Overzicht van de huidige beleidscontext

Informatie over het huidige nationale energie- en klimaatbeleid, de wijze waarop dit wordt toegepast in de nationale context, met bijzondere aandacht voor de sectoren gebouwen en vervoer en het beleid voor de meest kwetsbare groepen.

Nederland, net als andere EU-landen, ondervindt de gevolgen van klimaatverandering, zowel op economisch vlak als in het welzijn van haar burgers. Het succes van de klimaat- en energietransitie hangt in grote mate af van het draagvlak binnen de samenleving, waarbij betaalbaarheid een cruciale factor is. Om deze redenen neemt Nederland verschillende maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan en om deze transitie op een rechtvaardige en eerlijke manier te laten verlopen.

Het Nederlandse klimaat- en energiebeleid is gestoeld op de ambities van het Klimaatakkoord (2019), de Klimaatwet (2019), het klimaatakkoord van Parijs en het Europese Fit-for-55-pakket (Green Deal). Voor de gebouwde omgeving bepalen met name de herziene richtlijnen EPBD, EED en RED de kaders van het Nederlands beleid. De doelstelling voor 2030 is om de uitstoot van broeikasgassen met 55% te reduceren ten opzichte van 1990. Binnen deze kaders wordt aandacht besteed aan het voorkomen van energie- en vervoersarmoede om de transitie sociaal rechtvaardig te laten verlopen.

In het hoofdlijnenakkoord 2024-2028 (demissionair kabinet-Schoof) wordt aangegeven dat het kabinet zich zal houden aan bestaande klimaatafspraken voor 2030 en 2050, met betrekking tot de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en de overgang naar duurzame energie. Daarbij neemt het kabinet de maatregelen om de energierekening voor kwetsbare huishoudens betaalbaar te houden en om energiearmoede tegen te gaan. Dit is een belangrijk aspect van het beleid om ervoor te zorgen dat de klimaattransitie rechtvaardig verloopt en dat kwetsbare groepen niet onevenredig worden getroffen².

Nederland neemt reeds verschillende maatregelen ter verduurzaming van de gebouwde omgeving, energie-efficiëntie, vervoersverduurzaming en tegen energiearmoede. Deze omvatten zowel tijdelijke financiële ondersteuning voor mensen in energie- of vervoersarmoede, als structurele investeringen in de verbetering van de energieprestatie van gebouwen en de verduurzaming van vervoer.

Gebouwde omgeving

De gebouwde omgeving is verantwoordelijk voor circa 12% van de Nederlandse broeikasgasemissies³. Het Nederlandse beleid zet in op verduurzaming via energiebesparing (gedrag), isolatie, ventilatie, zonnewering, zonPV, hybride en vol elektrische warmtepompen en aansluiting op warmtenetten. Afgelopen jaren ging terecht veel aandacht naar de mensen met een laag inkomen: energiecoaches en -fixers gingen langs bij mensen thuis om kleine en middelgrote energiebesparende maatregelen te treffen en maatwerkadviezen te geven. Met de corporatiesector is in de Nationale prestatie-afspraken vastgelegd om de woningen met de slechte energielabels (E, F, G) uit te faseren en voor alle verhuurders gaat normering op dit punt gelden per 2029.

Maar er is een groep die veel minder aandacht krijgt: de woningeigenaren met laag inkomen en laag-middeninkomen. De heersende gedachte is dat deze groep zelfredzaam is en dat er genoeg financiële prikkels zijn voor deze groep om hun woning te verduurzamen. Maar de werkelijkheid is dat, ondanks de veronderstelde zelfredzaamheid, deze groep de verduurzaming van hun woning ervaart als een ingewikkelde klus (inzicht verkrijgen, plan opstellen, aannemer selecteren, etc.). In theorie prikkelt de hoge energieprijs hen om te verduurzamen, maar de praktijk is dat veel mensen uit deze inkomenscategorie weinig spaargeld hebben. Dit spaargeld is bedoeld voor noodgevallen (bijvoorbeeld een kapotte auto), maar niet bedoeld, en niet toereikend, voor een lange termijn investering in verduurzaming van de eigen woning. Om deze groep woningeigenaren te stimuleren hun huis te verduurzamen is er op papier een goede mogelijkheid, namelijk een combinatie van subsidie en aantrekkelijke financiering. Woningeigenaren die energiebesparende maatregelen laten uitvoeren komen in aanmerking voor subsidie. Het gaat om gemiddeld dertig procent van de aanneemsom die woningeigenaren kunnen aanvragen bij de landelijke overheid. Daarnaast kunnen woningeigenaren energiebesparende maatregelen financieren via stichting Nationaal Warmtefonds. Deze combinatie van subsidie en financiering zorgt ervoor dat verduurzaming van de woning financieel gezien mogelijk is voor

bijna alle woningeigenaren blijkt uit een analyse van de Nederlandse Bank 4. Verderop in het Plan zal nader worden ingegaan op het Nationaal Warmtefonds en energiehuizen en de steun die Nederland daarbij wenst vanuit het SCF.

Om een indruk te geven van de belangrijkste bestaande regelingen binnen het huidige beleid volgt hier een korte opsomming: Huishoudens worden ondersteund via verschillende maatregelen zoals het Nationaal Isolatieprogramma (NIP), de regelingen Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE), de Stimulering van Aardgasvrije Huur (SAH) en voor verenigingen van eigenaars (SVVE). Het kabinet zet de uitfasering van huurwoningen met energielabels E, F en G door. Gemeenten hebben in drie tranches in 2022 en 2023 in totaal €553 miljoen ontvangen voor de aanpak van energiearmoede via de SPUK Aanpak Energiearmoede. De uitvoeringstermijn van deze SPUK wordt verlengd van 2025 tot en met 2027, zodat gemeenten meer tijd hebben voor de uitvoering. Bij al deze regelingen blijft de uitdaging om de meest kwetsbare doelgroepen te bereiken, zoals mensen met lage inkomens. Er zijn verschillende succesvolle initiatieven en subsidies beschikbaar om de verduurzaming van de gebouwde omgeving te stimuleren, maar er blijven uitdagingen bestaan, vooral voor kwetsbare groepen. Een voorbeeld van een succesvolle aanpak is het gebruik van de vertrouwde kring. Dit zijn sleutelfiguren die veel mensen kennen in de wijken waar hoge energiearmoede is, bijvoorbeeld een medewerker van de bibliotheek, een eigenaar van een lokale sportschool, het bestuur van een moskee. De sleutelfiguren verwijzen de bewoners naar energieadviseurs van de gemeente, die vervolgens op huisbezoek gaan voor energieadvies (over gedrag) en advies over het plaatsen van kleine en middelgrote energiebesparende maatregelen.

Vervoer

Het Nederlandse beleid richt zich op het verminderen van CO₂ uitstoot onder meer door het bevorderen van duurzame mobiliteit, zoals elektrisch vervoer en het gebruik van openbaar vervoer. Dit wordt nagestreefd door middel van elektrificatie, biobrandstoffen, modal shift en gedragsverandering.

Uit de impactanalyse van CE Delft over ETS₂, evenals uit eerder onderzoek van CBS en PBL naar vervoersarmoede in Nederland, blijkt dat vervoersarmoede zich in het bijzonder concentreert bij huishoudens met lage inkomens en huishoudens in minder stedelijke en landelijke gebieden. Deze huishoudens zijn vaak in hoge mate afhankelijk van de auto, mede doordat het regionale openbaar vervoer in de afgelopen jaren is afgeschaald of voor hen onvoldoende betaalbaar was. Juist voor deze lage-inkomensgroepen leidt een stijging van brandstofprijzen als gevolg van ETS₂ tot een relatief hoge financiële druk.

Tegen deze achtergrond heeft Nederland in recente jaren bewust en structureel ingezet op het versterken en betaalbaar houden van het regionale openbaar vervoer, onder meer via de zogeheten Bikker-middelen. Het betreft €300 miljoen per jaar aan structurele middelen, beschikbaar sinds 2024, die specifiek worden ingezet om aan de ene kant tariefstijgingen in het regionale openbaar vervoer te voorkomen (en daarmee de betaalbaarheid te borgen) en aan de andere kant het regionale OV-aanbod op peil te houden of te verbeteren. Deze inzet is er expliciet op gericht om de betaalbaarheid en beschikbaarheid van het regionaal ov op peil te houden en helpt daarmee direct in het tegengaan van vervoersarmoede.

De Nederlandse regering heeft daarnaast een reeks maatregelen en beleidswijzigingen geïntroduceerd om de mobiliteit betaalbaar en duurzaam te maken, in lijn met de klimaatdoelstellingen. Het kabinet streeft ernaar om mobiliteit voor iedereen betaalbaar te houden, ongeacht het type voertuig of de financiële situatie van de burger. Tegelijkertijd wordt ingezet op het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het bevorderen van hernieuwbare energie in het vervoer en verkeer.

De Nederlandse overheid heeft de afgelopen jaren ingezet op de aanschaf van elektrische auto's, wat gestimuleerd werd door subsidies en de uitbreiding van de laadinfrastructuur. Het aandeel personenauto's met volledige elektrische aandrijving (BEV) is de afgelopen jaren sterk toegenomen van 0,1% in 2016 tot circa 7% oktober 2025.⁵ De Subsidieregeling Elektrische Personenauto's Particulieren (SEPP), de regeling liep van 2020 tot eind 2024, was een belangrijke oorzaak van de groei van het aandeel elektrische auto's. In 2023 was het aandeel aangeschafte en geleasete particuliere elektrische personenauto's met SEPP-regeling circa 86% van het aantal aangeschafte particuliere elektrische personenauto's met een catalogusprijs van maximaal € 45.000.⁶ Tot eind 2024 waren BEV's volledig vrijgesteld van wegenbelasting (MRB) en tot 2030 geldt een lagere MRB voor BEV's.⁷ Er wordt momenteel gewerkt aan een hervorming van de autobelastingen.⁸

Ook zijn de afgelopen jaren bij het Rijk meerdere maatregelen geïnitieerd voor fietsen, en deelmobiliteit:

- Citydeal fietsen voor iedereen
- Pilots inclusieve deelmobiliteit
- Verbeteragenda Doelgroepenvervoer
- Landelijk programma Doortrappen (veilig fietsen voor ouderen)

De overheid zet verder ook breder in op het verbeteren van een duurzamere en betaalbaardere alternatieven, met name het openbaar vervoer (OV):

* Vanaf 2030 moeten alle bussen volledig emissievrij zijn, zoals vermeld in het Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer.

* Bestuursakkoord Toegankelijkheid OV (2022-2032)⁹. Dit zijn afspraken (gecombineerd met extra middelen) met de sector om het openbaar vervoer toegankelijk te maken voor mensen met een beperking.

* Een OV-begeleiderskaart waardoor mensen met een functiebeperking gratis een begeleider mee kunnen nemen om hen te helpen in het openbaar vervoer.

* Landelijk convenant Sociale Veiligheid 2020-2025¹¹. Het convenant richt zich op bevordering van samenwerking, kennisuitwisseling, informatiedeling en innovatie rond sociale veiligheid in het openbaar vervoer.

Naast landelijke regelingen, bieden veel regionale en lokale overheden reisproducten aan voor mensen met een laag inkomen waarmee zij gratis of met korting gebruik kunnen maken van het regionale openbaar vervoer. De voorwaarden verschillen per gemeente of provincie. Veelal wordt een inkomensgrens van 110% of 120% van het sociaal minimum gehanteerd.

Inkomensondersteuning bij energiearmoede

Het Nederlandse kabinet heeft in de afgelopen jaren een geïntegreerde aanpak gehanteerd om energiearmoede te bestrijden. Deze aanpak bestond de afgelopen jaren uit tijdelijke financiële ondersteuning voor mensen die in energiearmoede leven, en langetermijninvesteringen in woningverduurzaming.

Daarnaast heeft het kabinet in 2025 besloten om Het Tijdelijke Noodfonds Energie voort te zetten met een budget van €60 miljoen. Dit fonds was bedoeld voor huishoudens met een inkomen tot 200% van het sociaal minimum en een energierekening die meer dan 8-10% van het bruto-inkomen bedroeg. De steun werd direct via de energieleverancier verrekend en was beschikbaar voor een periode van zes maanden. Desondanks bleek het fonds heel snel uitgeput, wat wijst op een aanzienlijke behoefte aan dergelijke ondersteuning¹². De snelle uitputting van dit fonds is een indicatie van de voortdurende urgentie van het probleem van energiearmoede, ondanks de verschillende maatregelen die Nederland neemt op dit gebied. Er is in Nederland geen andere inkomensondersteuning voor de energierekening gepland dan de maatregel die via het Sociaal Klimaatfonds wordt uitgevoerd.

Ondersteuning verduurzaming (micro) ondernemers

Vanuit de Rijksoverheid is er een breed scala aan maatregelen om ondernemingen in het mkb te ondersteunen bij de verduurzaming van het bedrijf. Hiervoor wordt jaarlijks circa € 4,6 miljard ingezet.¹³ Deze ondersteuning bestaat uit programma's en regelingen die inzetten op: (1) kennis en expertise deling, (2) innovatie en ontwikkeling van nieuwe verduurzamingsmethodes en (3) toepassing van bestaande verduurzamingsmethodes. Deze programma's en regelingen richten zich op drie domeinen waarbinnen het Nederlandse mkb moet verduurzamen: het proces, het gebouw en de mobiliteit. Bij deze regelingen en programma's wordt primair gebruik gemaakt van subsidies en fiscale maatregelen om de doelen te bereiken. Daarnaast is er een Interdepartementale Werkgroep Verduurzaming Mkb die werkt aan het constant effectiever en efficiënter maken van het bestaande

instrumentarium.¹⁴ Deze aanpak zorgt ervoor dat de Nederlandse ESR sector binnen de laatste Klimaat en Energie Verkenning (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) haar doelen haalt¹⁵. Al deze bestaande maatregelen zijn echter niet expliciet gericht op kwetsbare micro-ondernemers en ook niet op simpele energiebesparende maatregelen maar juist op grotere maatregelen die grotere emissiereductie

effecten hebben, maar waarvan de drempel voor implementatie ook hoger ligt. Daarmee zijn Fixteams een goede aanvulling op het bestaande nationale aanbod van ondersteuning.

1.3. Raadplegingsproces

Een samenvatting van de resultaten van de overeenkomstig de respectieve nationale juridische kaders verrichte raadpleging van lokale en regionale overheden, sociale partners, maatschappelijke organisaties, jongerenorganisaties en andere relevante belanghebbenden, in het kader van voorbereiding en de uitvoering van het plan, indien beschikbaar, met vermelding van het toepassingsgebied, het type en het tijdschema van de raadplegingen, alsook van de manier waarop de standpunten van de belanghebbenden hun beslag hebben gekregen in het plan.

Het SCF dekt beleidsterreinen en doelgroepen verspreid over verschillende ministeries. Ter voorbereiding op potentiële maatregelen voor het SCF hebben de betrokken beleidsdepartementen vanaf 2024 consultaties gehouden met stakeholders die relevant zijn voor het betreffende beleidsterrein. Partijen zijn op verschillende wijzen en momenten betrokken en vertegenwoordigden een breed scala aan organisaties en doelgroepen zoals lokale en regionale overheden (zoals de VNG, IPO en afzonderlijk gemeenten en provincies), maatschappelijke organisaties, ervaringsdeskundigen, milieuorganisaties en sectorspecifieke partijen zoals vervoerders, woningcorporaties, energieleveranciers en MKB-ers. De input die is opgehaald heeft geleid tot een palet aan 8 potentiële voorstellen voor het SCF. Deze voorstellen zijn vervolgens in publieke consultatie gebracht¹⁶.

Uitkomst van de specifieke deel-consultaties:

Inzet op ondersteuning van kwetsbare micro-ondernemingen

De eerste consultatieronde (maart-april 2024) toonde voldoende draagvlak voor de voorgestelde maatregel van Fixteams. Op basis van positieve reacties is de maatregel verder ontwikkeld. Begin 2025 is een tweede ronde aan consultaties gehouden.

Kritische feedback zat vooral op hoe te voorkomen dat groepen worden uitgesloten van hulp, hoe ondernemingen te ontzorgen en minimaal te belasten of te onnodig gegevens op te vragen die privacy-gevoelig zijn. Waar mogelijk is de feedback direct meegenomen in de directe uitwerking van de maatregel of het algehele SKP. Een specifiek voorbeeld hiervan is de behoefte voor een loket voor ontzorging. Hier kan het Energhuis een rol in vervullen. Veel feedback zal worden meegenomen in de communicatiestrategie waarbij een toegankelijkheid, inclusien en vertrouwen belangrijke speerpunten zullen zijn o.a. om niet-gebruik tegen te gaan.

Inzet op verduurzaming en tijdelijke/tussentijdes inkomensondersteuning:

Verschiedende sessies hebben plaatsgevonden waar ondermeer wetenschappers, regionale en lokale overheden aan hebben deelgenomen.

Stakeholders benadrukten met name het belang van een koppeling tussen inkomenssteun en verduurzaming en dat zowel huurders als kopers informatie krijgen over verduurzamingsmogelijkheden. Dit is meegenomen in de uitwerking van het SKP.

Ook is uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor administratie lasten, uitvoeringskosten en verantwoordelijkheid voor eventuele lokale uitvoerders. In de keuze voor de maatregelen en de uitvoering wordt hier zo veel mogelijk rekening mee gehouden door gemeenten te ontlasten en te ondersteunen zodat de kwetsbare doelgroepen optimaal kunnen worden ondersteund en middelen efficiënt worden benut.

Andere belangrijke punten waren gericht op vertrouwen opbouwen bij de doelgroep en actieve betrokkenheid organiseren. Ook is aandacht gevraagd om de doelgroep zo veel mogelijk te ontlasten bij het aanvragen van steun. Samen met potentiële eindgebruikers is een aanvullende consultatieronde gehouden en dit zal ook gedurende de implementatie van het SKP gebeuren.

Inzet op mobiliteit en vervoersarmoede

Belangrijkste opbrengsten waren ondermeer de erkenning dat vervoersarmoede een breed probleem is en dat oplossingen inclusief en toegankelijk moeten zijn. Ook is aandacht gevraagd voor gebiedsgerichte oplossingen, zoals infrastructuur en bereikbaarheid van voorzieningen zijn cruciaal, vooral in gebieden met grote vervoersarmoede.

Specifiek ten aanzien van de voorgestelde maatregelen op mobiliteit, zijn de volgende punten ingebracht:

*** Elektrische voertuigen (EV):**

- o Niet geschikt voor allerlaagste inkomens; onzekerheden over batterijkosten, laadinfrastructuur, en marktontwikkeling.

- o Risico op prijsstijging van tweedehands EV's en afhankelijkheid van energie.

*** Openbaar vervoer (OV):**

- o Minimaticket waardevol, maar niet voor woon-werkverkeer in spitsuren.

- o Toegankelijkheid voor mensen met beperkingen en begeleiders is een punt van aandacht.

- o Financiering en cofinanciering door gemeenten zijn struikelblokken.

*** Fietsinfrastructuur:**

- o Fiets blijft de meest voordelige optie, maar vraag is hoe minima daadwerkelijk meer gaan fietsen.

*** Deelmobiliteit:**

- o Potentie voor ouderen en mensen met beperkingen, maar nu nog te ingewikkeld/duur.

- o Informeel delen van auto's kan een oplossing zijn in arme gebieden.

Voor de publieke consultatie is een uitgebreide stakeholdermapping gemaakt om ook via die netwerken te waarborgen dat een breder netwerk dan de reeds geconsulteerde partijen zouden reageren. Voor deze mapping is ook gebruik gemaakt van netwerken van ervaringsdeskundigen zodat potentiële eindgebruikers op de hoogte zouden zijn. De publieke consultatie betrof een online consultatie waar de voorstellen in toegankelijke taal stonden gepresenteerd en concrete vragen werden gesteld voor feedback. De vragen waren enerzijds gericht op het verkrijgen van algemene suggesties voor de inzet van het SCF alsook gericht op het verkrijgen van specifieke feedback op de (toen nog) 8 voorstellen.

Op de publieke consultatie zijn ruim 100 reacties gekomen vanuit een divers publiek. De reacties waren overwegend positief waarbij zowel steun is uitgesproken voor maatregelen gericht op het tegengaan van energie-armoede als vervoersarmoede. De steun bleek het grootst voor maatregelen die aanvullend zijn op bestaand of reeds begroot beleid om zodoende extra ondersteuning te bieden aan kwetsbare doelgroepen. De meeste partijen adviseerden ook het SCF in te zetten op bijdragen aan structurele verduurzaming van mobiliteit en energie. Meerdere partijen vroegen tevens om focus te houden en de middelen gericht in te zetten in plaats van versnipperd.

In juni heeft ook een verdiepingssessie met potentiële eindgebruikers plaatsgevonden. Doel van deze consultatie was om van mensen in armoede en ervaringsdeskundigen te horen wat zij verwachten van de maatregelen in het SKP, welke impact dit op hen heeft, hoe zij bereikt kunnen worden en wat zij nodig hebben om ook daadwerkelijk gebruik te maken van de maatregelen. Deze inzichten zijn heel waardevol geweest en zullen betrokken worden bij de nadere uitwerking en implementatie van het SKP.

Relevante stakeholders zullen betrokken blijven worden, met name de doelgroep zelf, om te waarborgen dat ook in de implementatiefase de maatregelen aansluiten bij de behoeften en situatie van de doelgroep. Een belangrijk onderdeel is bijvoorbeeld de communicatiestrategie. Zo kan ook naast de SCF-maatregelen worden ingezet en bijgestuurd op neveneffecten of eventuele aanvullende benodigde ondersteuning voor kwetsbare doelgroepen

1.4. Definities

Toelichting over de wijze waarop de definities van energiearmoede en vervoersarmoede op nationaal niveau moeten worden toegepast.

Definities van energiearmoede in Nederland

Energiearmoede wordt in Nederland op verschillende manieren gedefinieerd. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2024; Mulder et al. 2021) is energiearmoede het gebrek aan toegang tot (betaalbare) energievoorzieningen in huis. Het gaat over huishoudens die vanwege hun financiële situatie en de slechte staat van hun woning geen gezond binnenklimaat kunnen handhaven. Ook kan er sprake zijn van huishoudens die niet (financieel) mee kunnen in de energietransitie.

Het CBS hanteert vier basisindicatoren om energiearmoede te meten (CBS, 2024):

- * Huishouden met Hoge Energiequote (HEQ): huishoudens die een relatief groot deel van hun inkomen aan energiekosten besteden;
- * Huishouden met Laag Inkomen & Hoge Energiekosten (LIHE): huishoudens met beperkte financiële middelen én hoge energielasten;
- * Huishouden met Laag Inkomen & huis met Lage Energetische Kwaliteit (LILEK): huishoudens met lage inkomens in slecht geïsoleerde of inefficiënte woningen;
- * Huis met Lage Energetische Kwaliteit & huishouden met Weinig Investeringsmogelijkheden (LEKWI): huishoudens die wonen in energetisch slechte woningen en onvoldoende middelen hebben om hierin te investeren.

Daarnaast is er een samengestelde indicator ontwikkeld: Huishouden met Laag Inkomen en met Hoge Energiekosten en/of met een huis met een Lage Energetische Kwaliteit. Met een laag inkomen wordt een inkomen tot 130 procent van de lage-inkomensgrens bedoeld. Een huishouden heeft hoge energiekosten, gecorrigeerd voor de grootte van het huishouden, als deze hoger is dan de gemiddelde energiekosten van een eenpersoonshuishouden in een woning met energielabel C in 2019.

Deze definities worden gebruikt voor het monitoren van energiearmoede. Hiervoor bregen CBS en TNO jaarlijks een Monitor Energiearmoede uit en de Energiearmoedekaart (<https://energiearmoede.tno.nl/>).

Definitie van de doelgroep: Energiearmoede in het sociaal klimaatfonds

Voor de maatregelen binnen het sociaal klimaatfonds leunen we op de definities van het CBS, maar passen we ze niet één-op-één toe. Dit heeft zowel praktische (uitvoerbaarheid) als inhoudelijke redenen (aansluiting van de doelgroep bij de maatregel).

Energiefonds: Het Energiefonds richt zich op huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening. Er is gekozen voor een eenvoudiger kader, namelijk huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum en een energienota hoger dan 8% van het huishoudensinkomen. Deze definitie sluit het beste aan bij de CBS-indicator LIHE, maar is er niet gelijk aan. Het sociaal minimum biedt een heldere grens, terwijl de lage-inkomensgrens complexe berekeningen vereist die in de praktijk moeilijk hanteerbaar zijn. Daarom is er gekozen voor een definitie doelmatig kan worden uitgevoerd.

Warmtefonds: De combinatielening van het Warmtefonds is voor woningeigenaren zonder leenruimte. Dat eigenaren geen leenruimte hebben geeft al aan dat de eigenaren in een kwetsbare positie verkeren. Ze kunnen immers niet investeren in energiebesparende maatregelen. Dit sluit aan bij de doelgroep die wordt omschreven met de CBS-indicator LEKWI, maar is er niet gelijk aan. Ook hier is weer gekozen voor een doelmatige uitvoering die goed aansluit bij de maatregel. De VvE-lening is voor appartementseigenaren met een laag inkomen wanneer hun vereniging van eigenaren (VvE) met energiebesparende maatregelen start.

Energiehuis: De maatregel Energiehuis richt zich op huishoudens in een kwetsbare positie. Dit omvat huishoudens met een inkomen tot 200% van de lage-inkomensgrens, die hoge energiekosten hebben of in een woning van lage energetische kwaliteit wonen. Hierbij gaat het zowel om huishoudens in

energiearmoede (tot 130% van de lage-inkomensgrens) als huishoudens met een laag middeninkomen (130%–200%). Deze laatste groep wordt meegenomen omdat deze risicohuishoudens vaker een woning van lage energetische kwaliteit hebben dan huishoudens in energiearmoede (Batenburg et al., 2025) 3. Door ook deze groep op te nemen, kunnen energiebesparende maatregelen preventief worden ingezet, voordat huishoudens in energiearmoede belanden. De definitie sluit aan bij de CBS-indicatoren (LIHE/LIHEK), maar is praktischer afgebakend voor een efficiënte en doelgerichte uitvoering. Zo wordt de ondersteuning gericht ingezet voor de huishoudens die het hard nodig hebben.

Kortom: Hoewel de CBS-definities een belangrijk uitgangspunt vormen, zijn de criteria voor de maatregelen in het sociaal klimaatfonds praktischer en doelgerichter afgebakend. Dit zorgt voor een efficiëntere en beter uitvoerbare ondersteuning van kwetsbare huishoudens.

Definities van vervoersarmoede

Vervoersarmoede gaat over het niet kunnen komen waar men zou willen komen, waardoor deelname aan maatschappelijke activiteiten belemmerd wordt (CBS & PBL, 2019)4. Vervoersarmoede is het resultaat van ruimtelijke kenmerken, kenmerken van het vervoerssysteem en de persoonlijke situatie.

Vervoersarmoede gezien als een overkoepelend begrip voor drie concepten: mobiliteitsarmoede, bereikbaarheidsarmoede en betaalbaarheid van vervoer (Bon et al., 2025; CBS & PBL, 2019) 5,4. Het CBS en PBL definieert deze drie begrippen als volgt:

* Mobiliteitsarmoede: een systematisch gebrek aan vervoermiddelen en toegang tot het openbaar vervoer, waardoor het voor mensen moeilijk wordt om zich te verplaatsen.

* Bereikbaarheidsarmoede: de moeite om basisvoorzieningen (zoals werk, school, ziekenhuis, sportaccommodatie of winkel) binnen een acceptabele tijdsduur en tegen een acceptabele inspanning te kunnen bereiken.

* Betaalbaarheid van vervoer: het gebrek aan mogelijkheden voor individuen en huishoudens om vervoer te betalen. Inkomen speelt hierbij een belangrijke rol, maar ook de kosten van het vervoer.

Vervoersarmoede is dus niet alleen objectief te meten aan de hand van afstanden of besteedbaar inkomen, de perceptie van bereikbaarheid speelt ook een belangrijke rol (CE Delft, 2025)6.

Definities van kwetsbare micro-ondernemingen

Micro-ondernemingen worden in de Europese Unie gedefinieert als bedrijven met minder dan tien werknemers en een jaaromzet of balanstotaal maximaal 2 miljoen euro (Aanbeveling 2003/361/EG)7. Voor de kwetsbaarheid van micro-ondernemers is geen één objectieve indicator aan te wijzen. Een bedrijf is kwetsbaar voor stijgende energieprijzen op basis van een aantal indicatoren (CE Delft, 2025)6:

1. Energie-intensiteit, uitgedrukt in m³ per bedrijf of per m²;
2. De toepassing van aardgas, bijvoorbeeld voor ruimteverwarming, proceswarmte of koken;
3. Beschikbare alternatieven, zoals toegang tot warmtenetten of mogelijkheden voor elektrificatie;
4. Energielabel of bouwjaar als alternatief indien het energielabel ontbreekt;
5. Monumentenstatus, vanwege de extra technische en financiële uitdagingen bij verduurzaming;
6. Beschikbare financiële middelen, waaronder netto-winstmarge, liquiditeit en de mogelijkheid om hogere kosten door te berekenen;
7. Eigendomssituatie, omdat huurders vaak beperkt invloed hebben op verduurzaming;
8. Type vervoersmiddel, aangezien de overstap naar elektrisch vervoer verschilt per voertuigtype.

In zijn algemeen kunnen we stellen dat bedrijven kwetsbaar zijn, omdat ze veel energie verbruiken en daardoor kwetsbaar zijn voor snelle stijgingen van die energieprijzen. Zeker als ze de gestegen kosten niet kunnen doorberekenen aan de klanten. Daarnaast is de groep bedrijven met relatief lage opbrengsten kwetsbaar. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat ze een maatschappelijk motief hebben in plaats van een winstmotief of doordat ze in een sector actief zijn waar de winstmarges relatief krap zijn. Voor deze ondernemers kan elke stijging van de structurele kosten (zoals energiekosten) snel leiden tot problemen. Het is deze laatste groep waar de maatregel Fixteams zich primair op richt. Fixteams zijn teams die bij kwetsbare micro-ondernemingen langsgaan om direct simpele energiebesparende maatregelen te treffen

(zoals isolatie en ledverlichting) en om advies te geven over verdere verduurzaming en subsidies.

Energiebesparingsplicht: De Omgevingswet stelt dat bedrijven en instellingen met een jaarlijks energiegebruik van 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas(equivalent) verplicht zijn om alle energiebesparende maatregelen uit te voeren die zich binnen vijf jaar terugverdienen (Rijksoverheid, 2023; RVO, z.d.)^{8,9}. Gezien verplichtingen niet gepaard mogen gaan met subsidie (algemene uitgangsprincipe van bestuur) geldt de maatregel Fixteams niet voor ondernemers die onder de energiebesparingsplicht vallen. Dit betekent dat bedrijven die verplicht zijn om zelfstandig energiebesparende maatregelen te treffen, geen aanspraak kunnen maken op ondersteuning vanuit de Fixteams. _____

Referenties

- 1 Centraal Bureau voor de Statistiek (2024). Methodedocument Monitor Energiearmoede 2019–2022. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2024/methodedocument-monitor-energiearmoede-2019-2022?onepage=true#c-1--Inleiding>
- 2 Mulder, P., F. Dalla Longa, en K. Straver (2021). De feiten over energiearmoede in Nederland. Inzicht op nationaal en lokaal niveau. Amsterdam: TNO. <https://publications.tno.nl/publication/34638644/4OIuwM/TNO-2021-P11678.pdf>
- 3 Batenburg, A., Hopman, B., van Leeuwen, M., Bijvoet, J., van der Meer, L., Trapman, N., van Middelkoop, M., Geijtenbeek, L., & Lok, R. (2025). Energiearmoede in Nederland 2019-2024 (Rapportnr. TNO-2025-R11172). TNO. <https://publications.tno.nl/publication/34644576/pbrUJucX/TNO-2025-R11172.pdf>
- 4 Centraal Bureau voor de Statistiek & Planbureau voor de Leefomgeving (2019). Indicator risico op vervoersarmoede: Inzicht op buurtniveau. <https://www.pbl.nl/publicaties/indicator-risico-op-vervoersarmoede>
- 5 Bon, T., Bruno, M., & van Oort, N. (2025). Three-dimensional transport poverty and its socio-demographic and urban density predictors: Spatial regression analyses of neighborhoods in the Amsterdam metropolitan area. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 29, 101340. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590198225000193#sec1>
- 6 CE Delft (2025). Effect ETS2 op kwetsbare groepen. Analyse voor het Sociaal Klimaatplan. <https://ce.nl/publicaties/effect-ets2-op-kwetsbare-groepen/>
- 7 Aanbeveling 2003/361/EG. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:NL:PDF>
- 8 Rijksoverheid. (2023). Staatsblad 2023, 215. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2023-215.html>
- 9 RVO. (z.d.). Wat is de energiebesparingsplicht? (vanaf 2023). Geraadpleegd op 25 november 2025, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht-2023/wat-de-energiebesparingsplicht-vanaf-2023>

1.5. Verwachte effecten op kwetsbare groepen

Inschatting van de effecten die de prijsstijging als gevolg van het emissiehandelssysteem dat is ingesteld bij hoofdstuk IV bis van Richtlijn 2003/87/EG waarschijnlijk zal hebben voor huishoudens, en met name voor de incidentie van energiearmoede en vervoersarmoede, en voor micro-ondernemingen, in het bijzonder met een raming van het aantal en de in kaart gebrachte kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers. Deze effecten moeten worden geanalyseerd op het passende territoriale niveau zoals vastgesteld door elke lidstaat, waarbij rekening wordt gehouden met nationale specifieke kenmerken en elementen zoals toegang tot openbaar vervoer en basisdiensten, en waarbij de gebieden die het zwaarst worden getroffen, in kaart worden gebracht.

Contextindicatoren	
1. Aantal kwetsbare huishoudens	1.158.000
2. Aantal huishoudens in energiearmoede	420.319
18. Aantal kwetsbare vervoergebruikers	403.000
19. Aantal huishoudens in vervoersarmoede	179.000
32. Aantal kwetsbare micro-ondernemingen	80.000
35. Aandeel van de tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun in de totale kosten van de sociale klimaatplannen	35

Beschrijving van de in de ramingen gebruikte methode, waarbij ervoor wordt gezorgd dat de ramingen worden berekend met een voldoende mate van regionale uitsplitsing en, indien relevant, een uitsplitsing van de gegevens naar geslacht, leeftijd en gehandicaptenstatus bevatten

Voor het effect van ETS2 op energiearmoede, vervoersarmoede en micro-ondernemingen is gebruik gemaakt van het rapport van CE Delft (2025)¹. Zij hebben met data van onder andere TNO en CBS voorspeld wat het effect zal zijn van ETS2 op huishoudens en micro-ondernemingen in de periode van het SCF (2027 – 2032). Als referentiejaar voor bovenstaande inschatting is 2030 gehanteerd, omdat in dat jaar het effect van ETS2 op de prijs van fossiele brandstoffen naar verwachting zijn hoogste punt zal hebben bereikt.

1. Number of vulnerable households & 18. Number of vulnerable transport users:

Hiervoor is gekeken naar het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Deze huishoudens hebben weinig inkomen, wat ertoe leidt dat zij bij financiële tegenslagen moeite kunnen hebben met het betalen van hun rekeningen. Daarbij kan het gaan om het betalen van de energierekening, van de kosten voor verduurzaming van hun huis, of van vervoer. Deze huishoudens zijn daarom kwetsbaar voor zowel energiearmoede als ook vervoersarmoede. CE Delft (2025)¹ voorspelt dat dit 1.158.000 huishoudens zullen zijn in 2030.

2. Number of households in energy poverty:

Hiervoor is gebruik gemaakt van de breedste indicator voor energiearmoede: huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten en/of een woning met een lage energetische kwaliteit. Deze indicator wordt door het CBS als kernindicator gebruikt (CBS, 2024)². Het aantal huishoudens dat tussen 2027 en 2032 in deze categorie zal vallen, varieert tussen 434.286 en 405.021 per jaar (CE Delft, 2025)¹. In 2030 zullen naar verwachting 420.319 huishoudens in energiearmoede leven. Van deze huishoudens leven 24.835 in energiearmoede door het prijsverhogende effect van ETS2. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het effect van de maatregelen van het SCF op energiearmoede.

Verder heeft CE Delft (2025) voorspelt bij welke groepen energiearmoede in 2030 het meeste zal voorkomen. Zij komen tot de volgende conclusies:

* Energiearmoede zal aanzienlijk vaker voorkomen bij huishoudens in huurwoningen (72%) dan koopwoningen (17%). Bij huurwoningen is het lage inkomen de belangrijkste oorzaak van energiearmoede, terwijl bij koopwoningen vooral de lage energetische kwaliteit van de woning een rol speelt (Batenburg, 2023)³.

* Eenouder- en eenpersoonshuishoudens zijn sterk oververtegenwoordigd onder energiearme huishoudens, vergeleken met alle huishoudens in Nederland.

* Huishoudens met een uitkering als inkomensbron vormen de grootste groep onder energiearme huishoudens, terwijl huishoudens met betaald werk minder vaak energiearm zijn.

* Energiearmoede komt vaker voor in stedelijke gebieden, maar de impact van ETS2 is juist het grootst in niet-stedelijke gebieden.

* Vrouwen zijn vaker energiearm, met name in eenoudergezinnen: 80% van de energiearme eenouderhuishoudens bestaat uit alleenstaande moeders, tegenover 20% alleenstaande vaders.

19. Number of households in transport poverty:

De mate waarin huishoudens in vervoersarmoede worden geraakt door ETS2, hangt sterk af van hun afhankelijkheid van fossiele mobiliteit (CE Delft, 2025)¹. Met name huishoudens die afhankelijk zijn van privéauto's op fossiele brandstoffen zullen te maken krijgen met stijgende mobiliteitskosten, omdat de prijzen van brandstof door ETS2 zullen toenemen. De prijzen van het openbaar vervoer in Nederland worden daarentegen nauwelijks beïnvloed door brandstofprijzen.

In 2030 zullen er 1.181.000 huishoudens in vervoersarmoede verkeren met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum (CE Delft, 2025)¹. Van deze huishoudens zullen 403.000 een eigen fossiel aangedreven auto hebben. Deze groep wordt direct geraakt door het prijsverhogende effect van ETS2. Binnen deze groep zijn ongeveer 111.000 tot 247.000 huishoudens extra kwetsbaar, omdat zij beperkte mobiliteitsvoorzieningen hebben en moeilijk kunnen uitwijken naar andere vormen van vervoer. In bovenstaande tabel (1.5) is geen rekening gehouden met huishoudens die wel een auto zouden willen aanschaffen, maar voor wie dit financieel onhaalbaar is. Voor deze groep heeft ETS2 een indirect effect: zij konden al geen auto aanschaffen, en door de prijsstijgingen blijft dit ook in de toekomst moeilijk of onmogelijk. CE Delft schat dat 466.000 huishoudens financieel autoloos zullen zijn in 2030.

CE Delft (2025)¹ stelt verder dan ook in 2030 het aantal vervoersarme huishoudens het hoogst ligt in stedelijke gebieden. Dit komt, doordat meer huishoudens woonachtig zijn in stedelijke gebieden. Het aantal huishoudens in vervoersarmoede met beperkte mobiliteitsvoorzieningen is het grootst in minder stedelijke en rurale gebieden. Hier is het effect van ETS2 op vervoersarmoede groter, gezien mensen in deze gebieden een grotere afstand tot het openbaar vervoer hebben en er een grotere autoafhankelijkheid bestaat (Hilster et al., 2023)⁴.

32. Number of vulnerable micro-enterprises: Het aantal kwetsbare micro-ondernemingen in Nederland wordt niet structureel bijgehouden. CE Delft (2025) heeft wel geïdentificeerd welke sectoren door het prijsverhogende effect van ETS2 zullen worden geraakt, maar het exacte aantal kwetsbare micro-ondernemingen in deze sectoren is onbekend. De enige concrete schatting betreft 80.000 micro-ondernemingen die sterk afhankelijk zijn van brandstofprijzen en daardoor kwetsbaar zijn voor stijgende kosten door ETS2.

Uit de analyse blijkt dat vooral de horeca (vanwege energie-intensiteit en beperkte financiële middelen), micro-ondernemingen in de industrie (zoals bakkers met aardgasovens), en zelfstandige chauffeurs in de transportsector (met name vrachtwagenbezitters) het hardst worden geraakt. Voor deze laatste groep kunnen brandstofkosten oplopen tot meer dan 20% van de totale bedrijfskosten, terwijl elektrificatie van vrachtwagens een grote uitdaging blijft Delft, 2025. _____

Referenties

1 CE Delft (2025). Effect ETS2 op kwetsbare groepen. Analyse voor het Sociaal Klimaatplan.
<https://ce.nl/publicaties/effect-ets2-op-kwetsbare-groepen/>

2 Centraal Bureau voor de Statistiek (2024). Methodedocument Monitor Energiearmoede 2019–2022.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2024/methodedocument-monitor-energiearmoede-2019-2022?onepage=true#c-1--Inleiding>

3 Batenburg, A. (2023). Zowel verduurzaming als inkomenssteun nodig om energiekosten te drukken.

4 Hilster, D., Van Berkel, P., & Heijink, M. (2023). Regionale klimaatrechtvaardigheid en mobiliteit. Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk (CVS) 2023, Brussel.

2. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGELEN EN INVESTERINGEN, MIJLPALEN EN STREEFDOELEN

2.1. COMPONENT: C1 - Sector gebouwen

2.1.1. Beschrijving van de component (kader met samenvatting)

Steungebied: Sector gebouwen

Doelstelling:

Voor de gebouwde omgeving zijn drie maatregelen voorzien: twee gericht op huishoudens in een kwetsbare positie en één maatregel gericht op kwetsbare micro ondernemers. Daarnaast wordt één zogenaamde zero-cost measure ingevoerd: het verplicht uitfasen van slechte (E-F en G) energielabels bij huurwoningen.

Huishoudens in een kwetsbare positie

Met de SCF-middelen kunnen we extra ondersteuning bieden aan huishoudens in een kwetsbare positie bij het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Enerzijds door hen inzicht te bieden in de noodzaak van energiebesparing, te inspireren met technische mogelijkheden en te begeleiden bij het maken van een plan. Dat gaan we doen vanuit Het 'Energiehuis'. Anderzijds door financiering te bieden voor het laten uitvoeren van energiebesparende maatregelen via het Nationaal Warmtefonds. De SCF-middelen richten we specifiek op de groep die dat nodig heeft doordat ETS2 een grotere druk op hun financiële situatie geeft: woningeigenaren zonder leenvermogen en appartementseigenaren met een laag inkomen. Het bestaande Nederlandse beleid richt zich op alle sectoren: de huursector, koopsector en utiliteitssector. De middelen van het Social Climate Fund maken het mogelijk om extra ondersteuning te bieden aan huishoudens met een kwetsbare positie en kleine bedrijven zonder andere huishoudens uit te sluiten die aangeven ondersteuning te wensen. Ondersteuning wordt makkelijker te vinden, eenvoudiger te begrijpen, soepeler om advies op te volgen en sluit daarmee beter aan bij de belevingswereld van de bewoner.

Kwetsbare micro-ondernemers

Ondersteuning van micro-ondernemers: Dit voorstel richt zich op het direct ondersteunen van kwetsbare micro-ondernemingen (met en zonder winstoogmerk). Dit gebeurt door met fixteams langs te gaan bij ondernemers in kwetsbare gebieden en/of ondernemers die kwetsbaar worden geacht. Deze fixteams nemen direct energiebesparende maatregelen. Voor kwetsbare micro-ondernemingen in bijvoorbeeld slecht geïsoleerde gebouwen, met (risico op) energiearmoede kan elke prijsstijging al een zware last betekenen en de investeringsruimte voor verduurzaming beperken.

Om voldoende handelingsperspectief te bieden om mee te doen aan de transitie en het risico op een toename van armoede en faillissementen te beperken, zullen de fixteams kwetsbare micro-ondernemingen gericht ondersteunen om direct en structureel energie te besparen en zo energielasten te verminderen. Daarnaast adviseren de fixteams de ondernemers over verdergaande aanpassingen (zoals de aanschaf van energiezuinigere apparaten en andere aanpassingen in en aan het gebouw) om de energielast verder omlaag te brengen en stappen te zetten in de verduurzaming van de micro-onderneming.

Maatregelen en investeringen:

Energiehuizen

In Nederland hebben we beleid om verduurzaming van de gebouwde omgeving te stimuleren. Sinds de stijging van de energieprijzen een paar jaar geleden, hebben we structurele verduurzaming extra gestimuleerd. Desalniettemin zien we dat bepaalde groepen huishoudens in een kwetsbare positie niet of nauwelijks energiebesparende maatregelen treft. Daarom is extra inzet van de overheid nodig. Om deze mensen te overtuigen aan de slag te gaan met energiebesparing, is het noodzakelijk om eerst het

vertrouwen te winnen van mensen en hen inzicht te bieden in de bespaarmogelijkheden. Daarom initiëren we dat lokale partijen starten met eenloketsystemen; wij noemen dit energiehuisen. Met energiehuis bedoelen we een organisatie, zoals gedefinieerd in de herziene Europese Richtlijn Energieprestatie Gebouwen (artikel 18 uit EPBD IV). De inzet is om te starten met de doelgroep die het meeste ondersteuning kan gebruiken; huishoudens in een kwetsbare positie. Dat betekent dat het energiehuis een groeimodel is de middelen uit het sociaal klimaatfonds gebruikt worden om deze doelgroep te bereiken.

Een deel van de middelen gaat naar nationale ondersteuning voor alle gemeenten. Het grootste gedeelte van de middelen gaat direct richting gemeenten om de uitvoering te organiseren. Daarin kunnen zij de benadering kiezen die lokaal het beste past. De activiteiten die professionals onder de vlag van het energiehuis uitvoeren zijn energieadvies (praktische en technische hulp) bieden en ondersteuning bij praktische zaken (zoals het aanvragen van subsidie of het installeren van kleine maatregelen zoals tochtstrips). De uitvoering vraagt samenwerking tussen lokale overheden (provincie en gemeenten) en private partijen (aannemers, installatiebedrijven, onderwijsinstellingen, intermediairs, financieel adviseurs, banken, etc.). Waarbij de gemeenten de regierol hebben en behouden; zij kunnen er dus voor kiezen om (delen) van de activiteiten zelf uit te voeren, samen te werken met andere gemeenten (bijvoorbeeld in de RES-regio) of het uit te besteden aan derden (organisaties met of zonder winstoogmerk). Als nationale overheid gaan we daarom de lokale overheden faciliteren met o.a. een community of practice, een handreiking, een ICT-infrastructuur met een voorziening voor monitoring. Hierdoor kunnen lokale energiehuisen efficiënter werken en zich focussen op de doelgroep helpen.

Door onderzoek van CBS en TNO⁸ weten we in welke wijken de meeste huishoudens in een kwetsbare positie zijn. Om effectief de kwetsbare huishoudens te bereiken zullen we benadrukken dat energiehuisen in die gebieden gaan opereren en daar de verbinding moeten leggen met bestaande lokale netwerken, zoals burgerinitiatieven, lokale energie coöperaties en de netwerken uit het sociale domein (sleutelfiguren in de wijk, informele netwerken, etc.). Huishoudens die via het publiek energiefonds (maatregel C3) een tijdelijke tegemoetkoming ontvangen, zullen als zij daarvoor toestemming geven door hun gemeente worden doorverwezen naar het energiehuis. Zo wordt tijdelijke financiële steun gekoppeld aan begeleiding richting structurele maatregelen om de energierekening op de langere termijn te verlagen. Een valkuil is om alleen te focussen op de technische mogelijkheden in de woning, maar het is minstens zo belangrijk om te investeren in het tot stand brengen van een authentieke verbinding met de inwoners. Want alleen zo geven we vertrouwen en overtuigen we deze doelgroep om aan de slag te gaan met energiebesparing.

Het opzetten van energiehuisen wordt gestimuleerd middels een subsidie die naar lokale overheden gaat. De subsidie wordt grotendeels gefinancierd vanuit het SCF en daarom zijn de activiteiten die onder het energiehuis vallen ingericht worden op het bereiken van kwetsbare huishoudens en het mitigeren van de effecten van ETS2. Zo worden mensen die in aanmerking komen voor het noodfonds doorverwezen naar deze inkomensondersteuning. Ook worden zij als dit mogelijk is gestimuleerd om structurele maatregelen te treffen en om deze maatregelen te bekostigen kunnen zij ook hulp krijgen bij het (aanvragen van) het warmtefonds.

Afgelopen jaren hebben we met verschillende instrumenten energiebesparing gestimuleerd in de huursector. Zo zijn afspraken gemaakt met verhuurders over het uitfasen van woningen met slechte energielabels. En energiefixers gaan op huisbezoek om kleine energiebesparende maatregelen uit te voeren. We hebben dus veel in gang gezet voor huurders dat komende jaren wordt uitgevoerd. In de periode van 2022-2025 is het aantal huurwoningen met slechte labels afgenomen van circa 240.000 naar 140.000. We hebben vertrouwen dat deze cijfers doorzetten. Van alle huishoudens met energiearmoede is een groot deel huurder bij een corporatie, terwijl daar de energetische kwaliteit van de woning relatief goed is en slechte labels flink worden uitgefaseerd dankzij Nationale Prestatieafspraken (zie verderop onder beschrijving Uitfasering E-F-G-labels huurwoningen). Dus voor deze grote groep is energiearmoede vooral een inkomensprobleem. Uit data analyse blijkt dat de gemiddelde energiearmoedekloof per huishouden nauwelijks verschilt tussen huur- en koopwoningen.⁹ Naar aanleiding van de data hebben we zorgen over de woningeigenaren met een laag en laag-middeninkomen. Zij hebben doorgaans weinig financiële armslag om te investeren in substantiële energiebesparende maatregelen. Uit onderzoek blijkt dat de hoge investeringskosten de belangrijkste reden is om verduurzaming van de koopwoning uit te stellen. In Nederland bestaan al subsidies voor woningeigenaren

om energiebesparende maatregelen te laten uitvoeren, zowel nationaal als lokaal. Maar subsidies alleen trekken woningeigenaren met een laag of middeninkomen niet over de streep, want subsidie dekt slechts een deel van de aanneemsom (maximaal dertig procent). Woningeigenaren uit deze inkomensgroep hebben doorgaans weinig spaargeld. Zij willen dat niet aanspreken om te investeren in verduurzaming, maar bewaren voor onverwachte situaties (kapotte auto of wasmachine).

Het Nationaal Warmtefonds

Woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren kunnen lenen bij Nationaal Warmtefonds om energiebesparende maatregelen te financieren, zoals nieuwe kozijnen met rendementsglas, isolatie van de gevel, zonnepanelen, warmtepomp, etc.

In de eerste periode van dit fonds (2013 – 2022) werd het fonds vooral gebruikt door woningeigenaren met hoog inkomen. Eind 2022 startte Nationaal Warmtefonds met renteloze leningen voor woningeigenaren met laag/midden inkomen, mogelijk gemaakt door extra rijkssubsidie. Dankzij die renteloze lening bereikt het Nationaal Warmtefonds mensen die voorheen helemaal niet bezig waren met verduurzaming. Zij zien de renteloze lening als omgekeerd sparen waarbij de baten (energiebesparing en wooncomfort) naar voren worden gehaald. Met enkel subsidies overtuigden we deze doelgroep niet, want subsidies dekken maar maximaal dertig procent van de aanneemsom. Daarom is de renteloze lening van Nationaal Warmtefonds een uitkomst. Voorlopige cijfers laten zien dat afgelopen anderhalf jaar de helft van de woningeigenaren een laag inkomen had (verzamelinkomen < 45k) en dertig procent een laag middeninkomen had (verzamelinkomen 45k tot 60k). Woningeigenaren met een laag of laag-middeninkomen hadden, voor invoering van de renteloze lening, financieel gezien nauwelijks de mogelijkheid om hun woning goed te verduurzamen. Verenigingen van Eigenaren kunnen ook lenen bij stichting Nationaal Warmtefonds. VvE's ontvangen een rentekorting, waardoor de financiële ondersteuning ook terecht komt bij huishoudens die huurder zijn in een VvE. De appartementseigenaren in VvE's vallen buiten deze voorlopige cijfers.

Het Nationaal Warmtefonds is een stichting zonder winstoogmerk en is mede-opgericht door de Rijksoverheid. Van iedere euro die wordt uitgeleend is een beperkt deel (circa 20%) afkomstig van een lening van het Rijk en de rest komt van private partijen: Rabobank, ASN Bank, ING, Council of Europe Development Bank en de European Investment Bank. Daarnaast heeft de Rijksoverheid een subsidie verstrekt aan het Warmtefonds om bovenstaande renteloze leningen en rentekortingen mogelijk te maken. Met deze subsidie kan het Warmtefonds de renteloze leningen en rentekorting aanbieden tot eind 2025 of begin 2026. Het huidige kabinet had geen middelen gereserveerd om dit te continueren. De SCF middelen en co-financiering benutten we voor twee doelgroepen: 1) 'combinatielening' aan woningeigenaren zonder leenruimte en 2) vve-ledenlening aan appartementseigenaren met laag inkomen die geconfronteerd worden met een stijgende bijdrage aan de Vereniging van Eigenaren vanwege verduurzaming van het gebouw.

Woningeigenaren zonder leenruimte komen op basis van hun inkomen niet in aanmerking voor een lening op de markt. Zij hebben dus geen leencapaciteit en hebben doorgaans een laag inkomen. Om ervoor te zorgen dat deze doelgroep ook energiezuiniger kan wonen, komen zij wel in aanmerking voor financiering via Nationaal Warmtefonds. Dit wordt de 'combinatielening' genoemd. Het gaat om een leenbedrag van maximaal €10.000,-. De eerste 5 jaar betaalt de woningeigenaar zelfs geen maandelijkse rente en aflossing; daarna volgt een hertoets. Bij eventuele verkoop met overwaarde moet de lening worden afgelost.

Het kan voorkomen dat appartementseigenaren met een laag inkomen moeite hebben de VvE-bijdrage te betalen, als die wordt verhoogd in verband met verduurzamingsmaatregelen waarvoor de VvE een energiebespaarlening aan gaat. Daarom start Nationaal Warmtefonds met de VvE-ledenlening: een persoonlijke lening die in veel gevallen niet hoeft te worden terugbetaald, tenzij de woning wordt verkocht met overwaarde. De appartementseigenaar ontvangt dan maandelijks een bedrag dat jaarlijks afloopt.

Doordat we het energiehuis met informatie en ondersteuningsinstrumenten verbinden met financieringsmogelijkheden, ondersteunen we de meest kwetsbare doelgroepen om hun woning te verduurzamen.

Uitfaseren slechte energielabels (E-F-G) huurwoningen

Huurwoningen met slechte energielabels E-F-G vragen veel energie, waardoor de energierekening hoog is en het wooncomfort laag. Huurders hebben weinig handelingsperspectief om hun energieverbruik naar beneden te brengen, behalve hun (stook)gedrag aanpassen. Zij kunnen tochtstrips en radiatorfolie aanbrengen, maar zijn voor de grotere verduurzamingsmaatregelen afhankelijk van hun verhuurder. Momenteel hebben circa 431.000 huurwoningen een energielabel E of slechter (waarvan 291.000 particuliere huurwoningen en 140.000 corporatiewoningen). Door de uitfasering van huurwoningen met energielabel E-F-G te regelen, wordt de energievraag van deze woningen blijvend verlaagd, krijgen huurders meer grip op hun energierekening en verbetert hun wooncomfort. Een verduurzaamde huurwoning vertaalt zich terug in een hogere waarde van de woning en in een hogere huurprijs voor de particuliere verhuurder¹⁹. Het klimaat heeft hier baat bij, omdat de bereikte CoO2-reductie relatief het hoogst is bij maatregelen bij woningen met een hoge energievraag. Politiek is besloten t.a.v. huurwoningen om de slechtste energielabels (E, F en G) uit te faseren per 2029, ook voor particuliere huurwoningen. Er worden daartoe minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) opgenomen, waaraan huurwoningen per 1 januari 2029 moeten voldoen.

Deze maatregel wordt hier beschreven in het Sociaal Klimaatplan op verzoek van de Europese Commissie, om aan te tonen dat Nederland wel degelijk ook inzet op structurele verbetering van de positie van huurders in potentiële energiearmoede. Voor deze maatregel wordt echter geen budget aangevraagd uit het SCF. De maatregel wordt in dit plan dus opgevoerd als ‘flankerend’ beleid casu quo “zero cost measure”. De maatregel gaat in Q4 2025 in internetconsultatie.

Micro-ondernemingen

De voorgenen maatregel betreft: De inzet van fixteams, gericht op micro-ondernemingen die: 1) Ter plekke simpele energiebesparende maatregelen toepassen, zoals isolatie, deurdrangers, ledverlichting, en/of het beter inregelen van bestaande installaties. 2) Micro-ondernemers adviseren over aanvullende besparingsopties, denk hierbij apparatuur met een lager energieverbruik of elektrificatie van fossiel gedreven apparatuur en hen informeren over de mogelijke subsidie- en financieringsregelingen.

Geraamde totale kosten: EUR 603.025.000 waarvan

Kosten waarvoor financiering uit het fonds is gevraagd: EUR 452.268.750

Kosten die moeten worden gedekt door overdrachten uit programma's in gedeeld beheer (bv. ESF+, EFRO enz.): EUR 0

Door de nationale bijdrage te dekken kosten: EUR 150.756.250

2.1.2. Beschrijving van de maatregelen en investeringen van de component

2.1.2.1. Maatregel/Investering: 1: Energiehuis

Steungebied: Art.8.1.(a) - De renovatie van gebouwen ondersteunen, met name voor kwetsbare huishoudens en kwetsbare micro-ondernemingen in de slechtst presterende gebouwen, met inbegrip van huurders en mensen die in sociale woningen wonen

2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de bestaande uitdagingen en wijze van aanpak daarvan met de maatregelen en de investeringen

De afgelopen jaren zijn in alle gemeenten zogeheten energieloketten opgezet om woningeigenaren te ondersteunen met informatie en technische bijstand over de verduurzaming van hun woning. Dit is op verschillende manieren en in verschillende vormen (fysiek, digitaal, lokaal, regionaal, etc) gedaan[1]. Dit is gaandeweg uitgebreid naar alle bewoners (ook huurders) en van alleen grote maatregelen zoals isolatie naar kleine maatregelen zoals tochtstrips en raamfolie (door energiefixers). Zo blijkt uit onderzoek dat tweederde van de energieloketten zich ook richt op huurders en specifiek huishoudens in energiearmoede¹¹.

Veel huishoudens die kunnen en willen zijn al aan de slag met verduurzaming[2], maar kwetsbare huishoudens willen soms wel maar kunnen minder goed (financieel of in doenvermogen) en soms zijn zij er niet mee bezig omdat zij andere kwesties in hun leven aandacht moeten geven (niet aan de toekomst denken omdat er grote aandacht naar het heden gaat). Daarnaast is er een gedeelte van de bevolking moeilijker te bereiken omdat zij minder vertrouwen hebben in de overheid. Zij zijn “afgehaakt”, niet alleen in vertrouwen maar ook omdat zij niet mee kunnen komen in de maatschappij, bijvoorbeeld op verduurzaming (Afgehaakt Nederland) [3]. Het kost extra investering om deze doelgroep te helpen. Uit onderzoek blijkt dat het vertrouwen van mensen in verduurzaming maar ook het tegengaan van leenaversie bij verduurzaming verhoogd kan worden middels persoonlijke en herhaald contact, zoals door bijvoorbeeld een energiecoach of een buur.[4]

Daarnaast blijkt uit doelgroepenonderzoek dat er andere aanpakken nodig zijn om hen te helpen én dat zij ook andere behoeften en gedragingen vertonen. Gezamenlijk hebben zij dat zij slecht te bereiken zijn door buitenstaanders maar goed te bereiken zijn binnen de vertrouwde kring van mensen.[5]

Er is behoefte naar integrale ontzorging d.m.v. eenloketfunctie.[6] De afgelopen jaren zijn (kwetsbare) huishoudens en kleine ondernemers op verschillende manieren ondersteund, maar daardoor is ook versnippering van instrumenten ontstaan. De doelgroep evenals de uitvoerders (o.a. lokale overheden) hebben behoefte aan overzicht. [7]

Omdat er veel goede initiatieven en instrumenten zijn ontstaan, is het niet nodig om opnieuw te beginnen of nieuwe instrumenten toe te voegen. Wat wel nodig is het mogelijk maken dat bestaande instrumenten kunnen continueren en het stroomlijnen.

Dat betekent dat onder de naam van het ‘energiehuis’ eenloketsystemen opgestart gaan worden.

Energiehuizen zijn in hun volledige vorm organisatiestructuren die bestaan uit een fysiek aanspreekpunt waar huishoudens, ondernemers en eigenaren van maatschappelijk vastgoed terecht kunnen voor technische en praktische bijstand voor de verbetering van de energieprestatie van gebouwen. Daarnaast kunnen zij er terecht voor juridische en financiële informatie. Naast dat de fysieke locatie een functie kan hebben waar mensen naartoe kunnen komen is het ook het centrum en de uitvalsbasis van waaruit vrijwilligers en professionals hun diensten verlenen.

Gezien blijkt dat huishoudens in een kwetsbare positie in eerste instantie niet zelf naar een energiehuis komen, zullen we vanuit het sociaal klimaatplan inzetten op het actief benaderen (zoals huisbezoeken en het geven van energieadvies) en meer vertrouwen geven. Dat betekent dat zeker in het begin de fysieke

locaties nog een minder prominente rol zullen spelen en vooral als uitvalsbasis zullen dienen voor de professionals die energieadvies en ondersteuning bieden aan huis.

Gedurende de looptijd van de energiehuizen verwachten we dat de fysieke locaties een grotere relevantie zullen krijgen. Zo kan een fysieke locatie ook een andere vorm zijn als dit beter past bij de doelgroep en/of geografische spreiding. Bijvoorbeeld bij een gemeente met veel kleine dorpen waardoor een tijdelijk of verplaatsbaar energiehuis beter past bij de behoefte van de doelgroep en de effectiviteit van de professionals (zoals het tijdelijk gebruik maken van een buurthuis of bibliotheek of een rondrijdende camper waarin een mini energiehuis is). Zo komt het energiehuis letterlijk dichterbij buurten of dorpen en zorgt het voor meer zichtbaarheid.

Het verduurzamen van huizen en gebouwen tot de norm (zero emission building) in 2050 zal tot aan het einde inspanningen en ondersteuning vragen. Veel eigenaren en bewoners kunnen veel zelf, echter zal een mate van ondersteuning noodzakelijk blijven. Het energiehuis wordt daarom ingericht om op lange termijn deze diensten te verrichten. De behoeften van mensen zal mogelijk over tijd veranderen en daarom wordt de behoefte van hen en de aangeboden diensten in het energiehuis regelmatig onderzocht en geactualiseerd.

Om ervoor te zorgen dat in Nederland vergelijkbare kwaliteit ondersteuning wordt geboden, maar ook om gemeenten niet allen zelf uit te zoeken wat het beste werkt, zorgt de rijksoverheid voor een aantal instrumenten. Dit pakket bestaat uit o.a.:

1. Handreiking energiehuizen
2. Onderzoeken naar juridische randvoorwaarden (zoals privacy)
3. Community of Practice; het jaar door bijeenkomsten
4. Digitale backbone met monitoringstructuur
5. Communicatietoolkit met whitelabel materiaal

Daarnaast wordt subsidie opgezet aan gemeenten om huishoudens in kwetsbare positie energiefixdiensten en energiecoaches te bieden.

Parallel is ook een onderzoekstraject ism De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO; gedragsinzichten voor klimaatbeleid) gestart. Energiehuizen zullen hier vanuit sociaal wetenschappelijk perspectief worden onderzocht en verbeterd als living labs.

[1] Energieloketten monitoringsonderzoek

[2] Publieksmonitor Klimaat en Energie 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl

[3] Atlas van Afgehaakt Nederland

[4] Onderzoek betaalbaarheid verduurzaming en leenaversie (intern bekend: niet gepubliceerd)

[5] Doelgroeponderzoek | Energiehulpnetwerk

[6] Behoeften en verwachtingen ten aanzien van het energiehuis voor het verduurzamen van de woning | Rapport | Rijksoverheid.nl

[7] Op weg naar het energiehuis | Rapport | Rijksoverheid.nl

Beschrijving van aard, type en omvang van de maatregel of investering, waaronder eventueel aanvullende technische ondersteuningsmaatregelen overeenkomstig artikel 11, lid 4, waarbij wordt aangegeven of de maatregel of investering nieuw is, dan wel een bestaande maatregel of investering is waarvan de uitbreiding wordt beoogd met steun uit het fonds

Nature:

Het energiehuis helpt huishoudens in een kwetsbare positie met informatie en advies over het

energiezuiniger maken van hun woning en daarnaast met kleine tot grotere maatregelen om hun woning energetisch te verbeteren. Het grootste aandeel bestaat uit subsidie naar gemeenten om het uit te voeren. Een kleiner deel gaat naar het faciliteren van deze uitvoering en omvat een nationaal pakket aan informatie en communicatie om de doelgroep zo goed mogelijk te kunnen bereiken en langdurig te ondersteunen.

De subsidie zal bestaan uit een specifieke uitkering (SPUK) naar alle gemeenten en wordt verdeeld op basis van de TNO monitor energiearmoede. Gemeenten kunnen met deze middelen organiseren dat huishoudens in een kwetsbare positie geholpen kunnen worden met energieadvies (dit bestaat uit gedragsadvies maar kan ook een advies zijn over hoe de woning energetisch te verbeteren) of energiefixdiensten (dit bestaat uit een professional die kleine tot grote maatregelen treft in de woning om direct de energievraag omlaag te brengen). Daarnaast is het een randvoorwaarde om deze ondersteuning te verbinden aan een energiehuis. Hoe dit energiehuis wordt uitgevoerd (bijvoorbeeld in samenwerking met meerdere gemeenten, of juist heel lokaal in een focusgebied), kunnen gemeenten het beste zelf bepalen.

Gebouwd voor groei

Het energiehuis is gebouwd op de groei. Omdat uit onderzoek blijkt dat veel mensen, zeker kwetsbare huishoudens, niet zelf naar het initiatief nemen om naar een energiehuis te komen in eerste instantie, ligt de focus op diensten die meer inzet vragen in het actief benaderen (zoals huisbezoeken) en meer vertrouwen geven. De actieve benadering van de energiehuizen is ervoor om de kwetsbare doelgroepen te bereiken. We noemen dit het inrichten van een eerste bouwsteen of 'kamer' van het energiehuis, en is volledig gericht op mensen opzoeken. Andere doelgroepen ('kamers') komen later bij het energiehuis. Ondersteuning wordt echter wel geboden in verschillende vormen en aan alle doelgroepen (zoals in de EPBD IV), echter zijn dit losstaande instrumenten. Het doel is om uiteindelijk de ondersteuning te stroomlijnen en continueren in het energiehuis om duidelijkheid en efficiëntie te verhogen. Dat is op dit moment nog niet realistisch dus we prioriteren waar de hulp het hardst nodig is en in heel Nederland. Op het moment van schrijven vindt een formatie plaats van een nieuw kabinet. Dit betekent dat we nog niet weten hoe de ambitie van het nieuwe kabinet vorm krijgt. Het is voorstelbaar dat het nieuwe kabinet er voor kiest om in het energiehuis te investeren.

Subsidie aan gemeenten

De voorgenomen contouren van de subsidie (SPUK) omvat totaal 184 miljoen en wordt in tranches aan gemeenten verdeeld op basis van de hoeveelheid (risico op) energiearmoede in de gemeente is. Een eerste berekening op basis van de huidige cijfers levert een gemiddeld bedrag op van afgerond 500.000 euro per gemeente

Deze uitkering wordt verstrekt voor het ondersteunen van huishoudens (huurders en eigenaar-bewoners, ook in vve's) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met hoge energielasten en aan het faciliteren van (mobiele) fysieke energiehuizen zodat huishoudens informatie krijgen hoe te verduurzamen.

Subsidiabele activiteiten

De SPUK die gemeenten ontvangen mogen ze inzetten om huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de energielasten te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om het energiegebruik te verminderen, de energierekening te verlagen ofwel in geval van onderconsumptie te ondersteunen in hoe een huishouden passend energie kan gebruiken.

De focus van de subsidie is op de inzet van energiecoaches en energiefixers in huur- en koopwoningen. Elke maatregel die kan helpen de energierekening te verlagen of het energiegebruik in de woning te verminderen kan daarbij worden ingezet. Te denken valt aan de inzet van energiefixers voor het dichten van kieren en aanbrengen van isolatiemateriaal, energieadvies, energiedisplays, inregelen van CV-systemen, de inzet van kleine energiebesparende maatregelen zoals tochtstrips en radiatorfolie tot aan een bijdrage aan grotere isolatiemaatregel zoals vloer- of spouwmuurisolatie of het vervangen van energieonzuinig witgoed.

Het is niet toegestaan de middelen als financiële compensatie uit te keren. Ook maatregelen die niet aan of in de woning worden aangebracht zijn niet toegestaan, denk hierbij bijvoorbeeld aan zonnepanelen die op een andere woning, bedrijfsgebouw of veld worden aangelegd.

De rapportage van gemeenten wordt uitgesplitst in twee categorieën waarop tevens de doelstellingen zijn gebaseerd. Deze categorieën zijn vormgegeven op basis van definities gebruikt door TNO[1], en toepasbaar gemaakt voor gebruik in de praktijk.

- **Energiecoachtraject.** Een energiecoach verbetert de woning met kleine energiebesparende maatregelen en geeft de bewoner advies over en begeleiding bij het toepassen van energiezuinig gedrag. Een persoon die huishoudens voorziet van inzicht in energieverbruik en mogelijkheden voor energiebesparing. In veel gevallen brengt de coach (samen met het huishouden) kleine energiebesparende maatregelen aan. Kleine maatregelen zijn maatregelen die vaak zonder gereedschap te nemen zijn zoals een waterbesparende douchekop of een paar tochtstrips. In de categorie energiecoach rekenen we ook advies aan de bewoner over verduurzamingsmaatregelen van de woning en informeren over subsidiemogelijkheden en organisaties die maatregelen kunnen realiseren. In de categorie energiecoach rekenen we ook benaderen en begeleiding van bewoners bij verduurzaming van de woning, inclusief begeleiding bij aanvraag van subsidies en offertes bij organisaties die maatregelen kunnen realiseren. Ook wordt eventueel gesignaleerd of de bewoner verdere ondersteuning nodig heeft en vindt doorverwijzing plaats naar de juiste hulp binnen het lokale netwerk.
- **Energiefixertraject.** Een energiefixer verbetert de woning met kleine tot grote energiebesparende maatregelen, zoals waterzijdig inregelen en het dichtmaken van kieren en naden. Iemand die wordt ingezet om huishoudens te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning. Het aanbrengen van isolatiemaatregelen valt hier ook onder of het vervangen van energieonzuinig witgoed. Dit is een persoon met gereedschap en die technische kennis heeft. Ze worden ook wel klussers of energiehulp genoemd.

[1] Eindrapportage toekomstmogelijkheden energiehulporganisaties en medewerkers

Doelgroepbenadering door gemeenten

Gemeenten dienen de middelen zo gericht mogelijk in te zetten om huishoudens in de categorie energiearmoede en risico op energiearmoede. De manier waarop dit wordt aangepakt, is aan de gemeenten. Gemeenten worden vanuit verschillende routes gevoed met kennis en kunde hoe ze dit kunnen aanpakken. Belangrijke initiatieven hierin zijn:

- TNO heeft naast de data per gemeente ook de beschikking over verschillende data op wijk- en buurtniveau die inzicht en handvatten bieden aan gemeenten om de activiteiten specifiek te richten.
- Het energiefonds (C3), stelt bij aanvragers de vraag of huishoudens benaderd mogen worden door de gemeente voor energiehulp. Dit vormt een belangrijke database voor gemeenten om actief te benaderen.
- Het Energiehulpnetwerk van Milieu Centraal over hoe diverse doelgroepen benaderd kunnen worden via bijvoorbeeld de vertrouwde kring.
- Het actienetwerk Energiehulp, opgericht door Fixbrigade Nederland en Energiebank Nederland.
- Het per 1 januari 2026 opgerichte Nationaal Energiearmoede Observatorium bij de RvO en ondersteund door TNO.
- Het project ‘AVG zegt geen nee’ door het Instituut voor Publieke Waarden, waarin wordt uitgewerkt hoe gemeenten actief huishoudens mogen benaderen, zonder onnodig belemmerd te worden door incorrecte interpretaties van privacyrichtlijnen.

In gesprek met gemeenten komt naar voren dat gemeenten zelf actief zijn om deze doelgroep zo goed mogelijk te vinden. Dit gebeurt bijvoorbeeld door verbinding te leggen met het sociale domein waar bekend is welke huishoudens al op ander vlak (inkomens)steun ontvangen. Ook kan dit door gebruik te maken van WOZ-data in combinatie met bouwjaar en eigendomsverhouding, of bijvoorbeeld door het samen optrekken met woningcorporaties. In toenemende mate zetten gemeenten zich in om een betere schakeling tussen het zorgdomein, sociale domein en energiehulp op gang te zetten, zoals binnen het initiatief Stedenverbond.[1] Het delen van kennis en kunde over hoe de doelgroepen goed benaderd kunnen worden.

Doelgroepmechanisme: Focusgebieden

Naast dat middelen worden verdeeld op basis van de hoeveelheid energiearmoede per gemeente is op ambtelijk niveau veel contact geweest met de EC over hoe de middelen zo goed mogelijk gericht kunnen worden op de doelgroep en hoe dat aangetoond kan worden. Daarin is een aantal wegen verkend om te bepalen welke indicatoren en targets passend zijn, en dan met name het opnemen van de indicator voor geografische focusgebieden. Hiermee bedoelen we dat gemeenten de meeste middelen toewijzen aan wijken waar de meeste (risico op) energiearmoede is.

We stellen een tweesporenbeleid voor om een extra doelgroepmechanisme in te zetten.

Eerste spoor: Voor de eerste tranche van de SPUK stellen we een licht mechanisme voor. De 50 gemeenten met de hoogste SPUK-bedragen (vanaf circa 750.000 euro subsidie), krijgen de vereiste om ten minste de helft van de middelen in te zetten in de 30% wijken met de meeste energiearmoede.

Tweede spoor: Bij het uitkeren van de eerste tranche aan middelen starten we een project om te onderzoeken welke mechanismes uit te voeren zijn om de tweede tranche aan middelen naar gemeenten nog doelgerichter te maken.

Dit tweesporenbeleid stellen we op deze manier voor omdat we de behoefte hebben dat de doelgroep zo goed mogelijk wordt gevonden, maar aan de andere kant moeite hebben om goed uitvoerbare mechanismen te vinden om gemeenten de juiste sturing mee te geven zonder de uitvoering sterk te hinderen en vervolgens te monitoren dat het werkt. Met dit tweesporenbeleid gebruiken we dus de eerste twee jaar van het programma om het vervolg betere doelsturing te kunnen toepassen. De rede voor het niet toepassen van het mechanisme op alle gemeenten is dat veel gemeenten niet veel wijken hebben en dat de energiearmoedecijfers per wijk niet een groot verschil laten zien, en daarmee te veel risico in zich draagt om contraproductief te zijn.

Differentiatie tussen gemeenten

Door verschillen in grootte van inwoners en percentage kwetsbare huishoudens per gemeente verschilt het bedrag ook per gemeente:

- 36 gemeenten krijgen een bedrag tot 100.000 euro.
- 158 tussen 100.000 en 300.000 euro
- 99 tussen 300.000 en 600.000 euro
- 44 tussen 600.000 en 1.5 miljoen euro
- 16 tussen 1,5 miljoen en 7 miljoen
- En 2 gemeenten circa 10 miljoen.[A1]

Als we kijken naar de verdeling van middelen dan zien we dat de 40 gemeenten met het grootste budget circa 50% van alle middelen toebedeeld krijgen. Daarnaast zijn er ook ongeveer 40 gemeenten die de minste middelen krijgen (oorzaak hiervan is dat het een kleine gemeente is en/of het percentage kwetsbare huishoudens laag). Deze gemeenten kunnen vooraf in één keer het bedrag ontvangen, de overige gemeenten krijgen per jaar een uitkering.

Gemeenten vragen zelf de subsidie aan. Dit heeft als voordeel dat zij enkele vragen vooraf beantwoorden en weten waar zij de middelen voor kunnen gebruiken. Gemeenten kunnen er voor kiezen om hun aanpak (regionaal) te bundelen zodat er meer slagkracht ontstaat. Dit is denkbaar bij gemeenten met een laag percentage (of aantal) huishoudens in kwetsbare positie. Als er gemeenten zijn die geen subsidie aanvragen, dan wordt dit voor hen gereserveerde bedrag verdeeld onder de gemeenten die in hun aanvraag hebben aangegeven extra absorptievermogen te hebben en extra middelen te willen ontvangen als deze er zijn. Deze werkwijze wordt op dit moment gebruikt bij de lokale aanpak isolatie.

Nationale instrumenten

Naast de subsidie voor gemeenten worden op nationaal niveau inspanningen gedaan om de uitvoering zo doeltreffend te laten verlopen. Ze bestaan uit zaken waar gemeenten behoefte aan hebben en die zinvol

zijn voor alle gemeenten, bovenal voor kleinere gemeenten zodat zij zich kunnen focussen op het contact met inwoners zelf. Om ervoor te zorgen dat alle kwetsbare huishoudens toegang krijgen tot ondersteuning, advies en maatregelen is dit pakket nodig. Dit is een compleet pakket van informatievoorziening over onder andere privacy en inkoopprocedures, maar ook een community of practice om actuele zaken met elkaar te bespreken en van elkaar te leren. Ook wordt een digitaal energiehuis doorontwikkeld (een basis bestaat al) met een digitale backbone om de complete klantreis van mensen te kunnen volgen ontwikkeld. Hiermee kan de uitvoerder ook zijn eigen efficiëntie monitoren en daarmee de ontzorging optimaliseren. Het bereiken van de doelgroep is niet vanzelfsprekend en het maken van communicatiematerialen en een campagne zijn dure maatregelen om voor een gemeente te organiseren, daarom organiseert het Rijk dit met middelen van het SCF om landsbrede bekendheid en vertrouwdsheid te creëren. De campagne informeert mensen over de mogelijkheden die zij hebben en maakt het eenvoudiger voor de ondersteuners vanuit de gemeente om achter de voordeur te komen omdat inwoners al bekend zijn met het energiehuis. De whitelabel communicatie materialen kunnen gemeenten inzetten om specifieke lokale instrumenten en doelgroepen aan te spreken. Dit zorgt voor eenheid, vertrouwen en bespaart de uitvoerende organisaties tijd en middelen.

Type:

De maatregel raakt aan sub A en sub D van artikel 8.1:

(A) de renovatie van gebouwen te ondersteunen, met name voor kwetsbare huishoudens en kwetsbare microondernemingen in de slechtst presterende gebouwen, met inbegrip van huurders en mensen die in sociale woningen wonen;

(D) doelgerichte, toegankelijke en betaalbare informatie, opleiding, bewustmaking en advies te verschaffen over kosteneffectieve maatregelen en investeringen, beschikbare steun voor de renovatie en het energie-efficiënter maken van gebouwen, en over duurzame en betaalbare mobiliteits- en vervoersalternatieven;

Size:

€155 miljoen SCF middelen en €51,7 miljoen co-financiering. Hiervan gaat 180 miljoen naar de kwetsbare huishoudens via energiehuisen en 22,7 miljoen naar nationale inspanningen voor energiehuisen.

Gedetailleerde informatie over de doelstelling van de maatregel of investering en over het streefdoel ervan; toelichting over de wijze waarop de maatregel en de investering doeltreffend zouden bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het fonds binnen het algemene kader van het relevante beleid van een lidstaat, en over de wijze waarop dit de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zal verminderen

Het Nederlands beleid kent geen wettelijk verplichtingen voor individuele woningeigenaren om te verduurzamen. Uit veel onderzoek en cijfers van de subsidieregeling 29 blijkt dat veel mensen er al wel mee bezig zijn. Echter zijn dit voornamelijk de mensen met een hoger inkomen; mensen met een lager inkomen blijven achter. Om deze mensen mee te krijgen en structureel onafhankelijker te maken van hoge energieprijzen is het nodig hen te ondersteunen op een manier die passend is. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat tweederde van de mensen denkt hulp nodig te hebben bij het verduurzamen van hun woning.

De doelgroep zijn huishoudens die getroffen worden door ETS2 met een hoge energierekening en/of woning met slechte energetische staat (uit rapport CE Delft³⁰ betekent dat huishoudens gemiddeld zo'n 20 eurocent per kuub gas duurder uit zijn). Daarnaast blijkt uit het onderzoek van CE Delft dat veel huurders een probleem krijgen door ETS2. Verduurzaming van de woning is de verantwoordelijkheid van de verhuurder (voornamelijk woningcorporaties) en deze zullen uiterlijk in 2029 geen woningen meer verhuren met een laag energielabel (EFG). Dat betekent dat een grote groep (laag inkomen met woning in

slechte energetische staat) sterk wordt verminderd door het beleid en dat zij voornamelijk de periode tot 2029 moeten “overbruggen”. De groep die een hoge energierekening heeft, wordt daar in de toekomst deels mee aangepakt. Maar een hoge energierekening kan eveneens veroorzaakt worden door gedrag (zelfs in een woning met relatief goede energetische staat). Daarom wordt in het energiehuis gefocust op directe verlaging van de energierekening door het aanbrengen van kleine tot grote maatregelen. Ook wordt aandacht besteed aan gedragsverandering; zodat mensen de kennis en middelen hebben om dit zelf te kunnen uitvoeren zoals kleine maatregelen (laten) installeren of geïnformeerd worden over hoe ze het beste hun huis kunnen verwarmen en ventileren. Bewoners zullen vanuit het energiehuis daarnaast ook actief benaderd worden en bijvoorbeeld ook geholpen worden aan directe inkomenssteun (zie energiefonds; C3) en vice versa.

Woningcorporaties hebben zelf voldoende mensen in dienst, maar komen soms toch niet achter de voordeur door bijvoorbeeld een slecht imago bij de bewoner. Daarom wordt, waar dat wenselijk en nodig is, samengewerkt met de medewerkers van het energiehuis en de corporaties.

Bestaande instrumenten rondom het energiehuis

In de afgelopen tien jaar zijn op verschillende plekken in Nederland al energieloketten (informatie en ondersteuning voor woningeigenaren; dus nog niet zo breed als energiehuisen volgens de EPBD IV waar de nadruk ligt op integrale ondersteuning voor bijna alle doelgroepen) gestart, maar de aanpak verschilt per regio en is versnipperd. Burgers geven aan door de bomen het bos niet meer te zien; zij weten niet goed waar ze voor betrouwbare ondersteuning kunnen aankloppen. Daarnaast geven professionals aan dat er veel verschillende partijen zijn die vergelijkbare diensten aanbieden. Daarom is het noodzakelijk om een eenloketsysteem “het energiehuis” te bouwen en gaan we op nationaal niveau randvoorwaarden scheppen en een basispakket aan instrumenten ontwikkelen.

Hoe de energiehuisen er precies uit komen te zien en bijvoorbeeld op welke schaal zij opereren is afhankelijk van verschillende factoren. Zo is de geografische ligging zeer relevant; er bestaan in Nederland veel kleine landelijke gemeenten waar soms regionaal wordt samengewerkt maar soms ook heel lokaal ondersteuning wordt geboden. Daarnaast zijn er verschillen in gebouwsamenstelling; in hoog stedelijk gebied zijn bijvoorbeeld veel meer appartementen en daarmee vve’s, die andere ondersteuning en lange trajecten nodig hebben om te verduurzame uitvoerende organisaties (zoals cooperaties) wordt de komende periode gewerkt aan het finaliseren van een visie en uitwerking van het energiehuis in de Nederlandse context.

Het energiehuis zoals beschreven in het sociaal klimaatplan is nog maar één onderdeel van het einddoel. Andere doelgroepen komen later bij het energiehuis. Dat betekent dat de ondersteuning op dit moment wel wordt geboden in bestaande instrumenten en aan alle doelgroepen (zoals benoemd in de EPBD IV) maar nog niet onder de vlag van het energiehuis. Het doel is om uiteindelijk de ondersteuning te stroomlijnen en continueren in het energiehuis om duidelijkheid en efficiëntie te verhogen. Dat is op dit moment nog niet realistisch dus we prioriteren waar de hulp het hardst nodig is en in heel Nederland. Wel zien we al een aantal gemeenten en organisaties die aan het voorbereiden zijn op energiehuisen (bijvoorbeeld gemeente Tilburg³¹ en stichting HIER³²). Hieronder staat in het kort samengevat wat de huidige instrumenten voor ondersteuning inhouden:

Energieloketten: In het Energieakkoord en later het Klimaatakkoord is afgesproken dat elke gemeente in Nederland over een onafhankelijk Energieloket beschikt dat woningeigenaren informeert en ondersteunt bij de verduurzaming van hun huis. Elke gemeente heeft een vorm van een energieloket: digitale, fysieke loketten wisselend in grootte en kwaliteit. In sommige energiehuisen kunnen bewoners komen met bredere energievragen, bij een andere gemeente kunnen bewoners online een belafsprake inplannen of worden collectieve inkoopacties gedaan voor isolatie. Het Rijk heeft hiervoor middelen beschikbaar gesteld via subsidie (SPUK CDOKE; circa €60 miljoen per jaar); dit is een brede subsidie aan gemeenten waardoor zij zelf kunnen beslissen hoe zij het besteden binnen de breedte van de energietransitie en hierdoor kan het voorkomen dat het nauwelijks wordt uitgegeven aan energieloketten.

Het landelijk digitaal platform verbeterjehuis.nl is het startpunt en de centrale plek voor informatie over verduurzaming van woningen. Met informatie over alle relevante onderwerpen maar ook twee ontzorgingstools: de quickscan kan een woningeigenaar door een paar vragen te beantwoorden snel zien wat de mogelijkheden zijn voor zijn woning. Het biedt daarnaast een aanknopingspunt voor intermediairs

maar vooral ook voor ontzorgers de kans om woningeigenaren te helpen. ‘Verbeterjehuis’ is daarmee het landelijke energieloket en vormt in de toekomst de digitale basis voor het energiehuis. ‘Verbeterjehuis’ is er voor alle huishoudens (woningeigenaren, huurders, vve’s en particuliere verhuurders).

Energiecoaches en -fixers: Er zijn middelen beschikbaar gemaakt vanaf de energiecrisis 2022 voor de aanpak tegen energiearmoede (SPUK energiearmoede; totaal €553 miljoen uitgekeerd). Gemeenten hebben tot en met 2027 om deze middelen in te zetten. Hiermee zijn er in gemeenten energiecoaches en -fixers aan de slag. Energiecoaches hebben veelal een actieve aanpak richting kwetsbare huishoudens (huisbezoeken en geven ondersteuning en advies over technische energetische verbetering aan het huis) en energiefixers installeren vaak kleine tot middelgrote maatregelen zoals tochtstrips en radiatorfolie. Ook organiseert stichting Milieu Centraal het Energiehulpnetwerk; waar de vertrouwde kring wordt ingezet om specifieke doelgroepen te bereiken. Dit kunnen burens, kappers, kerkgemeenschappen, sportverenigingen, etc zijn. Dit netwerk zorgt ervoor dat deze mensen een ingang krijgen en de juiste intermediairs via iemand in het vertrouwde netwerk ondersteuning kunnen bieden.

Ontzorgingsprogramma’s utiliteitsbouw: Voor ondernemers en andere zakelijk gebouweigenaren is in 2020 begonnen met het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed, en in 2024 met het Ontzorgingsprogramma mkb. Hier kunnen kleinere gebouweigenaren terecht voor een soortgelijk aanbod als bij de energieloketten. Ook is er de digitale DEB tool voor ondernemers waarbij ondernemers onafhankelijk informatie kunnen vinden over het verduurzamen van hun onderneming, uitgevoerd door MKB NL. De energiefixers, zoals hieronder omschreven kunnen in de toekomst ook hun werkzaamheden uitvoeren vanuit het energiehuis.

Collectief spoor – de lokale aanpak isolatie door gemeenten: gemeenten kunnen middelen (€1,55 miljard) van het Rijk krijgen om kwetsbare woningeigenaren te helpen met verduurzaming. Veelal wordt dit gedaan door de doelgroep actief te benaderen, te ondersteunen en zelfs de verduurzamingen (deels) te betalen. Zoveel mogelijk wordt gestimuleerd om collectieve aanpakken te ontwikkelen waarin buurten vergelijkbare isolatiemaatregelen worden getroffen. Ook is er samenwerking tussen het sociale domein om de betreffende personen effectief te bereiken.

Vanaf 2026; de eerste kamer van het energiehuis

Omdat uit onderzoek blijkt dat veel mensen, zeker kwetsbare huishoudens, niet zelf naar het initiatief nemen om naar een energiehuis te komen in eerste instantie, ligt de focus op diensten die meer inzet vragen in het actief benaderen (zoals huisbezoeken) en meer vertrouwen geven. De actieve benadering van de energiehuisen is ervoor om de kwetsbare doelgroepen te bereiken. We noemen dit het inrichten van een eerste bouwsteen of ‘kamer’ van het energiehuis, en is volledig gericht op mensen opzoeken. Dat kan gebeuren door individuele teams die langs de deuren gaan maar ook kunnen er tijdelijke of verplaatsbare energiehuisen zijn (zoals het tijdelijk gebruik maken van een buurthuis of bibliotheek of een rondrijdende camper waarin een mini energiehuis is) om in buurten of dorpen dicht bij de doelgroep te komen en zichtbaarder te zijn. Om effectief de kwetsbare huishoudens te bereiken zullen we benadrukken dat energiehuisen de verbinding moeten leggen met bestaande lokale netwerken, zoals burgerinitiatieven, lokale energie coöperaties en de netwerken uit het sociale domein (sleutelfiguren in de wijk, informele netwerken, etc.).

Daarnaast kunnen verschillende instrumenten aan elkaar verbonden worden, zoals hulp via het energiehuis i.c.m. inkomenssteun via het publiek energiefonds en financiering voor grootschalige energiebesparende maatregelen via de lokale aanpak en het warmtefonds. Een valkuil is om alleen te focussen op de technische mogelijkheden in de woning, maar het is minstens zo belangrijk om te investeren in het tot stand brengen van een authentieke verbinding met de inwoners. Want alleen zo geven we vertrouwen en overtuigen we deze doelgroep om aan de slag te gaan met energiebesparing.

Energiehuisen in hun uiteindelijke vorm zijn organisatiestructuren waarin in ieder geval een fysiek aanspreekpunt is waar huishoudens, ondernemers en eigenaren van maatschappelijk vastgoed terecht kunnen voor technische en praktische bijstand voor de verbetering van de energieprestatie van gebouwen. Daarnaast kunnen zij er terecht voor juridische en financiële informatie. Naast de fysieke locatie waar mensen naartoe kunnen komen is het ook het centrum en de uitvalsbasis van waaruit vrijwilligers en professionals hun diensten verlenen. Het is belangrijk dat de activiteiten die uitgevoerd worden onder het SCF, passen binnen de eenloketgedachte van het energiehuis. Daarom wordt vanaf het begin de relatie

gelegd zodat in een later stadium het energiehuis verder uitgebouwd kan worden. Omdat het SCF kwetsbare doelgroepen als focus heeft, vallen de andere onderdelen en doelgroepen van het energiehuis buiten de scope van dit plan.

Het opzetten van de aanpak voor huishoudens in een kwetsbare positie wordt gestimuleerd middels een subsidie die naar lokale overheden gaat om bovenstaande activiteiten mbt de eerste spreekwoordelijke kamer te organiseren. De subsidie wordt gefinancierd vanuit het SCF en daarom zijn de activiteiten die onder het energiehuis vallen ingericht worden op het bereiken van kwetsbare huishoudens en het mitigeren van de effecten van ETS2. De contouren van deze subsidie en daarmee de uitvoering zijn als volgt:

- Verdeling van de middelen per gemeente is op basis van het percentage risico op energiearmoede en energiearmoede samengenomen. Op basis van de monitor energiearmoede in beeld van TNO.
- Gemeenten kunnen zelf kiezen of zij middelen aanvragen en worden bij het aanvraagproces ondersteund zodat de kans op een landsdekkend uitvoering groot is.
- Gemeenten geven aan of zij extra absorptievermogen hebben, mits er middelen te verdelen zijn omdat enkele gemeenten niet hebben aangevraagd - De 40 gemeenten met het laagste 'budget', kunnen dit in één keer ontvangen zodat zij minimale administratieve lasten hebben. De andere gemeenten krijgen jaarlijks middelen, als zij aanvragen.
- De activiteiten zijn gericht op de doelgroep en omvatten enerzijds advies over gedragsmaatregelen en anderzijds over kleine en (middel)grote duurzame maatregelen. Afhankelijk van de behoefte en het handelingsperspectief van het huishouden (een huurder of woningeigenaar heeft andere mogelijkheden)
- Lokale overheden kiezen zelf voor de best passende aanpak om de huishoudens te bereiken. Zij hebben hier de afgelopen jaren ervaring in opgedaan en weten het beste wat te doen. Om zo veel mogelijk tijd te kunnen steken in het ondersteunen van huishoudens, kunnen zij gebruik maken van de landelijk beschikbaar gestelde instrumenten. Zo kunnen mensen die in aanmerking komen voor het noodfonds doorverwezen worden naar ondersteuning om structurele maatregelen te treffen (het energiehuis) maar vice versa. Om deze maatregelen te bekostigen kunnen zij ook hulp krijgen bij het (aanvragen van) financiering via Nationaal Warmtefonds.

Nationale instrumenten energiehuis

Gegeven dat het bereiken van huishoudens in een kwetsbare positie een uitdaging is, vanwege o.a. wantrouwen en het hebben van andere prioriteiten, is het noodzakelijk om de uitvoering zo soepel mogelijk te laten verlopen. Daarom bestaat een deel van het energiehuis uit een nationaal pakket aan informatie en communicatie om de doelgroep zo goed mogelijk te kunnen bereiken en langdurig te ondersteunen. Lokale uitvoeringsorganisaties hoeven zich daardoor niet bezig te houden met het ontwikkelen of bijhouden van deze randvoorwaarden, maar kunnen zich volledig richten op het ondersteunen van de doelgroep. Hieronder volgt een opsomming en daarna de toelichting van deze instrumenten.

- A. Verbeterjehuis als digitaal platform voor huishoudens én ondersteuners; huishoudens kunnen zo hun stappenplan naar verduurzaming zien. Ondersteuners kunnen in hetzelfde systeem hun 'klanten' ondersteunen.
- B. Communicatietoolkit; voor landelijke bekendheid en herkenbaarheid
- C. Monitor activiteiten energiehuis; zodat de subsidie met zo min mogelijk administratieve lasten kan worden uitgevoerd en er overzicht is van de voortgang op gemeentelijk en nationaal niveau.
- D. Handreiking energiehuis; hoe ziet het energiehuis eruit inclusief een praktische criteria lijst
- E. Community of practice; zodat zo veel mogelijk kennisuitwisseling plaatsvindt. Inclusief het publiceren van deze best practices in boek/podcast etc.

Toelichting

A. Verbeterjehuis

Voor een gebouw-eigenaar, bewoner of gebruiker is het relevant om te weten welke stap hij of zij kan

nemen zonder daar later spijt van te hebben. Hiervoor wordt de opgedane ervaring van twee bestaande platforms verbeterjehuis³³ en NijBegun³⁴ (maatregel 29 in Groningen en Noord-Drenthe) bij elkaar gevoegd in één portaal waar de eindgebruiker altijd kan inzien waar hij of zij staat. Daarnaast stelt het diegene in staat om op ieder moment in de verduurzamingsreis ondersteuning aan te vragen. Of dit is voor het maken van een oriënterende afspraak, een isolatieplan voor de woning of voor het helpen bij een subsidieaanvraag. Informatie wordt begrijpelijk maar duidelijk aangeboden. Zo wordt het einddoel van zero emission building gebruikt om de benodigde stappen te berekenen voor het gebouw, maar de informatie aangepast aan de kennis en mogelijkheden van de gebruiker. Er worden daarom verschillende ondersteuningsreizen (klantreizen) vormgegeven en ingericht, zodat er zo min mogelijk stappen (en dus drempels) zitten tussen de bewoner en het verkrijgen van ondersteuning of de uitvoering van duurzame maatregelen.

Een energiecoach kan samen met de bewoner het platform gebruiken en informatie op maat genereren voor de verduurzaming. Deze informatie blijft bewaard, zodat de bewoner het later zelf kan terughalen en inzien. Bewoners kunnen ook zelfstandig dit platform gebruiken en aangeven dat zij (opnieuw) ondersteuning wensen, waardoor de uitvoerende lokale organisatie een hiervan melding krijgt en actie kan ondernemen.

Een veel gehoorde wens vanuit de praktijk is het beter kunnen ondersteunen van de doelgroep bij het invullen van verbeterjehuis en het hebben van een uniform monitoring en CRM-systeem. Zodat de ondersteuner passende hulp kan bieden en iemand kan ondersteunen tijdens de gehele verduurzamingsreis, in plaats van steeds opnieuw te moeten starten. Daarom kunnen zij als de eindgebruiker dat vraagt (een deel van) de informatie inzien van de woning of de verduurzamingsreis. Zo kan een energiecoach een plan maken en een installateur een passende offerte opstellen.

Er zal worden verkend hoe een CRM systeem en de monitor gekoppeld kan worden zodat gemeenten en energiehuizen hun voortgang kunnen bijhouden en de aanpak kan bijsturen waar nodig. Hetzelfde geldt voor de monitoring die vanuit het Rijk gevraagd wordt om beleid en ondersteuning effectief te kunnen aanpassen (zoals de handreiking, etc). Belangrijk is dat de privacy van individuen organisaties worden geborgd en alleen hoogst noodzakelijke informatie wordt gedeeld.

B. Communicatietoolkit

Bekendheid en herkenbaarheid van het energiehuis is van belang in het hele land. Daarom zorgt het Rijk voor een vervolg op de campagneflight over energieloketten bij de campagne 'wie isoleert, profiteert'. Deze campagne focust op de bekendheid van energiehuizen. Daarnaast worden whitelabel communicatiematerialen ontworpen zodat gemeenten en uitvoerders deze niet zelf hoeven te ontwerpen. Ook wordt hiermee de herkenbaarheid en eenheid vergroot. Dit is van belang zodat iedereen in Nederland weet dat bij vragen over de verduurzaming van een gebouw het energiehuis de centrale plek is om naartoe te gaan. Voor huishoudens in kwetsbare positie en de uitvoering van het energiehuis zoals omschreven in het sociaal klimaatplan is het van groot belang dat de doelgroep van het bestaan af weet. Zo zullen de uitvoerders in de wijken eerder achter de voordeur kunnen komen en hun tijd efficiënter en aan meer mensen kunnen besteden om de energierekening te verlagen. Ook zal worden verwezen naar het platform, waar bewoners op een laagdrempelige manier informatie en ondersteuning kunnen opvragen.

C. Monitor activiteiten energiehuis

Vanaf november 2025 loopt een opdracht om de huidige activiteiten die passen bij het energiehuis in kaart te brengen. In eerste instantie gebeurt dit handmatig door gemeenten te bevragen op basis daarvan en van gesprekken met gemeenten zal de opdrachtnemer een advies uitbrengen over hoe een langjarige monitor eruit kan komen te zien. De volgende stap is om een gebruiksvriendelijk systeem in te richten met de volgende doelen:

- * Nationale en lokale overheden hebben overzicht van de vordering en weten daardoor hoe ze kunnen bijsturen.

- * Volgen van kostenstromen en daarmee aantonen dat SCF middelen besteed worden aan de beoogde doelen.

- * Integratie van verschillende datastromen voor nog betere evaluatie mogelijkheden door middel van een koppeling maken met verbeterjehuis (zie A).

D. Handreiking energiehuis

Het doel is een levend document dat gemeenten en uitvoerders op weg helpt met randvoorwaarden voor het energiehuis. Op basis van bestaande handreikingen energiearmoede en energieloketten, bureauonderzoek en praktijkonderzoek is een handreiking energiehuis ontworpen door een onafhankelijk adviesbureau. De concepthandreiking is besproken bij de community of practice en behoeften van gemeenten en uitvoerders zijn opgehaald. Vervolgens zal de handreiking breder geconsulteerd en uiteindelijk gepubliceerd worden. Omdat de behoeften van de verschillende doelgroepen over de tijd zal wijzigen, maar ook geleerde lessen uit de praktijk wijzigingen zullen vragen, wordt de handreiking iedere paar jaar geactualiseerd.

E. Community of Practice

Gemeenten en uitvoerders die vooroplopen kunnen op deze manier kennis met elkaar delen gedurende drie sessies per jaar. De inhoud van deze sessies wordt door de CoP zelf bepaald en gefaciliteerd door het Rijk. De deelnemers bestaan uit dezelfde groep gemeenten en uitvoerders. Daarnaast wordt één brede sessie per jaar georganiseerd voor alle geïnteresseerden om zo breed mogelijk kennis te delen. De afgelopen jaren is herhaaldelijk door gemeenten en uitvoerders aangegeven dat dit een belangrijk onderdeel is en voorziet in hun behoefte. Om het energiehuis op lokaal niveau zo efficiënt mogelijk te kunnen inrichten, faciliteert het Rijk deze kennisdeling.

Beschrijving van de wijze waarop de maatregel of investering wordt uitgevoerd, met verwijzing naar de administratieve capaciteit van de lidstaat op centraal en, in voorkomend geval, regionaal en lokaal niveau, met toelichting over de wijze waarop de middelen tijdig zullen worden opgevraagd en hoe zij naar subnationale niveaus zullen worden doorgeleid, indien van toepassing

Huishoudens in kwetsbare positie:

De implementatie zal gecoördineerd worden door het Rijk en uitgevoerd door een bestaande entiteit (zoals Nationaal Warmtefonds, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) of Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)).

De nationale instrumenten zullen gecoördineerd worden door het Rijk, in nauwe samenwerking met relevante partijen zoals het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW).

De uitvoering van de ondersteuning van kwetsbare huishoudens ligt bij gemeenten. Zij kunnen ervoor kiezen om voor het energiehuis regionaal samen te werken en doen dit in de praktijk al vaak.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zal de subsidie uitvoeren.

Toelichting over de wijze waarop met de maatregel of investering zal worden gestreefd naar vermindering van genderongelijkheid, indien van toepassing

De maatregelen zijn niet direct gericht op het oplossen van genderongelijkheid. Energiearmoede treft vrouwen harder dan mannen (CE Delft). Vanuit de Energiehuizen kan wel specifiek aandacht aan worden besteed om juist in de communicatie, outreach en ondersteuningsbehoefte van de doelgroep aan te sluiten bij gender-specifieke factoren. Zo blijkt uit het CE Delft onderzoek dat van de kwetsbare doelgroep 'eenoudergezinnen' 80% vrouw is. Via het traject energiehulpnetwerk, wordt ervaring opgedaan hoe specifieke doelgroepen zoals deze het best bereikt en geholpen kunnen worden. De kennis die daar wordt opgedaan zal worden toegepast in energiehuizen. De community of practice faciliteert de kennisdeling tussen de organisaties. Er wordt met TNO de komende periode gekeken hoe de monitor optimaal ingezet kan worden voor het energiehuis en de uitvoering van het sociaal klimaatplan zodat energiehuizen nog beter en effectiever verschillende doelgroepen kan bereiken zoals op basis van samenstelling in

huishouden.

Tijdschema van de maatregel of investering; (voor steun voor emissiearme voertuigen, tijdschema voor de geleidelijke vermindering van die steun)

In 2025 en 2026 worden voorbereiding getroffen en het pakket randvoorwaarden wordt opgestart. Vanaf 2027 wordt ook subsidie verstrekt om het opzetten van energiehuizen in het land te ondersteunen en na vijf jaar geëvalueerd.

* 2025: opstart ondersteunende middelen

- o Handleiding energiehuis opstellen
- o Community of practice; (startbijeenkomst)
- o Start aanbesteding monitoringsonderzoek (t/m 2027)

* 2026

- o Community of practice; 3-4 bijeenkomsten
- o Uitvoeren monitoring
- o Communicatietoolkit met whitelabel materiaal o Start subsidie energiehuizen

* 2027

- o Uitkering 1e tranche
- o Uitvoeren monitoring
- o Community of practice; 3-4 bijeenkomsten
- 2028 -2032 updaten en herhalen bovenstaand

2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen

Informatie over de wijze waarop de in de component opgenomen maatregelen en investeringen in overeenstemming zijn met het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in de zin van artikel 17 van Verordening (EU) 2020/852. De Commissie zal technische richtsnoeren verstrekken overeenkomstig artikel 6, lid 5, van deze verordening.

De energiehuizen ondersteunen mensen bij het nemen van energiebesparende maatregelen. Daarbij zullen de energiehuizen aandacht hebben voor het voorkomen van milieuschade en eventueel bevorderen van circulaire economie. Een voorbeeld is de leidraad natuurvriendelijk isoleren om te voorkomen dat verblijfplaatsen van vleermuizen worden verstoord. Ook zullen de energiehuizen erop wijzen dat Nederland extra subsidie verstrekt aan biobased isolatiemateriaal.

Hieronder een overzicht van de effecten van de maatregel in relatie tot de criteria van Artikel 17 (EU) 2020/85:

- a. Mitigatie van klimaatverandering: De maatregel heeft een positief effect op dit criterium draagt bij aan mitigatie door het energieverbruik (zowel aardgas als elektriciteit) van huishoudens in een kwetsbare positie te verminderen hiermee verminderd de maatregel de broeikasgasemissie van Nederland.
- b. Adaptatie aan klimaatverandering: maatregel heeft geen positief of negatief effect op de adaptatie van klimaatverandering door huishoudens in een kwetsbare positie.
- c. Duurzaam gebruik en bescherming van water en mariene hulpbronnen: maatregel heeft geen effect of

een licht positief effect op dit punt. Een positief effect kan ontstaan wanneer beter afgestelde apparatuur efficiënter omgaat met energie en water.

d. Circulaire economie: maatregel heeft geen effect of negatief effect op dit onderdeel.

e. Preventie en bestrijding van verontreiniging: maatregel heeft een geen effect

f. Bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen: de maatregel heeft geen positief of negatief effect

2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema

Over elke mijlpaal en elk streefdoel te verstrekken informatie die een beeld geeft van de voortgang met de uitvoering van de maatregelen en investeringen in deze component, als volgt:

Mijlpaal: C1.A.M1.1 Publicatie subsidie energiehuisen (2026)

Beschrijving

2026: Publicatie subsidie in de staatscourant

2027: inwerkingtreding en uitkering 1e tranche

Aan deze stap gaat een uitgebreide voorbereidingsfase vooraf, waarin de regeling wordt ontworpen, juridisch getoetst, geconsulteerd en de administratieve processen worden ingericht. Deze fase brengt aanzienlijke kosten en inspanningen met zich mee, zoals het ontwikkelen van IT-systemen, het inrichten van uitvoeringsprocessen en het voorbereiden van communicatie richting burgers en gemeenten.

Streefdoel: C1.A.M1.S1 Aantal bereikte huishoudens met energiecoaches en energiefixers waarvan tenminste 27,5% met energiefixers

Beschrijving

Gemeenten zetten de middelen in om huishoudens te ondersteunen met het nemen van maatregelen en het geven van advies. Om te komen tot een bepaling van de doelen is een aantal dingen samengevoegd. Er is aan diverse energieloketten en initiatieven gevraagd wat voor kosten ze rekenen voor bepaalde diensten. Er is gekeken naar de uitgaven van gemeenten binnen de SPUK Aanpak Energietransitie. En daarbij is de analyse dat gemeenten steeds meer doorzetten op middelgrote maatregelen in plaats van kleine maatregelen. Specifiek voor het tussendoel voor het tussendoel verwachten we een ingroeipad, omdat gemeenten aanlooptijd nodig hebben.

Cijfers van de SPUK Aanpak Energiearmoede

De SPUK Aanpak Energiearmoede is een voorloper van de SPUK Energiehuis. Kort gezegd: Gemeenten hebben 553 miljoen euro ter beschikking tussen 2022 en 2027 om in te zetten om het energiegebruik en/of de energierekening van bewoners omlaag te krijgen via maatregelen en advies. Er is een aantal verschillen met de SPUK Energiehuis. Bij het Energiehuis wordt gemeenten gevraagd om de eerste kamer van het energiehuis te bouwen, en daarmee gewortelde organisaties op te bouwen. Tevens horen we in de praktijk dat de aandacht van gemeenten verschuift naar de meer ingewikkelde huishoudens. Dat maakt dat gemeenten minder zullen inzetten op snelle korte projecten, en meer investeren in bewoners die ondersteuning nodig hebben. De snelle bezoeken, met 'tips en strips' zullen plaats gaan maken voor meer tijd en aandacht, meer bezoeken per woning en grotere maatregelen, zoals waterzijdig inregelen. In 2024 is 98 miljoen uitgegeven aan energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening, en 30 miljoen aan ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. Per huishouden is dat 288 euro voor voorzieningen en 133 euro voor advies. 76% van de middelen ligt hiermee bij de post van voorzieningen treffen.

Cijfers van energiehulporganisaties

Kosten huisbezoek variëren naar gelang de activiteiten die worden uitgevoerd tijdens of n.a.v. het huisbezoek en door wie het huisbezoek wordt uitgevoerd. Hieronder staan de verschillende bronnen op een rijtje.

TNO: Volgens TNO kosten energiefixers €370 per bezocht huishouden. Daar komt nog €150 bij aan materiaalkosten. Totaal €520.

We hebben aan een aantal partijen gevraagd die een meer doortastende aanpak (meer en grondigere maatregelen, meer bezoeken per huishouden) hebben dan gemiddeld hoe hun kosteninschatting is. Dit omdat dit meer de bedoeling is van deze middelen.

Partij A: kosten huisbezoek variëren van €450 (energiefixers) tot €650 (uitgebreide opname op locatie en rapport technische staat van de woning, wenselijke staat en hoe daar te komen middels gedragsadvies (incl kleine maatregelen) en grote maatregelen).

Partij B: € 790 per traject (een traject bestaat uit minimaal 3-4 gesprekken en kost een energiecoach zo'n 15-20 uur totaal). Voor energiehulp rekent Partij B €1194 (€ 594,- kosten traject plus € 600,- kosten materialen).

Partij C: Kosten voor puur het 'fixen' ligt op 600-800 euro per woning. Waterzijdig inregelen kost ca. 400 euro. Bij elkaar zit dit rond 1000-1200 euro.

Op welke cijfers we onze targets baseren

In de berekening sluiten we aan bij de definitie van TNO in het onderscheid tussen energiecoaches en energiefixers. .35

* **Energiecoaches.** Een energiecoach verbetert de woning met kleine energiebesparende maatregelen en geeft de bewoner advies over energiezuinig gedrag. Een persoon die huishoudens voorziet van inzicht in energieverbruik en mogelijkheden voor energiebesparing.

* **Energiefixers.** Een energiefixer verbetert de woning met kleine en grotere energiebesparende maatregelen, zoals waterzijdig inregelen en het dichtmaken van kier en naden. Iemand die wordt ingezet om huishoudens in energiearmoede te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning. Ze worden ook wel klussers of energiehulp genoemd.

* **Energieadviseurs.** Een energieadviseur adviseert de bewoner over verduurzamingsmaatregelen van de woning en informeert over subsidiemogelijkheden en organisaties die maatregelen kunnen realiseren.

Energieadviseurs voegen we in ons voorstel naar gemeenten samen met coaches. Gemeenten leggen wij het in de beschikking als volgt uit:

* **Energiecoachtraject.** Een energiecoach verbetert de woning met kleine energiebesparende maatregelen en geeft de bewoner advies over en begeleiding bij het toepassen van energiezuinig gedrag. Een persoon die huishoudens voorziet van inzicht in energieverbruik en mogelijkheden voor energiebesparing. In veel gevallen brengt de coach (samen met het huishouden) kleine energiebesparende maatregelen aan. Kleine maatregelen zijn maatregelen die vaak zonder gereedschap te nemen zijn zoals een waterbesparende douchekop, een paar tochtstrips, LED-lampen. In de categorie energiecoach rekenen we ook advies aan de bewoner over verduurzamingsmaatregelen van de woning en informeren over subsidiemogelijkheden en organisaties die maatregelen kunnen realiseren. In de categorie energiecoach rekenen we ook benaderen en begeleiding van bewoners bij verduurzaming van de woning, inclusief begeleiding bij aanvraag van subsidies en offertes bij organisaties die maatregelen kunnen realiseren. Ook wordt eventueel gesignaleerd of de bewoner verdere ondersteuning nodig heeft en vindt doorverwijzing plaats naar de juiste hulp binnen het lokale netwerk.

* **Energiefixertraject.** Een energiefixer verbetert de woning met kleine tot grote energiebesparende maatregelen, zoals waterzijdig inregelen en het dichtmaken van kier en naden. Iemand die wordt ingezet om huishoudens te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning. Het aanbrengen van isolatiemaatregelen valt hier ook onder valt hier ook onder of het vervangen van energieonzuinig witgoed. Dit is een persoon met gereedschap en die technische kennis heeft. Ze worden ook wel klussers of energiehulp genoemd.

TNO heeft uitgezocht welke aanpakken het meest effectief zijn in deze categoriën. In de bovenstaande cijfers zitten partijen die werken volgens deze 'meest effectieve aanpak', en daarom gebruiken we de kostenplaatjes van deze partijen om de targets op te baseren.

Energiecoaches: 450 euro

Energiefixers: 1200 euro

Inschatting van het aantal huishoudens

Om te bepalen hoeveel huishoudens worden bereikt moeten we een inschatting maken hoeveel budget naar welke post gaat. Vanuit de SPUK Aanpak Energiearmoede blijkt dat 74% van de middelen gaat naar fysieke maatregelen en 26% naar coaching/advies. Echter komt die indeling niet overeen met hoe de splitsing nu wordt gemaakt, omdat in de definitie van TNO bij coaching ook kleine maatregelen plaatsvinden. Met de nieuwe definities zal er dus meer onder 'coaching' worden geschaart. We zullen daarom voor de targets de posten verdelen 50% en 50%. Daarmee wordt er per post 90 miljoen besteed.

Energiecoaches: 200.000 huishoudens

Energiefixers: 75.000 huishoudens

Totaal: 275.000 huishoudens

Hoeveel huishoudens met (risico op) energiearmoede

Voor de doelstellingen willen we bepalen hoeveel huishoudens met energiearmoede en risico op energiearmoede worden ondersteund. Zoals eerder beschreven in dit document zit er een groot verschil in wat voor methoden gemeenten hebben om deze huishoudens te benaderen, tegenover van hoeveel huishoudens het valt te bewijzen dat ze in deze categorie vallen. Dit is omdat de categorie energiearmoede mede is gebaseerd op de privacygevoelige inkomensgegevens en de energierekening. Desalniettemin kunnen we wel een absoluut minimum aantal vaststellen van huishoudens met (risico op) energiearmoede door gebruik te maken van de nationale energiearmoedecijfers. Jaarlijks brengt het CBS met TNO met de Monitor Energiearmoede in kaart hoeveel energiearmoede bestaat. We gaan er in deze analyse van uit dat minimaal het gemiddeld aantal woningen wordt ondersteunt met energiearmoede. Voor alle helderheid: In de praktijk ligt dit getal dus veel hoger, maar we kunnen dat niet goed bewijzen.

In de jaarlijkse monitoring Energiearmoedeworden de energiearmoedecijfers gegeven.³⁶ In 2024 waren er naar schatting 510 duizend energiearme huishoudens in Nederland, dit is 6,1% van het totaal aantal huishoudens in Nederland (volgens onze hoofdindicator LIHE en/of LILEK).

De risicohuishoudens hebben een laag middeninkomen in combinatie met hoge energiekosten en/of een woning met een lage energetische kwaliteit (LMIHE en/of LMILEK). TNO schat het aantal risicohuishoudens op circa 1 miljoen, dit is 12,9% van het totaal aantal huishoudens in Nederland. TNO licht toe: Met risicohuishoudens wordt bedoeld huishoudens die niet onder de definitie voor energiearmoede vallen, omdat het inkomen van deze huishoudens net boven de gehanteerde lage inkomensgrens ligt. Het gaat hierbij om huishoudens met een laag middeninkomen (130% tot 200% van de lage inkomensgrens) in combinatie met hoge energiekosten en/of een woning van lage energetische kwaliteit. Wat opvalt is dat een woning met een (zeer) lage energetische kwaliteit relatief vaker voorkomt bij de risicohuishoudens (met een laag middeninkomen) dan bij de energiearme huishoudens (met een laag inkomen). Doordat relatief meer risicohuishoudens in een slechte woning wonen, lijken zij ook gevoeliger voor hoge energieprijzen. De gemiddelde energiequote van een huishouden in 2024 is 4,7%. Energiearmoedehuishoudens hebben een energiequote van 11,5% en de categorie risicohuishoudens heeft een energiequote van 7,7%.

Zowel de groep energiearmoede als risicohuishoudens beschouwen wij als kwetsbaar en daarmee binnen de doelstelling van het SCF. Immers stelt TNO daarover: 'Zowel de energiearme als de risicohuishoudens gaven in 2024 gemiddeld een relatief groot deel van hun inkomen uit aan de energiekosten. Voor de energiearme huishoudens is de energiequote gemiddeld 11,5% en voor de risicohuishoudens 7,7%. Dit laat zien dat ook huishoudens met een laag middeninkomen een betalingsrisico lopen bij stijgende energieprijzen. In 2024 zijn de energieprijzen gezakt ten opzichte van de prijspiek tijdens de energiecrisis. Maar ook bij deze lagere prijs zien we dat voor energiearme huishoudens en risicohuishoudens de gemiddelde energiequote al op een relatief hoog niveau ligt. Wanneer energieprijzen opnieuw oplopen, zijn deze groepen dus allebei kwetsbaar.'

Berekening resultaten: Een methode die haalbaar en een benadering is van de werkelijkheid is om de resultaten te modelleren op basis van het aantal bereikte huishoudens en het door TNO berekend percentage (risico op) energiearmoede in die wijk.

* aantal bereikte kwetsbare huishoudens = Th (totaal bereikte huishoudens) x Pea (percentage energiearmoede + percentage risico op energiearmoede in de wijk).

Huishoudens die doorverwezen zijn via andere instrumenten in het SKP, daarvan weten we zeker dat zij in de doelgroep van het SCF vallen en worden daarom voor 100% meegenomen in de resultaten.

* aantal bereikte kwetsbare huishoudens = Te (totaal bereikte huishoudens via energiefonds)

Resultaatreeksen huishoudens	TOTAAL	2026	2027	2028	2029
2030 2031 2032					
Absoluut minimum aantal huishoudens*	273.472	0	45.579	45.579	45.579
45.579 45.579 45.579					
Absoluut minimum aantal huishoudens					
energiecoaches	198.889	0	33.148	33.148	33.148
33.148 33.148 33.148					
Absoluut minimum aantal huishoudens					
energiefixers	74.583	0	12.431	12.431	12.431
12.431 12.431 12.431					

* Het is mogelijk dat huishoudens zowel een energiecoachtraject als een energiefixtraject krijgen en daarmee dubbel tellen. Tevens is het mogelijk dat huishoudens in verschillende jaren worden geholpen.

Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C1.A.M1.1.2026Q4	C1.A.M1	M	Publicatie subsidie energiehuizen (2026)				2026	Q4
C1.A.M1.S1.2029Q3	C1.A.M1	T	Aantal bereikte huishoudens met energicoaches en energiefixers waarvan tenminste 27,5% met energiefixers	Huishoudens	0,00	91.000,00	2029	Q3
C1.A.M1.S1.2032Q3	C1.A.M1	T	Aantal bereikte huishoudens met energicoaches en energiefixers waarvan tenminste 27,5% met energiefixers	Huishoudens	0,00	273.500,00	2032	Q3

Waarom is voor de specifieke mijlpaal (mijlpalen) of het specifieke streefdoel (streefdoelen) gekozen?

Er wordt gemonitord hoeveel (kwetsbare) huishoudens geholpen zijn met adviezen over verduurzaming en maatregelen (kleine tot (middel)grote). Er wordt onderscheid gemaakt tussen kwetsbare huishoudens (doel) en niet kwetsbare huishoudens (buiten doelstelling SCF maar wel nationale doelstelling). Er is een tussendoel en een einddoelstelling gekozen. Zo kan eenmalig tussendoor gekeken worden of we op schema lopen. Daarnaast zijn twee mijlpalen opgenomen om te kunnen starten met de subsidie voor lokale energiehuizen. Het uitgeven van de subsidie is als belangrijke mijlpaal gekozen omdat vanaf dat moment de uitvoering gestart kan worden.

Wat wordt met de mijlpaal (mijlpalen) of indicator(en)/streefdoel(en) gemeten?

Er worden twee soorten specifieke meetbare momenten in het proces genomen: De publicatie van de subsidieregeling en het bereikte aantal huishoudens. Omdat bekendheid en bereik een aanloopperiode nodig heeft en kwetsbare huishoudens vaak pas na meerdere contactmomenten actie willen en kunnen ondernemen, wordt halverwege een lager tussendoel gekozen dan de helft van het aantal huishoudens.

Welke methode en bron zullen worden gebruikt en hoe zal objectief worden gecontroleerd of de mijlpaal (mijlpalen) of het streefdoel (de streefdoelen) naar behoren zijn verwezenlijkt?

Voor de mijlpaal worden de openbare publicaties van de subsidies gebruikt in de staatscourant. Het aantal geïnformeerde en geholpen huishoudens wordt gemeten middels monitoring dat in 2025 wordt gestart.

Gemeenten worden bij de uitvoering van de subsidie gevraagd om onderstaande gegevens bij te houden en te rapporteren aan het Rijk.

- Aantal bezochte huishoudens per wijk

Het percentage energiearmoede en risico op energiearmoede (TNO monitor)

- De uitgevoerde ondersteuning: energiecoach en/of energiefixer

- Aantal bezochte huishoudens in energiearmoede via het energienoodfonds

Wat is het basisscenario (beginpunt) en wat is het niveau of het specifieke punt dat moet worden bereikt? (alleen voor indicatoren/streefdoelen)

Recent schat TNO het aantal huishoudens in energiearmoede op 510 duizend huishoudens. In dezelfde studie wordt het aantal huishoudens met een hoog risico op energiearmoede geschat op 1.080.000. We rekenen met het startpunt 0, omdat er geen huishoudens worden geholpen via deze instrumenten.

Uiterlijk wanneer zal/zullen de laatste mijlpaal (mijlpalen) of streefdoel(en) zijn bereikt? (per kwartaal en per jaar)

Energiehuis: Q2 2032

Wie en welke instelling zullen worden belast met de uitvoering, meting en rapportage?

Coördinatie voor het energiehuis: VRO en subsidie via RVO. De uitvoering wordt door gemeenten gedaan.

2.1.2.1.4. Financiering en kosten

Informatie en toelichting bij de geraamde totale kosten van de component en bij elke maatregel en investering, gestaafd met een passende motivering, waaronder:

Gebruikte methode, onderliggende aannames (bijvoorbeeld met betrekking tot eenheidskosten, kosten van inputs) en motivering van deze aannames

Subsidie (totaal 184,354 miljoen)

Subsidie aan gemeenten 180,454 miljoen (**184,354** – 3,9 mln). Zie doelen voor onderbouwing en uitleg.

Uitvoeringskosten RVO (3.9 miljoen; 600.000 per jaar voor 6 jaar en opstartkosten van 300 in 2026). Kosten zijn op basis van de inschatting van RVO op basis van de uitvoering van de SPUK LAI, een vergelijkbare subsidieregeling.

- 2026: het mee-ontwerpen van de subsidieregeling en het klaarzetten van systemen
- 2027: het mee-beoordelen van aanvragen en uitkeren van subsidiebedragen aan gemeenten
- 2028 - 2032: het uitkeren van subsidie en beantwoorden van vragen van gemeenten

Nationale instrumenten energiehuis (totaal 22,676 miljoen; gemiddeld per jaar 3.78 miljoen)

Gedetailleerde kosten uitsplitsing van de kosten is op basis van kostenindicaties van (potentiële) uitvoerende partijen en vergelijkbare eerder uitgevoerde projecten. Deze zijn niet openbaar, maar bekend bij het ministerie.

* Verbeterjehuis (9.029 miljoen (1.505.000 per doelgroep) + 4.9 miljoen (18 euro per inlog voor een huishouden x 273.000 huishoudens). Obv projectkosten Nij Begun voor één doelgroep.

- Per doelgroep is een andere klantreis en dus andere inrichting van het portaal nodig. In totaal worden 6 klantreizen onderscheiden: woningeigenaren met een grondgebonden woning, woningeigenaren in een kleine vve met enkel koop, woningeigenaren in een gemengde vve, huurders in een corporatiewoning, huurders in een particuliere woning, particuliere verhuurders, monumenten.

- Ieder huishouden heeft een eigen inlog in het portaal. Het aantal is gebaseerd op en evenredig aan het doel van de maatregel energiehuis in 2032.

* Bereiken van de doelgroep met eenduidige communicatie (6.6 miljoen; 1.100.000 euro per jaar voor 6 jaar). Obv offertes van voorgane opdrachten voor campagnes en ontwikkelen communicatiemateriaal.

- het voeren van landelijke en kleine gerichte campagnes online
- het klaar maken van whitelabel materialen, passend voor de doelgroep

* Monitor; (420.000 euro; 70.000 per jaar voor 6 jaar) Obv offerte monitoringsonderzoek 2025-2026

- het opzetten van de meting
- uitvoerende organisaties benaderen en ondersteunen bij het invullen van de data
- verbeteren en wijzigen van metingsmethodiek op basis van de opgedane ervaringen
- verbeterde versie uitzetten en bovenstaande stappen herhalen (jaarlijks)

* Handreiking energiehuis; (60.000 euro, obv 2-3 herzieningen) Obv offerte opstellen handreiking 2025: 30.000 euro

- het voeren van individuele en groepsgesprekken met betrokkenen (zoals gemeenten, NPLW en VNG).
- het opstellen van wijzigingsvoorstellen en aanpassen van de handreiking

* Community of practice; (1.667 miljoen; 277.000 euro per jaar voor 6 jaar) Obv offerte RVO.

- voor het begeleiden van 3 bijeenkomsten met een vaste groep koplopers
- het organiseren van 1 grote bijeenkomst voor alle geïnteresseerden; vergelijkbaar met een symposium

indicatief algemeen tijdschema waarbinnen deze kosten naar verwachting zullen worden gemaakt

Alle kosten hebben een jaarlijks terugkerende ritme. De subsidie is afhankelijk van de grootte van het bedrag een jaarlijks terugkerende ritme (bij grote bedragen) of een eenmalige uitgave aan het begin (bij de 40 gemeenten met het kleinste aandeel).

Informatie over de nationale bijdrage aan de totale kosten van de maatregel en investeringen

Nederland zal de voorfinanciering van het grootste gedeelte van de randvoorwaarden voor het energiehuis op zich nemen en een begin voor de subsidie, hier is totaal 51,78 miljoen voor gereserveerd verdeeld over verschillende jaren.

informatie over de financiering uit andere instrumenten van de Unie die met betrekking tot dezelfde maatregel/investering overwogen wordt of zou kunnen worden

Geen

Informatie over de beoogde financiering uit particuliere bronnen en de beoogde hefboomwerking, indien van toepassing

Niet van toepassing

Motivering van de plausibiliteit en redelijkheid van de geraamde kosten, zo nodig rekening houdend met de nationale specifieke kenmerken

De inschatting is gemaakt op basis van bestaande diensten die worden uitgevoerd door uitvoerders en lokale overheden, zoals nu fixers en energieloketten ondersteuning bieden aan woningeigenaren en huurders. Op basis daarvan worden de subsidievoorwaarden gesteld, waardoor geregeld is aan de voorkant dat gemeenten de middelen besteden aan de gewenste doelen.

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C1.A.M1	Energiehuis	1 jan 2026	31 dec 2031	207.025.000	3.800.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	0

2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)

Indien steun uit het fonds wordt verleend via andere openbare of particuliere entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen of kwetsbare vervoergebruikers, toelichting bij de maatregelen en investeringen waartoe deze entiteiten zullen overgaan, en wijze waarop die maatregelen en investeringen kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers finaal ten goede zullen komen;

Indien steun uit het fonds wordt verleend via financiële tussenpersonen, beschrijving van de maatregelen die de lidstaat voornemens is te nemen om erop toe te zien dat deze financiële tussenpersonen de steun volledig ten goede laten komen aan de eindontvangers.

TNO heeft onderzoek gedaan naar de meest werkzame elementen van energiehulporganisaties en bevestigen dat lokale inbedding het meest effectief zijn.³⁷ We voorzien dat gemeenten zullen inzetten op lokaal gewortelde organisaties, doordat de SPUK wordt ingezet op langjarig bestaande organisaties, en minder op snelle prikacties, zoals bij de SPUK Aanpak Energiearmoede vaker logisch was. De crisis is voorbij, dus er is meer tijd en aandacht voor het opbouwen van goede lokale organisaties.

Daarbij komt dat we ook zien dat veel gemeenten heel tevreden zijn (geweest) over de inzet van bedrijven. Bedrijven kunnen vaak grote volumes aan, hebben specialistische kennis, en kunnen soms ook kostenefficiënt bepaalde taken uitvoeren. Gemeenten zullen dus vaak een optimale mix van organisaties naast elkaar zetten. Dit blijkt ook uit onderzoek³⁸ naar de inrichting van het energiehuis; activiteiten die beter passen bij private organisaties zijn mensen motiveren en vervolgens installeren van maatregelen, terwijl het publieke organisaties beter past om onafhankelijk advies en ondersteuning te bieden.

Tot slot zien we dat lokaal gewortelde organisaties vallen of staan bij lokaal betrokken mensen. Die zijn er niet overal. Dus daar waar het goed werkt is het fantastisch, maar als het niet van de grond komt, is het fijn als bedrijven die rol kunnen opvangen.

Lokale organisaties worden ondersteund door het Actienetwerk Energiehulp dat de Fixbrigade Nederland en Energiebank Nederland aan het opbouwen zijn. Ze hebben hiervoor 7,5 miljoen euro subsidie ontvangen voor de komende drie jaar. Activiteiten zijn: Verhogen effectiviteit van de initiatieven zodat de bijdrage per initiatief vergroot wordt; Opbouw van nieuwe initiatieven waar nodig; Ondersteuning van de initiatieven met financiële middelen, bestaande kennis en materialen; Vereniging van de initiatieven zodat we gezamenlijk op kunnen trekken, bijv. richting beleidsmakers en best practices kunnen uitwisselen; Gezamenlijke impactmeting waardoor de impact van de initiatieven en het netwerk gekwantificeerd kan worden.

Kortom: Door zowel de logica van het Energiehuis, als alle ondersteuning die we bieden, zullen gemeenten meer en meer inzetten op lokaal gewortelde organisaties. Maar we zullen de weg naar bedrijven niet afsluiten.

2.1.2.1.6. Additionaliteit

Toelichting en motivering van de wijze waarop de nieuwe of bestaande maatregelen of investeringen aanvullend zijn en niet in de plaats komen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, overeenkomstig artikel 13, lid 2, waaronder ook een dergelijke toelichting en motivering van de overeenkomstig artikel 4, lid 5, in het plan opgenomen maatregelen en investeringen.

Er zijn middelen voor bestaande activiteiten, zoals energieloketten maar niet voor het ontwikkelen van energiehuizen. Ook zijn de middelen die beschikbaar gesteld zijn aan gemeenten voor het bereiken van

kwetsbare huishoudens met “tips en strips” uitgeput. Dat betekent dat vanaf 2026 of 2027 deze activiteiten niet (meer) zullen plaatsvinden.

2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun

Toelichting of de steun voor de maatregel of investering i) geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, ii) wordt gefinancierd op basis van een bestaande staatssteunregeling die onder een groepsvrijstellingsverordening valt, met name de AGVV of is goedgekeurd bij een staatssteunbesluit van de Commissie (met vermelding van het referentienummer van een dergelijke regeling (SA.nnnnn), of iii) resulteert in een nieuwe staatssteunmaatregel, een toelichting of deze zal voldoen aan de voorwaarden van een groepsvrijstellingsverordening; bijvoorbeeld de AGVV (met vermelding van welk artikel ervan), iv) in overeenstemming is met de de-minimisverordening, v) een aanmelding van staatssteun vereist, waarbij wordt aangegeven wanneer de lidstaat voornemens is de voorgenomen steun voor de maatregel of investering vooraf aan te melden of bij de Commissie aan te melden, en het toepasselijke staatssteuninstrument dat de verenigbaarheid ervan met de interne markt waarborgt.

Het onderdeel energiehuis uit het sociaal klimaatplan bestaat uit: 1) een SPUK aan gemeenten en; 2) directe maatregelen aan bewoners waaronder ook energiecoöperaties. De conclusie is als volgt. T.a.v. van punt 1 (de SPUK aan gemeenten) is er geen sprake van staatssteunverlening door MinVRO omdat gemeenten volgens artikel 107, lid 1, VWEU niet als een onderneming gelden in dit contourplan. Gemeenten moeten zelfstandig toetsen aan de staatssteunregels wanneer zij de SPUK-gelden als subsidie verlenen aan ondernemingen. Daartoe is onderstaande toets illustratief toegevoegd omdat voor het contourenplan geadviseerd wordt dat gemeenten hun energiemaatregelen aan ondernemingen toetsen aan de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV), in het bijzonder de artikelen 38 bis AGVV (energie-efficiëntie in gebouwen) en artikel 49 AGVV (steun voor energieadviesdiensten). Overigens staat het gemeenten ook vrij om binnen de kader van de de-minimissteun een maximum van 300.000 euro per onderneming over drie jaren te verlenen.

T.a.v. punt 2 (directe maatregelen aan bewoners) geldt dat de vorm waarin bewoners van woningen zich organiseren relevant is. Een energiecoöperatie of een gemengde VVE kan als een onderneming gezien worden wanneer deze goederen en/of diensten inkoopt. Dit geldt ook voor wooncoöperaties bijvoorbeeld. Voor energiemaatregelen aan energiecoöperaties en/of gemengde VVE's (waarin bijvoorbeeld wooncoöperaties of particuliere verhuurders zitten) is het eveneens raadzaam dat deze gelden, in de verschillende tranches, als steunmaatregelen onder de AGVV worden aangemerkt, waarvoor dezelfde vrijstellingsartikelen gelden (artikelen 38 bis AGVV en 49 AGVV). Opgemerkt moet worden dat artikel 38bis AGVV naar alle waarschijnlijkheid in 2026 versoepeld zal worden door de Europese Commissie en met name het criterium van een 20% energiereductie minder strikt in de volgende AGVV-wettekst zal worden omschreven. Omdat de nieuwe staatssteunwetgeving op dit punt er nog niet is heb ik dit voorlopige toetsingkader opgesteld. Voorafgaand aan steunverlening aan bewoners kan aan de hand van onderstaand toetsingkader worden vastgesteld of de AGVV van toepassing is en of een kennisgevingsprocedure via SANI noodzakelijk is.

Toetsingskader SPUK Energiehuis-regeling aan de AGVV

Hieronder volgt een toetsing van het SpUk Energiehuis-plan aan de bepalingen van Artikel 38 bis (investeringssteun voor energie-efficiëntiemaatregelen in gebouwen) en Artikel 49 (steun voor studies of consultancydiensten inzake milieubescherming en energithema's) uit de AGVV (Algemene Groepsvrijstellingsverordening).

Toetsing aan Artikel 38 bis – Investeringssteun energie-efficiëntiemaatregelen in gebouwen

Toetscriterium *Beoordeling* Toelichting

1. Doel en aard van de steun *Deels passend* De SpUk Energiehuis-regeling financiert geen directe investeringen in gebouwen, maar ondersteunt gemeenten bij het opzetten van energiehuisen (loketten,

advies, coördinatie) en de regeling stimuleert indirect energie-efficiëntie bij bewoners. Alleen indien middelen worden ingezet voor concrete woningmaatregelen (via energiefonds of gekoppelde instrumenten) kan dit artikel direct van toepassing zijn.

2. Geen steun voor naleving bestaande EU-normen *Passend* Er is geen sprake van steun om aan reeds geldende Unienormen te voldoen. Het programma richt zich op vrijwillige energiebesparende maatregelen.

3. Steun voor toekomstige normen (voorinwerkingtreding) *Niet van toepassing* De contouren van de regeling noemen geen directe steun voor toekomstige normnaleving. Indien later aanpassing plaatsvindt in lijn met EPBD IV (bijv. minimumnormen), zou een expliciet een renovatieplan een vereiste kunnen zijn.

4. Geen steun voor WKK of stadsverwarming *Passend* De regeling richt zich niet op productie of distributie van warmte/koeling, dus dit risico is afwezig.

5. In aanmerking komende kosten *Niet direct toepasbaar* Omdat gemeenten vooral uitvoeringskosten maken (advies, coördinatie), niet investeringskosten in gebouwen. Indien middelen via energiefonds aan burgers worden doorgezet, moeten alleen directe energieprestatiekosten subsidiabel zijn.

6. Verbetering energieprestatie $\geq 20\%$ *N.v.t. / aandachtspunt bij doorwerking* Voor directe investeringssteun geldt deze eis voorlopig nog. Indien via energiehuizen concrete woningrenovaties worden bekostigd, moet minimaal 20% verbetering worden aangetoond via EPC of labelverbetering.

7. Combinatie met andere maatregelen (a–f) *Mogelijk, mits gescheiden verantwoording* Energiehuizen kunnen bewoners begeleiden bij installaties zoals PV, warmtepompen, digitalisering, enz. De regeling kan deze combinaties faciliteren, maar moet bewaken dat subsidiëring niet dubbel plaatsvindt.

8. Ontvanger van steun *Passend* De SPUK richting gemeenten (publieke entiteiten) houdt zo gezegd geen staatssteun in. Gemeenten moeten bij het uitgeven aan de SPUK-gelden zelfstandig aan de staatsteunregels toetsen, waarbij deze toetsingspunten van artikel 38 bis AGVV. Eventuele doorgeleiding naar bewoners/eigenaren moet aan AGVV-voorwaarden voldoen, indien zij als ondernemingen kwalificeren en/of als VRO/gemeenten rechtstreeks energie-efficiëntiediensten subsidiëren.

9. Verbetering verwarmings-/koelingsuitrusting *Indirect* Niet rechtstreeks, maar via advies kan dit wel worden gestimuleerd. Zie ook artikel 49 AGVV.

10. Geen fossiele installaties *Passend* De regeling sluit fossiele brandstoffen niet expliciet uit, maar dat zou evt. kunnen worden toegevoegd om conform te zijn met lid 10.

11–16. Steunintensiteit *N.v.t. voor uitvoeringssteun* Aangezien dit geen investeringssteun aan ondernemingen is, maar een SPUK aan gemeenten, geldt deze beperking alleen als middelen worden doorgezet naar bedrijven of gebouweigenaren. Dan moet steun $\leq 30\%$ blijven (met eventuele verhogingen volgens lid 14–16).

Tussenconclusie Artikel 38 bis AGVV:

De SpUk Energiehuisregeling valt niet rechtstreeks onder artikel 38 bis AGVV, omdat het programma primair uitvoerings- en adviessteun biedt aan gemeenten en niet aan ondernemingen voor concrete gebouwinvesteringen. → Indien gemeenten via energiehuizen subsidies doorgeven aan gebouweigenaren of mkb's, moet de regeling worden conform bovenstaande toetspunten (in essentie lid 5–16 van artikel 38 bis) om aan de AGVV te voldoen (steunintensiteit, energiebesparingspercentage, uitsluiting fossiele installaties). Toetsing aan Artikel 49 – Steun voor studies of consultancydiensten inzake milieubescherming en energietheema's

Toetscriterium Beoordeling Toelichting

1. Aard van de steun *Passend* Wanneer ondernemingen energieadviezen en begeleiding aanbieden — dit valt onder “consultancydiensten inzake energie”.

2. In aanmerking komende kosten *Passend* Kosten voor energieadviezen, audits, en begeleiding van huishoudens of mkb's kunnen als studiekosten worden aangemerkt.

3. Steun ook toegestaan zonder vervolg- investering *Passend* Energieadvies wordt verleend ongeacht of daarna een investering plaatsvindt — dit sluit direct aan bij lid 2 bis.

4. Steunintensiteit max. 60% (verhoogbaar) *N.v.t. bij gemeenten* Gemeenten ontvangen geen ondernemingssteun, maar wanneer energieadvieskantoren adviesdiensten leveren aan mkb's of verenigingen, moet steun $\leq 60\%$ van kosten blijven (80% bij kleine ondernemingen).

5. Energieaudits (Richtlijn 2012/27/EU) *Passend* Indien audits niet verplicht zijn, maar vrijwillig, is steun toegestaan. Moet worden geborgd in uitvoeringsregeling.

Tussenconclusie Artikel 49 AGVV:

De advies- en ondersteuningscomponent van het SpUk Energiehuis voldoet in beginsel aan de voorwaarden van Artikel 49 AGVV. Het programma kan dus worden gepositioneerd als steun voor consultancydiensten inzake energie-efficiëntie

2.1.2.1. Maatregel/Investing: 2: Nationaal Warmtefonds

Steungebied: Art.8.1.(a) - De renovatie van gebouwen ondersteunen, met name voor kwetsbare huishoudens en kwetsbare micro-ondernemingen in de slechtst presterende gebouwen, met inbegrip van huurders en mensen die in sociale woningen wonen

2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de bestaande uitdagingen en wijze van aanpak daarvan met de maatregelen en de investeringen

In de bestaande woningvoorraad is nog veel energiebesparing (verduurzaming) mogelijk. Dit is belangrijk om verschillende redenen: om afhankelijkheid te verminderen van energie uit het buitenland, om CO₂ uitstoot te reduceren en om huishoudens weerbaarder te maken tegen stijgende/schommelende energieprijzen. Met de huursector zijn afspraken gemaakt over verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Bij huurders is energiearmoede vooral een inkomensprobleem (zie ander onderdeel van dit plan: 'publiek energiefonds'). Voor woningeigenaren met laag en laag-middeninkomen en de Verenigingen van Eigenaren (VvE's) kan nog veel gewonnen worden met verduurzamingsmaatregelen. Voor deze groep is Nationaal Warmtefonds een verstandige mogelijkheid. Woningeigenaren en VvE's kunnen energiebesparende maatregelen laten uitvoeren met financiering vanuit Nationaal Warmtefonds. Alle woningeigenaren zijn welkom, maar bepaalde doelgroepen lenen tegen gunstigere voorwaarden.

Nationaal Warmtefonds, opgericht in 2013, werd in de beginperiode vooral gebruikt door woningeigenaren met hoog inkomen. Dankzij subsidie van de Rijksoverheid kon het fonds in november 2022 starten met een renteloze lening voor woningeigenaren met een laag inkomen. In 2023 is de doelgroep van deze renteloze lening uitgebreid naar lage middeninkomens (verzamelinkomen tot € 60.000). Onderzoeksbureau TNO rapporteerde over de gebruikers van Nationaal Warmtefonds. Daaruit blijkt dat in 2023 een trendbreuk heeft plaatsgevonden: het gebruik van de mogelijkheid tot een verduurzamingsleing bij woningeigenaren met laag- en laagmiddeninkomen nam sterk toe. Ook is gekeken naar de energielabels. Van de woningen die zijn verduurzaamd (mede) met hulp van Nationaal Warmtefonds, had 19 procent een slecht label (D, E, F of G) vergeleken met 13% bij alle koopwoningen. Daarbij moet gezegd dat het lastig is om uitspraken te doen over de energetische staat van de 'Warmtefonds-woningen' vergeleken met alle koopwoningen, omdat veel woningen geen label hebben.

Het bereik van Nationaal Warmtefonds groeit de laatste jaren flink en de kracht is dat woningeigenaren met een laag inkomen (circa 50% van de aanvragen heeft verzamelinkomen van maximaal 45k) en laag middeninkomen (circa 30% van de aanvragen heeft verzamelinkomen 45k tot 60k) deze financiering daadwerkelijk weten te vinden en benutten.⁴⁰ Zonder Warmtefonds zouden zij geen energiebesparende maatregelen laten uitvoeren. Zij zien de renteloze lening als omgekeerd sparen waarbij de baten (energiebesparing en wooncomfort) naar voren worden gehaald. Met enkel subsidies overtuigden we deze doelgroep niet, want subsidies dekken maar maximaal dertig procent van de aanneemsom. Deze woningeigenaren hadden voor invoering van de renteloze lening financieel gezien nauwelijks de mogelijkheid om hun woning goed te verduurzamen. Verenigingen van Eigenaren kunnen ook lenen bij stichting Nationaal Warmtefonds. VvE's ontvangen een rentekorting, waardoor de financiële ondersteuning ook terecht komt bij huishoudens die huurder zijn in een VvE.

Nederland heeft dus een bewezen effectief instrument beschikbaar, maar het kabinet Schoof had in eerste instantie geen middelen gereserveerd om de rijksbijdragen (lening en rentesubsidie) aan het Warmtefonds te continueren. Dit kabinet besloot in het voorjaar 2025 om komende jaren extra bijdragen te verstrekken van €750 mln. Deze middelen zullen deels afkomstig zijn van de eigen begroting en deels afkomstig uit het SCF (indien dit plan wordt goedgekeurd).

SCF verruimt mogelijkheden van Nationaal Warmtefonds

Om duidelijk te maken waar de SCF middelen aan worden besteed, volgt hier eerst een toelichting op de organisatiestructuur van het fonds. Nationaal Warmtefonds heeft twee entiteiten: stichting Nationaal

Warmtefonds en stichting Nationaal Warmtefonds 2. Allebei de stichtingen hebben geen winstoogmerk en zijn (mede)opgericht door de Rijksoverheid. De eerste stichting is publiek privaat gefinancierd: van iedere euro die wordt uitgeleend is een beperkt deel (circa 20%) afkomstig van een lening van het Rijk en de rest komt van private partijen: Rabobank, ASN Bank, ING, Council of Europe Development Bank en de European Investment Bank. Deze stichting verstrekt leningen aan woningeigenaren met leencapaciteit (renteloos bij verzamelinkomen tot 60k) en leningen aan Verenigingen van Eigenaren met acht of meer eenheden (de VvE ontvangt een rentekorting). De renteloze leningen en VvE-rentekortingen zijn mogelijk vanwege rijks subsidie. Deze subsidies zijn verstrekt in 2022 tot en met 2025 en hebben weliswaar een jaarlijks kaseffect tot en met 2030, maar hiermee kan het Warmtefonds de renteloze leningen en rentekorting slechts aanbieden tot naar verwachting begin 2026. De tweede stichting is volledig gefinancierd door het Rijk. Deze stichting is gericht op specifieke doelgroepen: woningeigenaren zonder leenruimte, 75-plussers, mensen met bepaalde schuldenregistratie, kleine vve's en sinds kort appartementseigenaren met laag inkomen.

De SCF-middelen en co-financiering gaan uitsluitend naar stichting Nationaal Warmtefonds 2. Binnen Warmtefonds 2 zullen de SCF middelen worden besteed aan twee producten: de combinatielening voor particuliere woningeigenaren zonder leenruimte en de vve-ledenlening voor appartementseigenaren met een laag inkomen.

Beschrijving van aard, type en omvang van de maatregel of investering, waaronder eventueel aanvullende technische ondersteuningsmaatregelen overeenkomstig artikel 11, lid 4, waarbij wordt aangegeven of de maatregel of investering nieuw is, dan wel een bestaande maatregel of investering is waarvan de uitbreiding wordt beoogd met steun uit het fonds

De SCF-middelen voor Nationaal Warmtefonds zijn directe steun voor de twee hierboven beschreven doelgroepen ('combinatielening' aan woningeigenaren zonder leenruimte en VvE-ledenlening aan appartementseigenaren met laag inkomen) om hun huis te verduurzamen. Bij de andere doelgroepen van Nationaal Warmtefonds is sprake van een hefboom, waarbij iedere uitgeleende euro voor tachtig procent afkomstig is van private partijen. Deze twee doelgroepen worden volledig gefinancierd met de SCF-middelen en co-financiering van het Rijk. Deze twee doelgroepen worden gefinancierd vanuit een aparte stichting (stichting Nationaal Warmtefonds 2) die ook een paar andere doelgroepen financiert die op de markt niet kunnen lenen (mensen met een bepaald type schulden, 75-plussers en kleine VvE's). In de administratie van deze stichting zal 'een hekje' worden gezet tussen enerzijds deze doelgroepen en anderzijds de SCF-doelgroepen (woningseigenaren zonder leenruimte en appartementseigenaren met laag inkomen), zodat dit inzichtelijk is bij de verantwoording.

Sinds eind 2022 biedt Nationaal Warmtefonds al de 'combinatielening' aan woningeigenaren zonder leenruimte, maar de dekking hiervan loopt af. Met de SCF-middelen kunnen we deze financiering continueren. Nationaal Warmtefonds heeft de ledenlening gestart in de zomer van 2025 met een 'soft launch' om het product testen.

Type: '(e) support public and private entities, including social housing providers, in particular public-private cooperatives, in developing and providing affordable energy efficiency solutions and appropriate funding instruments in line with the social goals of the Fund;'

Size: €269,4 miljoen SCF-middelen en bijna €89,8 miljoen co-financiering.

Gedetailleerde informatie over de doelstelling van de maatregel of investering en over het streefdoel ervan; toelichting over de wijze waarop de maatregel en de investering doeltreffend zouden bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het fonds binnen het algemene kader van het relevante beleid van een lidstaat, en over de wijze waarop dit de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zal verminderen

Veel woningeigenaren die in de afgelopen tien jaar hun huis hebben verduurzaamd, gebruikten spaargeld om dit te betalen. Maar niet iedereen heeft spaargeld, met name mensen met een laag inkomen. Als er spaargeld is, bewaren ze dat voor onverwachte uitgaven (kapotte auto of wasmachine). Ze weten dat verduurzaming verstandig is, maar ze zijn terughoudend om hierin te investeren. Toch moet ook deze groep aan de slag om hun woning energiezuinig te laten maken, voor de 2050-doelen moet iedereen meedoen. De renteloze lening, gestart eind 2022, blijkt een sterke psychologische prikkel te hebben. De inrichting (een publiek-private stichting zonder winstoogmerk) geeft een gevoel van vertrouwen. Deze doelgroepen vinden investeren in verduurzaming lastig, omdat ze weinig financiële armslag hebben. Dat is begrijpelijk, maar toch moeten we ook deze groepen overtuigen om aan de slag te gaan met verduurzaming om uiteindelijk de 2050-doelen te halen (emissievrije gebouwde omgeving). De meerwaarde van Nationaal Warmtefonds is dat ze substantiële verduurzaming van de woning financieel gezien binnen bereik brengen van de doelgroep die anders simpelweg geen mogelijkheid heeft om te investeren.⁴¹ Bij Nationaal Warmtefonds wordt voortdurend nagedacht op welke manier hun producten nog beter passen bij de doelgroepen die achterblijven. Komende jaren wil Nationaal Warmtefonds daarom investeren in de samenwerking met de nationale subsidieverstrekker (RVO) en gemeenten, om nationale en gemeentelijke subsidie te regelen namens de woningeigenaren die lenen.

Bestaande instrumenten rondom Nationaal Warmtefonds

Naast de financiële hobbel, ervaren veel woningeigenaren verduurzaming van de woning als een ingewikkelde klus. Alle gemeenten ontvangen middelen voor een lokale isolatieaanpak (1,55 miljard). Deze middelen gaan niet naar Nationaal Warmtefonds. Met deze middelen kunnen gemeenten hun bewoners informeren, adviseren, inspireren, etc. om aan de slag te gaan met isolatie, ventilatie en zonneweren. Daarnaast kunnen gemeenten deze middelen gebruiken om subsidie te verstrekken. De doelgroep is eigenaren van koopwoningen en VvE's. De gemeenten moeten deze doelgroep verder afbakenen (laagste woningwaarde en slechte energetische staat). De lokale isolatieaanpak is te zien als flankerend beleid naast de landelijke subsidie en het Nationaal Warmtefonds, met als meerwaarde dat gemeenten weten welke bewoners extra ondersteuning nodig hebben. Om ervoor te zorgen dat deze doelgroep het Nationaal Warmtefonds goed weet te vinden, willen we ervoor zorgen dat de energiehuisen ondersteuning bieden bij het aanvragen van subsidies en een lening, zoals hierboven beschreven.

Beschrijving van de wijze waarop de maatregel of investering wordt uitgevoerd, met verwijzing naar de administratieve capaciteit van de lidstaat op centraal en, in voorkomend geval, regionaal en lokaal niveau, met toelichting over de wijze waarop de middelen tijdig zullen worden opgevraagd en hoe zij naar subnationale niveaus zullen worden doorgeleid, indien van toepassing

Stichting Nationaal Warmtefonds en stichting Nationaal Warmtefonds 2 zijn bestaande entiteiten. Indien de Europese Commissie dit plan goedkeurt, zal Warmtefonds 2 de SCF-middelen ontvangen via een subsidie vanuit het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

De minister kan deze subsidie toekennen zodra de beide Kamers akkoord hebben gegeven op de financiële middelen die we als lidstaat zullen voorschieten. De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft enige mate van toezicht op de stichtingen. Dit is vastgelegd in de statuten van beide stichtingen. Dit ministerie laat om de paar jaar prognoses maken van de behoefte aan financiering. Zo heeft adviesbureau PWC een prognose gemaakt waaruit blijkt dat de financieringsbehoefte van woningeigenaren zonder leenruimte gaat stijgen komende jaren.

De combinatielening voor woningeigenaren zonder leenruimte bestaat sinds eind 2022. De vve-ledenlening voor appartementseigenaren met laag inkomen wordt nu getest en steeds meer gebruikt. Voor beide producten liep de nationale funding af, maar is te continueren dankzij de SCF-middelen.

Toelichting over de wijze waarop met de maatregel of investering zal worden gestreefd naar vermindering van genderongelijkheid, indien van toepassing

Intern bij stichting Nationaal Warmtefonds is een belangrijk motto dat verduurzaming niet exclusief mag zijn en kijkt men naar mogelijkheden voor alle mogelijke situaties van een huishouden.⁴² Ze werken doorlopend aan het verbeteren van hun toegankelijkheid. Zowel letterlijk (het verbeteren van de aanvraagprocedure) als in hun uitstraling (beeldmerk op alle uitingen). Nationaal Warmtefonds rapporteert in haar jaarverslagen over verschillende sustainable development goals, waaronder het verminderen van ongelijkheid. Op dit moment zijn geen expliciete voornemens gericht op het vergroten van de toegankelijkheid van leningen voor vrouwen.

Tijdschema van de maatregel of investering; (voor steun voor emissiearme voertuigen, tijdschema voor de geleidelijke vermindering van die steun)

Het ministerie van Volkshuisvesting zal in 2026 subsidie toezeggen aan stichting Nationaal Warmtefonds 2.

Stichting Nationaal Warmtefonds 2 zal van 2026 tot en met 2032 twee producten aanbieden:

- 1) Combinatielening aan woningeigenaren zonder leenruimte
- 2) VvE-ledenlening aan appartementseigenaren met laag inkomen die geconfronteerd worden met stijgende vve-bijdrage als gevolg van verduurzamingsproject van de VvE

Stichting Nationaal Warmtefonds zal jaarlijks rapporteren over het aantal verstrekte leningen (dus combinatieleningen en vve-ledenleningen bij elkaar opgeteld) ten behoeve van de verantwoording aan het ministerie en de Europese Commissie.

2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen

Informatie over de wijze waarop de in de component opgenomen maatregelen en investeringen in overeenstemming zijn met het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in de zin van artikel 17 van Verordening (EU) 2020/852. De Commissie zal technische richtsnoeren verstrekken overeenkomstig artikel 6, lid 5, van deze verordening.

Nationaal Warmtefonds wil een bijdrage leveren aan de sustainable development goals: geen armoede, betaalbare duurzame energie, ongelijkheid verminderen, verantwoorde consumptie en productie, klimaatactie. Nationaal Warmtefonds werkt aan een verdere uitwerking van hun ESG-rapportages, waarbij ze met name kijken naar de impact vanuit hun dienstverlening. Hierbij wordt gekeken naar de impact van de organisatie zelf (Scope 1). Vervolgens wordt gekeken naar Scope 3, waarbij ze kijken naar de impact van de grootste leveranciers (Ohpen en Zanders). Inmiddels is de uitvraag bij deze partijen gedaan en onderzoeken we op welke manier we dit kunnen koppelen aan de impact die hun dienstverlening heeft op Warmtefonds. Dit onderzoek zal in 2025 verder worden opgepakt.

Nationaal Warmtefonds financiert een breed pakket aan energiebesparende maatregelen: allerlei isolatie, efficiënte verwarming/verkoeling met laag CO₂-verbruik, en duurzame opwek en opslag van energie. Nationaal Warmtefonds beoordeelt doorlopend of deze maatregelen verstandig zijn. Zij overleggen dit onder andere met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, die veel expertise heeft over energiebesparing. Een voorbeeld is dat het maximale leenbedrag voor thuisbatterijen is verlaagd zodat het in lijn is met het benutten van eigen opwek, maar niet misbruikt wordt voor handel in elektriciteit.

Het Warmtefonds stuurt of adviseert de aanvrager niet in welke maatregelen zij financieren. Maar de

overheid zorgt op andere wijze voor laagdrempelig en onafhankelijk advies aan consumenten, waarbij het belang van isolatie prominent wordt genoemd in campagnes. Daarnaast heeft de Rijksoverheid middelen verstrekt aan gemeenten (1,55 miljard) voor een lokale isolatieaanpak die gericht moet zijn op de woningen met lage woningwaarde en slechte energetische staat. De Rijksoverheid stimuleert bio-based materiaal gebruik met een extra subsidie via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Nationaal Warmtefonds is momenteel bezig met een pilot in 15 gemeenten om namens de woningeigenaar die een lening aanvraagt ook de subsidie te regelen. Het doel is om de administratieve last voor de aanvrager van de lening te verlagen. Naar verwachting zal Warmtefonds deze pilot opschalen.

De effecten van de maatregel in relatie tot de criteria van Artikel 17 (EU) 2020/85 zijn als volgt. Via deze maatregel ontstaat voor woningeigenaren met laag inkomen de mogelijkheid om substantiele energiebesparende maatregelen te laten uitvoeren. Dit heeft vooral een positief effect op mitigatie (verlagen van de CO₂-uitstoot), maar ook enigszins op adaptatie (via betere ventilatie en in de toekomst mogelijk ook zonnewering). De maatregel heeft geen effect op duurzaam gebruik en bescherming van water en mariene hulpbronnen, geen effect op circulaire economie, geen effect op preventie en bestrijding van verontreiniging, geen effect op herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema

Over elke mijlpaal en elk streefdoel te verstrekken informatie die een beeld geeft van de voortgang met de uitvoering van de maatregelen en investeringen in deze component, als volgt:

Mijlpaal: C1.A.M2.1 Toekennen subsidie stichting Nationaal Warmtefonds 2 voor de middelen in 2026

Beschrijving

In overleg met de EC en stichting Nationaal Warmtefonds 2 worden duidelijke afspraken gemaakt over welke gegevens benodigd zijn voor de verantwoording. Stichting Nationaal Warmtefonds 2 doet aan subsidieaanvraag bij de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor de hierboven beschreven activiteiten (combinatieleningen en vve-ledenleningen). Na beoordeling van de subsidieaanvraag verstrekt de minister de subsidie aan deze stichting. De milestone is het versturen van de subsidiebeschikking voor de middelen in 2026.

Streefdoel: C1.A.M2.S1 Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)

Beschrijving

Met de SCF-middelen en co-financiering zal Nederland vanuit het ministerie van Volkshuisvesting middelen verstrekken (middels een subsidie) aan stichting Nationaal Warmtefonds 2. Deze middelen zijn gericht op twee producten, ieder voor een specifieke doelgroep:

1. Combinatielening aan woningeigenaren zonder leenruimte
2. VvE-ledenlening aan appartementseigenaren met laag inkomen die geconfronteerd worden met stijgende vve-bijdrage als gevolg van verduurzamingsproject van de VvE

Afbakening doelgroep

Wie komt in aanmerking voor de combinatielening? Alleen woningeigenaren zonder leenruimte komen in aanmerking voor de combinatielening. Het Warmtefonds toetst of woningeigenaren leenruimte hebben; niet een andere partij. Dus woningeigenaren hoeven hun leencapaciteit niet aan te tonen met een afwijzing op een leningaanvraag bij een marktpartij. Woningseigenaren zonder leenruimte hebben doorgaans een laag inkomen, maar we rapporteren niet het inkomen van deze doelgroep. Reden: dat eigenaren geen leenruimte hebben geeft al aan dat de eigenaren in een kwetsbare positie verkeren (ze kunnen niet investeren in energiebesparende maatregelen).

Wie komt in aanmerking voor de VvE-ledenlening? Indien de rechtspersoon 'VvE' een energiebespaarlening start en om die reden de VvE-bijdrage verhoogt, kunnen appartementseigenaren met een laag inkomen die lid zijn van deze VvE een VvE-ledenlening aanvragen. Stichting Nationaal Warmtefonds 2 definieert de precieze inkomensgrens van 'laag inkomen' en zal deze grens indexeren. Het komt ongeveer overeen met 150 procent van het sociaal minimum. De appartementseigenaar start de lening en krijgt vervolgens maandelijks een bedrag van het Warmtefonds. Dit bedrag is bedoeld ter compensatie van de verhoogde VvE-bijdrage, maar omwille van eenvoud hoeft de appartementseigenaar niet aan te tonen waaraan zij dit besteden. De appartementseigenaar is verplicht om de verhoogde bijdrage te betalen, daarom gaat Warmtefonds dit niet controleren.

Middelen

Naar verwachting heeft Nationaal Warmtefonds hiervoor €359,3 miljoen voor nodig in de periode 2026 tot en met 2032 (waarvan €269,5 miljoen SCF-middelen en €89,8 miljoen co-financiering).

Targets

Hieronder staan jaarlijkse targets. Bij de jaarlijks target maken we geen onderscheid tussen combinatieleningen en vve-ledenleningen, om enige vrijheid te houden en eventuele schommelingen op te vangen.

De jaarlijkse targets zijn cumulatief.

Target 2026

In de periode 1 januari 2026 tot en met 31 dec 2026 verstrekt stichting Nationaal Warmtefonds 2 het volgende aantal 'SCF-leningen': 3.600. Het gaat om combinatieleningen en vve-ledenleningen bij elkaar opgeteld. Hiervoor heeft de stichting €47,9 mln nodig, die Nederland in eerste instantie zal voorfinancieren.

Target 2027

In de periode 1 januari 2026 tot en met 31 dec 2027 verstrekt stichting Nationaal Warmtefonds 2 het volgende aantal 'SCF-leningen': 8.500. Het gaat om combinatieleningen en vve-ledenleningen bij elkaar opgeteld. De target is cumulatief dus gaat over het aantal leningen in 2026 en 2027. Hiervoor heeft de stichting aanvullend €65,2 mln nodig, die Nederland in eerste instantie zal voorfinancieren.

Target 2029

In de periode 1 januari 2026 tot en met 31 dec 2029, dus een periode van vier jaar, verstrekt stichting Nationaal Warmtefonds 2 het volgende aantal 'SCF-leningen': 18.250. Het gaat om combinatieleningen en vve-ledenleningen bij elkaar opgeteld. De target is cumulatief dus gaat over het aantal leningen in 2026, 2027, 2028 en 2029. Hiervoor heeft de stichting aanvullend €129,8 mln nodig, die Nederland in eerste instantie zal voorfinancieren.

Target 2032

In de periode 1 januari 2026 tot en met 31 dec 2032 verstrekt stichting Nationaal Warmtefonds 2 het volgende aantal 'SCF-leningen': 27.000. Het gaat om combinatieleningen en vve-ledenleningen bij elkaar opgeteld. De target is cumulatief dus gaat over het aantal leningen in 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031 en 2032. Hiervoor heeft de stichting aanvullend €116,4 mln nodig, die Nederland in eerste instantie zal voorfinancieren.

De stichting heeft dus in totaal 359,3 miljoen euro nodig.

De Rijksoverheid is mede-oprichter van het Nationaal Warmtefonds om woningeigenaren een extra methode te bieden om verduurzaming van de woning te bekostigen. De Rijksoverheid heeft nooit eerder targets geformuleerd, omdat het halen van bepaalde aantallen geen doel opzich is. Het belangrijkste doel is dat er een extra methode bestaat om verduurzaming te betalen naast spaargeld en verhogen van de hypotheek.

Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C1.A.M2.1.2026Q1	C1.A.M2	M	Toekennen subsidie stichting Nationaal Warmtefonds 2 voor de middelen in 2026				2026	Q1
C1.A.M2.S1.2026Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	0,00	3.600,00	2026	Q4
C1.A.M2.S1.2027Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	3.600,00	8.500,00	2027	Q4
C1.A.M2.S1.2029Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	8.500,00	18.250,00	2029	Q4
C1.A.M2.S1.2032Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	18.250,00	27.053,00	2032	Q4

Waarom is voor de specifieke mijlpaal (mijlpalen) of het specifieke streefdoel (streefdoelen) gekozen?

We kiezen als milestone het toekennen van de (eerste tranche van de) subsidie, omdat we daarmee markeren dat we met elkaar (Europese Commissie, stichting Nationaal Warmtefonds en het ministerie) een samenwerking aan gaan en het eens zijn over de voorwaarden (zoals verantwoordingseisen). We kiezen aantal verstrekte leningen als targets. Het aantal verstrekte leningen is lastig om exact te voorspellen, omdat externe factoren de vraag naar financiering sterk kunnen beïnvloeden (energieprijzen, beleid voor zonnepanelen, etc.). Desalniettemin verwachten we dat deze target realistisch zijn, omdat we in de pilotfase enige ervaring hebben opgedaan. We hebben gekozen voor jaarlijkse targets omdat we dan de verantwoording kunnen meenemen in de jaarverslagen van de stichting, die het ministerie vervolgens kan gebruiken om te rapporteren aan de EC.

Wat wordt met de mijlpaal (mijlpalen) of indicator(en)/streefdoel(en) gemeten?

De milestone gaat om het verzenden van een brief aan de stichting waarmee de minister een subsidie toekent voor 2026 aan stichting Nationaal Warmtefonds 2.

De target gaat over het aantal leningen (bij elkaar opgeteld het aantal combinatieleningen en VvE-ledenleningen) dat wordt verstrekt door stichting Nationaal Warmtefonds 2 aan woningeigenaren en appartementseigenaren.

Bij andere maatregelen in dit plan gaan de mijlpalen om een publicatie in de staatscourant, omdat het daar gaat om overheidsregelingen waar gemeenten gebruik van kunnen maken. Echter, het ministerie van Volkshuisvesting publiceert nooit in de staatscourant over subsidies aan stichting Nationaal Warmtefonds 2. De stichting doet een subsidieaanvraag en de minister neemt daarop een besluit en verstuurt dat besluit per brief terug aan de stichting. Deze brief zal worden gepubliceerd op de overheidswebsite rijksoverheid.nl.

Welke methode en bron zullen worden gebruikt en hoe zal objectief worden gecontroleerd of de mijlpaal (mijlpalen) of het streefdoel (de streefdoelen) naar behoren zijn verwezenlijkt?

Stichting Nationaal Warmtefonds heeft reeds een administratie waarbij nauwkeurig wordt bijgehouden hoeveel leningen zij verstrekken en aan welke doelgroep. De stichting monitort dus al hoeveel VvE-ledenleningen en combinatieleningen zij jaarlijks verstrekken.

Wat is het basisscenario (beginpunt) en wat is het niveau of het specifieke punt dat moet worden bereikt? (alleen voor indicatoren/streefdoelen)

Stichting Nationaal Warmtefonds startte de combinatielening eind november 2022, maar de rijksbijdrage hiervoor was gelimiteerd. De VvE-ledenlening is ontwikkeld in de eerste helft van 2025 en wordt in de tweede helft van 2025 getest. Het gaat nog om kleine aantallen van de VvE-ledenlening. Dankzij de SCF-middelen kan Warmtefonds de combinatielening en de VvE-ledenlening aanbieden vanaf 1 januari 2026.

Uiterlijk wanneer zal/zullen de laatste mijlpaal (mijlpalen) of streefdoel(en) zijn bereikt? (per kwartaal en per jaar)

Nationaal Warmtefonds will reach final milestone in Q4 of 2032.

Wie en welke instelling zullen worden belast met de uitvoering, meting en rapportage?

Stichting Nationaal Warmtefonds 2 zal een subsidieaanvraag doen bij het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Dit ministerie is, binnen de Rijksoverheid, verantwoordelijk voor de rijkssubsidie aan stichting Nationaal Warmtefonds 2. Vervolgens zal deze stichting verantwoordelijkheid nemen voor het verstrekken van de combinatieleningen en vve-ledenleningen. De stichting zal bijhouden hoeveel van dit type leningen zij verstrekken en hierover rapporteren aan het ministerie. Vervolgens zal het ministerie dit rapporteren aan de Europese Commissie.

2.1.2.1.4. Financiering en kosten

Informatie en toelichting bij de geraamde totale kosten van de component en bij elke maatregel en investering, gestaafd met een passende motivering, waaronder:

Gebruikte methode, onderliggende aannames (bijvoorbeeld met betrekking tot eenheidskosten, kosten van inputs) en motivering van deze aannames

Stichting Nationaal Warmtefonds heeft separaat van deze aanvraag de EC geïnformeerd over de kosten. Het gaat om operationele kosten en financieringslasten.

De opbouw van de kosten per lening staan in onderstaande tabel.

Omschrijving	Eenheid	
Leensom	€ 10.000	
Afsluitkosten	€ 2.047	
Operationele kosten	€ 1.261	
Totale kosten (p)	€ 13.308	
Totaal budget SCF (v)	€ 360.000.000	
Aantal leningen (q)	27051	

Afsluitkosten

Alle kosten direct gerelateerd aan het afsluiten de leningen. Denk hierbij aan de personeelskosten voor onze frontoffice en backoffice. Hierin meegenomen is ook de persoonlijke begeleiding voor deze twee producten die deze doelgroep nodig heeft om een lening te kunnen aanvragen. De kosten voor het afsluiten van het krediet worden hier meegenomen aangezien er geen renteopbrengsten tegenover staan.

Operationele kosten

Hierin zitten meerder kostenposten voor de operatie van NWF die van toepassing zijn op de twee specifieke producten, waaronder:

- IT kosten. NWF werkt met een volledig digitale aanvraagstraat. Licentiekosten, changekosten en beheerkosten hebben een groot aandeel in deze kostenpost.
- Overige personeelslasten. De personeelskosten anders dan die in de operatie (zie afsluitkosten) zoals fondsbeheer, financiële administratie, ict, etc.
- Marketingkosten. De doelgroep voor deze producten is moeilijk bereikbaar en hier moeten we dan ook stevig op inzetten. Denk aan mediacampagnes en vooral veel persoonlijke benadering via lokale netwerk.
- AFM & toetsingskosten,
- Juridisch advies en accountancy.
- Overige kosten: dit omvat vaste kosten voor bankrekeningen en variabele kosten voor transacties.

Het Warmtefonds heeft een revolverend karakter. Voor deze doelgroepen geldt dat Warmtefonds geen strikte incasso hanteert vanwege de kenmerken van de doelgroep. Maar als er middelen terugkomen, bijvoorbeeld bij verkoop van de woning met overwaarde, dan worden ze opnieuw ingezet door Warmtefonds ten behoeve van de doelgroep.

indicatief algemeen tijdschema waarbinnen deze kosten naar verwachting zullen worden gemaakt

De grootste overhead kosten zijn in de beginjaren van het Warmtefonds gemaakt. Destijds moest het fonds worden opgezet en was er relatief veel overhead kosten ten opzichte van het aantal leningen (het ging om een paar miljoen euro leningen per jaar). Inmiddels is het fonds gegroeid en staat de organisatie. Het is een voordeel dat die periode ver achter ons ligt. Warmtefonds gaat dus op 1 januari 2026 meteen van start met het verstrekken van leningen en maakt vanaf dat moment meteen kosten (per verstrekte lening).

Informatie over de nationale bijdrage aan de totale kosten van de maatregel en investeringen

Nationaal Warmtefonds

SCF-middelen €270 mln en cofinanciering €90 mln.

Nederland zal daarnaast aanvullende middelen verstrekken aan beide stichtingen (Nationaal Warmtefonds en Nationaal Warmtefonds 2) voor de overige doelgroepen, zoals de woningeigenaren met leenruimte, ouderen, mensen met bepaalde type schulden, Verenigingen van Eigenaren.

informatie over de financiering uit andere instrumenten van de Unie die met betrekking tot dezelfde maatregel/investering overwogen wordt of zou kunnen worden

De SCF-middelen voor stichting Nationaal Warmtefonds 2 is directe steun voor de twee hierboven beschreven doelgroepen ('combinatielening' aan woningeigenaren zonder leenruimte en VvE-ledenlening aan appartementseigenaren met laag inkomen) om hun huis te verduurzamen. Bij de andere doelgroepen van Nationaal Warmtefonds is sprake van een hefboom, waarbij iedere uitgeleende euro voor tachtig procent afkomstig is van private partijen. Deze twee doelgroepen worden volledig gefinancierd met de SCF-middelen en co-financiering van het Rijk, dus niet met private middelen.

Informatie over de beoogde financiering uit particuliere bronnen en de beoogde hefboomwerking, indien van toepassing

Stichting Nationaal Warmtefonds 2 wordt op dit moment volledig gefinancierd door de Rijksoverheid; niet door private partijen. Mogelijk dat op een later moment wel private partijen deelnemen aan het fonds.

Motivering van de plausibiliteit en redelijkheid van de geraamde kosten, zo nodig rekening houdend met de nationale specifieke kenmerken

De ervaring leert dat mensen die lenen bij het Nationaal Warmtefonds heel trouw zijn met terugbetalen. Mocht iemand niet kunnen betalen, dan wordt deze 'default' niet gezien als kosten. Voor de

combinatielening en vve-ledenlening is terugbetalen alleen nodig in bepaalde gevallen: Bij de combinatielening is terugbetaling de eerste vijf jaar niet nodig, daarna volgt een hertoets. Bij de VvE ledenlenig is terugbetaling alleen nodig bij verkoop van het appartement. Dit zijn hoge kosten per persoon in vergelijking met de reguliere subsidies, maar het is te rechtvaardigen omdat we met de combinatielening en vve-ledenlening ervoor zorgen dat iedereen kan meedoen.

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C1.A.M2	Nationaal Warmtefonds	1 jan 2026	31 dec 2032	360.000.000	47.900.000	65.200.000	0	129.800.000	0	0	117.100.000

2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)

Indien steun uit het fonds wordt verleend via andere openbare of particuliere entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen of kwetsbare vervoergebruikers, toelichting bij de maatregelen en investeringen waartoe deze entiteiten zullen overgaan, en wijze waarop die maatregelen en investeringen kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers finaal ten goede zullen komen;

Indien steun uit het fonds wordt verleend via financiële tussenpersonen, beschrijving van de maatregelen die de lidstaat voornemens is te nemen om erop toe te zien dat deze financiële tussenpersonen de steun volledig ten goede laten komen aan de eindontvangers.

De stichting heeft een raad van commissarissen die toezicht houdt op alle activiteiten van het fonds. De RVC houdt oog op de kostenstructuur, risico's en strategie. De minister heeft grote invloed op de benoeming van de voorzitter van de raad van commissarissen en zal altijd iemand aanstellen die het maatschappelijke belang in de gaten zal houden.

2.1.2.1.6. Additionaliteit

Toelichting en motivering van de wijze waarop de nieuwe of bestaande maatregelen of investeringen aanvullend zijn en niet in de plaats komen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, overeenkomstig artikel 13, lid 2, waaronder ook een dergelijke toelichting en motivering van de overeenkomstig artikel 4, lid 5, in het plan opgenomen maatregelen en investeringen.

Stichting Nationaal Warmtefonds startte de combinatielening eind november 2022, maar de rijksbijdrage hiervoor was gelimiteerd. De VvE-ledenlening is ontwikkeld in de eerste helft van 2025 en wordt in de tweede helft van 2025 getest. Het gaat nog om kleine aantallen van de VvE-ledenlening. Dankzij de SCF-middelen kan Warmtefonds de combinatielening en de VvE-ledenlening aanbieden vanaf 1 januari 2026.

2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun

Toelichting of de steun voor de maatregel of investering i) geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, ii) wordt gefinancierd op basis van een bestaande staatssteunregeling die onder een groepsvrijstellingsverordening valt, met name de AGVV of is goedgekeurd bij een staatssteunbesluit van de Commissie (met vermelding van het referentienummer van een dergelijke regeling (SA.nnnnn), of iii) resulteert in een nieuwe staatssteunmaatregel, een toelichting of deze zal voldoen aan de voorwaarden van een groepsvrijstellingsverordening; bijvoorbeeld de AGVV (met vermelding van welk artikel ervan), iv) in overeenstemming is met de de-minimisverordening, v) een aanmelding van staatssteun vereist, waarbij wordt aangegeven wanneer de lidstaat voornemens is de voorgenomen steun voor de maatregel of investering vooraf aan te melden of bij de Commissie aan te melden, en het toepasselijke staatssteuninstrument dat de verenigbaarheid ervan met de interne markt waarborgt.

Juristen van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening hebben advies uitgebracht over staatssteun.

De conclusie van dit advies luidt:

- * Er is sprake van staatssteun op het niveau van de stichting en de gemengde VvE's. De subsidie aan de stichting dient daarom (wederom) te worden verleend op grond van artikel 39 Algemene Groepsvrijstellings Verordening (AGVV). Geconstateerd is dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.
 - * Hiervoor moet een kennisgeving worden gedaan aan de Europese Commissie, binnen 20 werkdagen na het verlenen van de subsidie.
 - * Ook moeten er aanvullende voorwaarden worden opgenomen in de subsidiebeschikking.
- Bij iedere subsidie van het ministerie aan de stichting wordt dit advies opgevolgd.

2.1.2.1. Maatregel/Investerings: 3: Uitsluiting slechte energielabels (E-F-G) huurwoningen

Steungebied: Art.8.1.(a) - De renovatie van gebouwen ondersteunen, met name voor kwetsbare huishoudens en kwetsbare micro-ondernemingen in de slechtst presterende gebouwen, met inbegrip van huurders en mensen die in sociale woningen wonen

2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de bestaande uitdagingen en wijze van aanpak daarvan met de maatregelen en de investeringen

Deze maatregel wordt hier beschreven in het Sociaal Klimaatplan op verzoek van de Europese Commissie, om aan te tonen dat Nederland wel degelijk ook inzet op verbetering van de positie van huurders in potentiële energiearmoede. Voor deze maatregel wordt echter geen budget aangevraagd uit het SCF. De maatregel wordt in dit plan dus opgevoerd als ‘flankerend’ beleid casu quo “zero cost measure”.

Ten aanzien van de gebouwde omgeving schrijft de Richtlijn Energieprestatie van gebouwen (herziene EPBD IV) voor dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat het gemiddelde energieverbruik van de gehele woningvoorraad ten opzichte van 2020 met 16% vermindert in 2030 en met 20-22% in 2035. Ten minste 55% van die afname moet worden bereikt door de renovatie van de 43% slechtst presterende woningen. Deze doelstellingen zijn bindend. Lidstaten hebben ten aanzien van de woningvoorraad wel de vrijheid invulling te geven aan hoe zij deze doelstellingen willen bereiken. De EPBD stelt geen eisen op gebouwniveau en verplicht als zodanig niet tot het uitsluiten van EFG-labels bij huurwoningen. Het stellen van een minimum energieprestatie-eis voor bestaande huurwoningen draagt echter wel bij aan het behalen van de verplichte doelstellingen.

In Nederland bestaat circa 40 procent van de woningvoorraad uit huurwoningen: circa 2.3 miljoen corporatiewoningen en circa 1.1 miljoen private huurwoningen. Corporatiewoningen zijn met verduurzaming goed op koers, mede dankzij de Nationale Prestatieafspraken (‘NPA’), die het Rijk gesloten heeft met Aedes 43, Woonbond en Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Circa 140.000 corporatiewoningen hebben een energielabel E of slechter. In de particuliere huursector ligt het verduurzamingstempo laag: er zijn nog circa 291.000 private huurwoningen met een E, F, G energielabel. Dit is inclusief woningen met meerdere huishoudens, zoals bijvoorbeeld studenten.⁴⁴

Eén van de redenen dat het verduurzamen van huurwoningen trager gaat dan bij andere woningen, is de zogenaamde split incentive. De voordelen van de verduurzamingsinvestering komen op de korte termijn bij huurwoningen (grotendeels) ten gunste van de huurders en niet van de eigenaar-verhuurders, omdat niet de verhuurder, maar de huurder de vruchten plukt van het verhoogde woongenot en de verlaagde energierekening. De voordelen ziet de verhuurder pas op termijn terug in de vorm van een hogere huur en waardevermeerdering van de huurwoning. De verhuurder ervaart daardoor niet meteen een stimulans de huurwoning (snel) te verduurzamen. De huurder heeft wel persoonlijk baat bij een (snelle) duurzaamheidsinvestering, maar heeft dit niet zelf in de hand.

Politiek is daarom besloten t.a.v. huurwoningen om de slechtste energielabels (E, F en G) uit te faseren per 2029.

Beschrijving van aard, type en omvang van de maatregel of investering, waaronder eventueel aanvullende technische ondersteuningsmaatregelen overeenkomstig artikel 11, lid 4, waarbij wordt aangegeven of de maatregel of investering nieuw is, dan wel een bestaande maatregel of investering is waarvan de uitbreiding wordt beoogd met steun uit het fonds

Gekozen wordt voor een aanpassing in bestaande regelgeving: in het Besluit bouwwerken leefomgeving

(Bbl) worden minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen opgenomen, waarbij - om geen onhaalbare en onnodige eisen te stellen- een aantal uitzonderingen zullen gelden die aansluiten op de Energy Performance of Buildings Directive EPBD). Voorbeelden van uitzonderingen zijn monumenten, woningen die ten hoogste twee jaar gebruikt worden, woningen die minder dan 4 maanden per jaar gebruikt worden en vrijstaande woningen kleiner dan 50m².

Particuliere verhuurders krijgen tot 1 januari 2029 de tijd om huurwoningen met EFG-labels aan te pakken. Doen zij dit niet, dan kan de gemeente vanaf 1 januari 2029 handhaven om ervoor te zorgen dat verhuurders de huurwoning verbeteren naar tenminste label D. Daarbij zal de gemeente beschikken over bestaande handhavingsinstrumenten, zoals de mogelijkheid tot het aanschrijven van verhuurders, eventueel onder last van een dwangsom. Streven is om de minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen per 1 juli 2026 in het Bbl op te nemen met inwerkingtreding per 1 januari 2029. Om de verhuurder in staat te stellen om tijdig aan de eis voldoen, moet de huurder op enig moment vóór 2029 meewerken wanneer de verhuurder de woning wil aanpassen voor het bouwvoorschrift.

Ook verhuurders van huurwoningen in een gemengde Vereniging van Eigenaren (VvE) worden verplicht tot verduurzaming onder voorwaarden. Ongeveer één op de vijf huurwoningen met een slecht energielabel maakt deel uit van een VvE. Vaak is dit een gemengde VvE, waarbij een deel van de woningen wordt verhuurd en een deel bewoond door de eigenaren. Juist in deze VvE's kan besluitvorming over verduurzaming ingewikkeld zijn. Ook een huurder in een gemengde VvE heeft baat bij de verduurzaming van zijn woning. Vanwege besluitvormingsregels in VvE's, is het voor verhuurders niet altijd mogelijk te verduurzamen. Indien het voor de verduurzaming van de EFG-appartementen nodig is om ook gemeenschappelijke delen aan te pakken, is een positief besluit van de VvE nodig. Indien de VvE hier niet toe besluit, komt de verplichting voor de verhuurder te vervallen.

In de nieuwe Nationale prestatieafspraken met de woningcorporaties zijn de afspraken uit 2022 geactualiseerd en is de periode waarover afspraken gemaakt zijn verlengd tot 2035. De afspraak dat woningcorporaties uiterlijk in 2028 alle E, F en G-labels uit de sector te hebben verduurzaamd, is ongewijzigd gebleven. Corporaties zijn daarmee ook al goed op weg.

Gedetailleerde informatie over de doelstelling van de maatregel of investering en over het streefdoel ervan; toelichting over de wijze waarop de maatregel en de investering doeltreffend zouden bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het fonds binnen het algemene kader van het relevante beleid van een lidstaat, en over de wijze waarop dit de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zal verminderen

Met deze maatregel worden 2 doelen beoogd:

* Verduurzaming van de gebouwde omgeving, in lijn met de doelstellingen van de herziene EPBD (daling van het gemiddelde energiegebruik van de gehele woningvoorraad met 16% 2030, en 20-22% in 2035 ten opzichte van 2020. Hierbij geldt dat tenminste 55% van die afname bereikt wordt door de renovatie van de 43% slechtst presterende woningen.⁴⁵ Deze maatregel beoogt eraan bij te dragen om deze doelstellingen te halen.

* Een lagere energierekening voor huurders te faciliteren c.q. het tegengaan van energiearmoede

Beschrijving van de wijze waarop de maatregel of investering wordt uitgevoerd, met verwijzing naar de administratieve capaciteit van de lidstaat op centraal en, in voorkomend geval, regionaal en lokaal niveau, met toelichting over de wijze waarop de middelen tijdig zullen worden opgevraagd en hoe zij naar subnationale niveaus zullen worden doorgeleid, indien van toepassing

Gekozen wordt voor een aanpassing in bestaande regelgeving: in het Besluit bouwwerken leefomgeving

(Bbl) worden minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen opgenomen, waarbij - om geen onhaalbare en onnodige eisen te stellen- een aantal uitzonderingen zullen gelden die aansluiten op de Energy Performance of Buildings Directive EPBD).

Streven is om de minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen per 1 juli 2026 in het Bbl op te nemen met inwerkingtreding per 1 januari 2029.

Toelichting over de wijze waarop met de maatregel of investering zal worden gestreefd naar vermindering van genderongelijkheid, indien van toepassing

Niet van toepassing

Tijdschema van de maatregel of investering; (voor steun voor emissiearme voertuigen, tijdschema voor de geleidelijke vermindering van die steun)

Zie hierboven. Streven is om de minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen per 1 juli 2026 in het Bbl op te nemen met inwerkingtreding per 1 januari 2029.

2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen

Informatie over de wijze waarop de in de component opgenomen maatregelen en investeringen in overeenstemming zijn met het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in de zin van artikel 17 van Verordening (EU) 2020/852. De Commissie zal technische richtsnoeren verstrekken overeenkomstig artikel 6, lid 5, van deze verordening.

Geen negatieve bij-effecten

2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema

Over elke mijlpaal en elk streefdoel te verstrekken informatie die een beeld geeft van de voortgang met de uitvoering van de maatregelen en investeringen in deze component, als volgt:

Mijlpaal: C1.A.M3.1 Publication of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving

Beschrijving

Publication of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving establishing minimum energy performance requirements for rental dwellings (minimum label D)

Mijlpaal: C1.A.M3.2 Entry into force of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving

Beschrijving

Entry into force of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving establishing minimum energy performance requirements for rental dwellings (minimum label D)

Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C1.A.M3.1.2027Q1	C1.A.M3	M	Publication of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving				2027	Q1
C1.A.M3.2.2029Q1	C1.A.M3	M	Entry into force of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving				2029	Q1

Waarom is voor de specifieke mijlpaal (mijlpalen) of het specifieke streefdoel (streefdoelen) gekozen?

Met deze maatregel worden 2 doelen beoogd:

Verduurzaming van de gebouwde omgeving, in lijn met de doelstellingen van de herziene EPBD (daling van het gemiddelde energiegebruik van de gehele woningvoorraad met 16% 2030, en 20-22% in 2035 ten opzichte van 2020. Hierbij geldt dat ten minste 55% van die afname bereikt wordt door de renovatie van de 43% slechtst presterende woningen.^[1] Deze maatregel beoogt eraan bij te dragen om deze doelstellingen te halen.

Een lagere energierekening voor huurders te faciliteren c.q. het tegengaan van energiearmoede.

Wat wordt met de mijlpaal (mijlpalen) of indicator(en)/streefdoel(en) gemeten?

Gemeten wordt of de bestaande regelgeving is aangepast:

In het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) worden minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen opgenomen, waarbij - om geen onhaalbare en onnodige eisen te stellen - een aantal uitzonderingen zullen gelden die aansluiten op de Energy Performance of Buildings Directive EPBD).

Streven is om de minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen per 1 juli 2026 in het Bbl op te nemen met inwerkingtreding per 1 januari 2029.

Welke methode en bron zullen worden gebruikt en hoe zal objectief worden gecontroleerd of de mijlpaal (mijlpalen) of het streefdoel (de streefdoelen) naar behoren zijn verwezenlijkt?

Wat is het basisscenario (beginpunt) en wat is het niveau of het specifieke punt dat moet worden bereikt? (alleen voor indicatoren/streefdoelen)

niet van toepassing

Uiterlijk wanneer zal/zullen de laatste mijlpaal (mijlpalen) of streefdoel(en) zijn bereikt? (per kwartaal en per jaar)

Streven is om de minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen per 1 juli 2026 in het Bbl op te nemen met inwerkingtreding per 1 januari 2029.

Wie en welke instelling zullen worden belast met de uitvoering, meting en rapportage?

Ministerie van VRO, DG Volkshuisvesting en Bouwen, directie Bouwen en Energie is verantwoordelijk voor wijzigingen van het Bbl.

2.1.2.1.4. Financiering en kosten

Informatie en toelichting bij de geraamde totale kosten van de component en bij elke maatregel en investering, gestaafd met een passende motivering, waaronder:

Gebruikte methode, onderliggende aannames (bijvoorbeeld met betrekking tot eenheidskosten, kosten van inputs) en motivering van deze aannames

Niet van toepassing

indicatief algemeen tijdschema waarbinnen deze kosten naar verwachting zullen worden gemaakt

Niet van toepassing

Informatie over de nationale bijdrage aan de totale kosten van de maatregel en investeringen

Niet van toepassing

informatie over de financiering uit andere instrumenten van de Unie die met betrekking tot dezelfde maatregel/investering overwogen wordt of zou kunnen worden

Niet van toepassing

Informatie over de beoogde financiering uit particuliere bronnen en de beoogde hefboomwerking, indien van toepassing

Niet van toepassing

Motivering van de plausibiliteit en redelijkheid van de geraamde kosten, zo nodig rekening houdend met de nationale specifieke kenmerken

Niet van toepassing

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C1.A.M3	Uitfasering slechte energielabels (E-F-G) huurwoningen	1 jan 2026	31 mrt 2029	0	0	0	0	0	0	0	0

2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)

Indien steun uit het fonds wordt verleend via andere openbare of particuliere entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen of kwetsbare vervoergebruikers, toelichting bij de maatregelen en investeringen waartoe deze entiteiten zullen overgaan, en wijze waarop die maatregelen en investeringen kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers finaal ten goede zullen komen;

Indien steun uit het fonds wordt verleend via financiële tussenpersonen, beschrijving van de maatregelen die de lidstaat voornemens is te nemen om erop toe te zien dat deze financiële tussenpersonen de steun volledig ten goede laten komen aan de eindontvangers.

2.1.2.1.6. Additionaliteit

Toelichting en motivering van de wijze waarop de nieuwe of bestaande maatregelen of investeringen aanvullend zijn en niet in de plaats komen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, overeenkomstig artikel 13, lid 2, waaronder ook een dergelijke toelichting en motivering van de overeenkomstig artikel 4, lid 5, in het plan opgenomen maatregelen en investeringen.

2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun

Toelichting of de steun voor de maatregel of investering i) geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, ii) wordt gefinancierd op basis van een bestaande staatssteunregeling die onder een groepsvrijstellingsverordening valt, met name de AGVV of is goedgekeurd bij een staatssteunbesluit van de Commissie (met vermelding van het referentienummer van een dergelijke regeling (SA.nnnnn), of iii) resulteert in een nieuwe staatssteunmaatregel, een toelichting of deze zal voldoen aan de voorwaarden van een groepsvrijstellingsverordening; bijvoorbeeld de AGVV (met vermelding van welk artikel ervan), iv) in overeenstemming is met de de-minimisverordening, v) een aanmelding van staatssteun vereist, waarbij wordt aangegeven wanneer de lidstaat voornemens is de voorgenomen steun voor de maatregel of investering vooraf aan te melden of bij de Commissie aan te melden, en het toepasselijke staatssteuninstrument dat de verenigbaarheid ervan met de interne markt waarborgt.

2.1.2.1. Maatregel/Investerings: 4: Fixteams micro-ondernemers

Steungebied: Art.8.1.(a) - De renovatie van gebouwen ondersteunen, met name voor kwetsbare huishoudens en kwetsbare micro-ondernemingen in de slechtst presterende gebouwen, met inbegrip van huurders en mensen die in sociale woningen wonen

2.1.2.1.1. Beschrijving van de maatregel/investering

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de bestaande uitdagingen en wijze van aanpak daarvan met de maatregelen en de investeringen

Het nieuwe emissiehandelssysteem ETS-2 zorgt de komende jaren voor een additionele heffing op kostprijs van fossiele brandstoffen voor burgers en de meeste bedrijven. Dit zal waarschijnlijk betekenen dat de komende jaren het gebruik van deze fossiele brandstoffen duurder wordt. Naar verwachting worden aardgas, benzine en diesel respectievelijk ca. 13 cent duurder per kuub/liter (prijspeil 2020)⁴⁶. Voor micro-ondernemingen (tot 10 medewerkers) in de detailhandel verwachten we op jaarbasis circa 450 euro aan additionele kosten voor aardgasgebruik en voor een bakker circa 1.050 euro.⁴⁷

Verschillende studies schetsen een risico op (fors) hogere ETS-2-prijzen, wat zich al kan voordoen vóór 2030.⁵ Hierdoor kunnen de kosten voor gas, benzine en diesel op jaarbasis zelfs honderden euro's per micro-onderneming hoger uitvallen bij gemiddeld gebruik. Bij bovengemiddeld gebruik neemt de kans op hogere kosten verder toe. De meeste micro-ondernemingen (waaronder maatschappelijke ondernemingen zonder winstoogmerk) hebben voldoende handelingsperspectief om te investeren in een duurzamere vervoersmodaliteit, bedrijfsvoering of verduurzaming van het gebouw om zo deze kosten grotendeels te vermijden. Voor deze groep kunnen hogere prijzen dienen als effectieve verduurzamingsprikkel.

Financieel kwetsbare micro-ondernemingen in (zeer) slecht geïsoleerde gebouwen hebben echter beperkte financiële mogelijkheden waardoor hogere prijzen het voor hen nog lastiger maakt om energie te besparen. Bij kwetsbare micro-ondernemingen gaat het om bedrijven met een hoog energieverbruik die de kosten niet of nauwelijks kunnen doorgeven aan de consument, zoals bakkers, of bedrijven met een relatief lage omzet gekoppeld aan het onvermogen hogere kosten door te geven aan de consument zoals in de detailhandel en horeca vaak voorkomt. Zeker de bedrijven die zijn gevestigd in economisch kwetsbare gebieden zijn zelf kwetsbaar voor dit effect omdat hier het vermogen en de mogelijkheid van de consument om extra kosten te absorberen beperkt is.

Ook voor maatschappelijke ondernemingen zonder winstoogmerk zullen de financiële effecten voelbaar zijn. Ook deze organisaties hebben vaak beperkte middelen om de inkomsten te vergroten om te compenseren voor de toegenomen kosten. Bij organisaties die veel met vrijwilligers werken, zoals verenigingen of stichtingen, is de relatieve impact op de totale kosten groter.

Beschrijving Fixteams

Onder deze maatregel krijgen alle gemeenten in Nederland de mogelijkheid om een Fixteam in te richten om kwetsbare micro-ondernemingen te ondersteunen met energiebesparende maatregelen. Een Fixteams bestaat uit een groep klussers en een energieadviseur die fysiek langsgaan bij een onderneming en deze helpen met directe maatregelen die het energieverbruik omlaag brengen waaronder simpele isolerende maatregelen, het isoleren van leidingen, het beter afstellen van apparatuur en ruimteverwarming, en advies over met welke aanpassingen in het gedrag van de ondernemer en personeel simpel energie kan worden bespaard. Ervaring uit pilot projecten in Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven en Wageningen leert dat hiermee 5% tot 10% aan energie kan worden bespaard per onderneming.

How are they addressed by the measures and investments:

De inzet van fixteams mitigeert de negatieve financiële consequenties voor kwetsbare micro-ondernemingen in (zeer) slecht geïsoleerde gebouwen door:

1. Ter plekke simpele energiebesparende maatregelen toepassen, zoals isolatie en ledverlichting, of het beter inregelen van bestaande installaties. (Art. 8.1 sub A)

2. Advies te geven over aanvullende energiebesparende maatregelen en informeren over de mogelijke subsidie- en financieringsregelingen. (Art. 8.1 sub B)

Fixteams die langsgaan op locatie bieden bij uitstek voor kwetsbare micro-ondernemingen een oplossing, omdat zij in direct contact treden met ondernemers en de pandeigenaren. Zo wordt een doelgroep van bedrijven bereikt die niet snel uit zichzelf op zoek gaat naar energiebesparende maatregelen. Kwetsbare micro-ondernemers worden bovendien direct geholpen met hun energiekosten door het ter plekke toepassen van simpele energiebesparende maatregelen. Dit verhoogt het bewustzijn over energiebesparing, omdat ondernemers direct kunnen zien wat de effecten zijn. Hierdoor raken ondernemers eerder overtuigd om verdere energiebesparende maatregelen te nemen.

De Fixteams geven hiernaast advies over besparingsopties voor de middellange en lange termijn en informeren over de mogelijke subsidie- en financieringsregelingen en over de klimaat- en energieverplichtingen die op termijn op de ondernemer aankomen. Dit advies gaat ook in op verschillende verantwoordelijkheden voor de eigenaar en huurder van bedrijfsruimtes.

Hiermee helpen deze Fixteams de afstand naar de overheid te verkleinen. De inzet van fixteams heeft zich al bewezen: Uit de ervaring van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven en Wageningen blijkt dat er gemiddeld 5% tot 10% per bedrijf aan energie bespaard kan worden door de inzet van Fixteams, met incidentele uitschieters tot 40%. Dit komt neer op een gemiddelde jaarlijkse besparing van 700 euro per onderneming.⁶ Door energie te besparen wordt de stijging van de energiekosten door ETS2 (naar verwachting circa 10 eurocent per m³ in 2030) deels gemitigeerd. Daarnaast draagt deze energiebesparing direct bij aan de energiebesparings- en klimaatdoelen.

Beschrijving van aard, type en omvang van de maatregel of investering, waaronder eventueel aanvullende technische ondersteuningsmaatregelen overeenkomstig artikel 11, lid 4, waarbij wordt aangegeven of de maatregel of investering nieuw is, dan wel een bestaande maatregel of investering is waarvan de uitbreiding wordt beoogd met steun uit het fonds

Nature:

De maatregel ter implementatie van Fixteams is nieuw en betreft geen uitbreiding van een bestaande regeling. Eerdere pilots met Fixteams door onder andere Amsterdam en Rotterdam hebben deze gemeenten uit de eigen begroting gefinancierd.

Type:

De maatregel is tweeledig en raakt aan sub A en sub D van artikel 8.1:

(A) Support building renovations, in particular for vulnerable households and vulnerable micro-enterprises occupying the worst performing buildings, and including for tenants and people living in social housing;

(D) Provide targeted, accessible and affordable information, education, awareness and advice on cost-effective measures and investments, available support for building renovations and energy efficiency, as well

as sustainable and affordable mobility and transport alternatives;

Size:

In totaal kunnen er van 2026-2032 32.400 ondernemers ondersteund worden.⁷

Gedetailleerde informatie over de doelstelling van de maatregel of investering en over het streefdoel ervan; toelichting over de wijze waarop de maatregel en de investering doeltreffend zouden bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het fonds binnen het algemene kader van het relevante

beleid van een lidstaat, en over de wijze waarop dit de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zal verminderen

Doel: Het gaat om de ondersteuning van kwetsbare micro-ondernemers. Uit recent onderzoek van CE Delft bleek dat vooral de sectoren horeca, retail en voedingsindustrie zoals bakkers en slagers en maatschappelijke organisaties met veel vrijwilligers (zoals kleine musea of poppodia) kwetsbaar zijn voor dit type prijsverhoging van de energie.⁸ Voor deze ondernemers geldt dat de stijgende energieprijzen als gevolg van ETS2 een significant effect hebben op het bedrijfsresultaat. Omdat zij vaak niet de marktmacht of flexibiliteit hebben om hogere kosten door te berekenen aan de consument, blijven deze lasten direct drukken op hun marges.

Door inzet van Fixteams kunnen ondernemers direct energie besparen zonder hoge initiële kosten, waardoor de besparingen snel effect hebben op hun bedrijfsvoering. Deze aanpak minimaliseert de maatschappelijke kosten omdat deze ondernemers in staat worden gesteld zelfstandig hun energiekosten te verlagen, terwijl de ondersteuning door Fixteams efficiënte en kosteneffectieve oplossingen biedt.

Doelgroep: kwetsbare micro-ondernemingen definiëren we binnen de deze maatregel als volgt:

1. Micro-Ondernemingen: bedrijven met minder dan 10 medewerkers en een omzet en/of balanswaarde van minder dan € 2 miljoen per jaar.
2. Kwetsbaarheid: Bedrijven waarbij de stijgende energiekosten door de invoering van ETS2 een aanzienlijk effect hebben op de levensvatbaarheid van het bedrijf.

Onderzoek van CE Delft⁹⁴⁸ onderscheidt een achttal indicatoren die een indicatie geven op kwetsbaarheid bij micro ondernemingen (waaronder maatschappelijk organisaties zonder winstoogmerk) in relatie tot ETS 2:

1. Energie-intensiteit, uitgedrukt in m³ per bedrijf of per m²;
2. De toepassing van aardgas, bijvoorbeeld voor ruimteverwarming, proceswarmte of koken;
3. Beschikbare alternatieven, zoals toegang tot warmtenetten of mogelijkheden voor elektrificatie;
4. Energielabel of bouwjaar als alternatief indien het energielabel ontbreekt;
5. Monumentenstatus, vanwege de extra technische en financiële uitdagingen bij verduurzaming;
6. Beschikbare financiële middelen, waaronder netto-winstmarge, liquiditeit en de mogelijkheid om hogere kosten door te berekenen;
7. Eigendomssituatie, omdat huurders vaak beperkt invloed hebben op verduurzaming;
8. Type vervoersmiddel, aangezien de overstap naar elektrisch vervoer verschilt per voertuigtype.

Op basis van tenminste drie of meer van deze indicatoren vragen we gemeenten (of een samenwerking van gemeenten en overige overheidsorganisaties zoals omgevingsdiensten of regionale ontwikkelingsmaatschappijen) om gebieden/wijken te selecteren om de Fixteams in te zetten. Gemeenten kunnen hierbij dus gemotiveerd kiezen voor gebieden waar het meest waarschijnlijk is dat kwetsbare micro-ondernemers. RVO ontsluit daarbij beschikbare informatie en onderzoeken die gemeente kunnen gebruiken bij de keuze voor gebieden. Alleen mkb-ondernemingen tot een verbruik van 50.000 kWh en 25.000 m³ aardgas(equivalenten) per jaar in het meest recente jaar, vallen onder deze fixteam aanpak. Mkb-bedrijven vanaf dit gebruik hebben namelijk een wettelijke plicht tot verduurzaming van het energiegebruik. Alle bedrijven met een lager energieverbruik binnen ene aangewezen gebied kunnen ondersteund worden door een Fixteam. Dit omdat het niet doelmatig is elk individueel bedrijf te controleren op de indicatoren van kwetsbaarheid.

Beschrijving van de wijze waarop de maatregel of investering wordt uitgevoerd, met verwijzing naar de administratieve capaciteit van de lidstaat op centraal en, in voorkomend geval, regionaal en lokaal niveau, met toelichting over de wijze waarop de middelen tijdig zullen worden opgevraagd en hoe zij naar subnationale niveaus zullen worden doorgeleid, indien van toepassing

Lokale gemeenten voeren de inzet van Fixteams uit. Hiervoor doen ze een subsidieaanvraag bij de centrale uitvoeringsorganisatie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De RVO kent hierop een subsidie toe aan de gemeenten die zij kunnen gebruiken voor de inzet van Fixteams. Er zijn al gemeenten die eerder fixteams hebben gefinancierd uit eigen middelen. Uit deze ervaringen blijkt dat Fixteams uitvoerbaar en effectief zijn. Landelijke financiering zal bijdragen tot een landelijk dekkende ondersteuning voor het kwetsbare micro-mkb. De meeste gemeenten hebben al een vorm van fixteams voor huishoudens in sociale woningbouw en goedkope koopwoningen. De verwachting is dus dat inzet voor micro-ondernemers snel van de grond kan komen. Door het budget verspreid over de looptijd van het SCF in te zetten verwachten we dat gemeenten aanvragen kunnen doen op het moment dat ze ook ruimte hebben om Fixteam voor micro-ondernemers te organiseren en dat er binnen het fixteam ook capaciteit is om de ondernemers in de desbetreffende gemeente te ondersteunen.

Toelichting over de wijze waarop met de maatregel of investering zal worden gestreefd naar vermindering van genderongelijkheid, indien van toepassing

Deze maatregel ziet niet specifiek toe op individuele personen of huishoudens en kent ook geen gender-specifieke component.

Tijdschema van de maatregel of investering; (voor steun voor emissiearme voertuigen, tijdschema voor de geleidelijke vermindering van die steun)

Beschikbaar budget (P): Tussen 2026 en 2032 is er een totaalbudget van € 36 miljoen beschikbaar. Hiervan gaat 7,5% naar uitvoeringskosten van de RVO en een additionele 5% uitvoeringskosten voor de gemeenten, wat neerkomt op €5,4 miljoen. Dit betekent dat er effectief €30.600.000,- beschikbaar is voor maatregelen en advies aan ondernemers door Fixteams.

Kosten per ondernemer (Q): We gaan uit van €1.495,23 per ondernemer – dit bedrag is gebaseerd op de ervaringen uit pilots in Amsterdam en Rotterdam met aanpassing naar het prijspeil van 2025. Dit bedrag loopt in 2031 door inflatie op tot € 1.723,79.

Initiele kosten per ondernemer	Bedrag
Energieadvies	€ 545
Klussen Installatie	€ 315
Producten	€ 500
Coaching / begeleiding	€ 182
Totaal	€ 1.541
Correctie	
Coaching (% ondernemers géén coaching afneemt)	€ 45
Aangepaste prijs I	€ 1.495

Jaar	inflatie T	(prijs t-1)	Prijs T	Ondernemers in jaar T
2026	3%	€ 1.495,23	€ 1.540,08	3.312
2027	2,7%	€ 1.540,08	€ 1.581,66	3.224
2028	2,7%	€ 1.581,66	€ 1.624,37	3.140

2029	2%	€ 1.624,37	€ 1.656,86	3.078
2030	2%	€ 1.656,86	€ 1.689,99	3.018
2031	2%	€ 1.689,99	€ 1.723,79	2.959
Totaal				18.730

2.1.2.1.2. Geen ernstige afbreuk doen

Informatie over de wijze waarop de in de component opgenomen maatregelen en investeringen in overeenstemming zijn met het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in de zin van artikel 17 van Verordening (EU) 2020/852. De Commissie zal technische richtsnoeren verstrekken overeenkomstig artikel 6, lid 5, van deze verordening.

Alle maatregelen die uitgevoerd worden door de Fixteams zijn gericht op het verminderen van het energiegebruik van de micro-onderneming en/of de overstap van fossiele brandstoffen naar elektriciteit. Daarmee dragen Fixteams bij aan de klimaatdoelstelling en hebben ze geen negatief effect op de over vijf klimaatdoelstellingen van de Europese Unie.

Fixteams nemen maatregelen zoals: aanbrengen van tochtstrip, radiatorfolie, simpele (buis)isolatie, afstellen van apparatuur waaronder het beter afstellen en balanceren van apparatuur zoals de cv en koel- en/of vriescellen, het plaatsen van ledverlichting, het geven van aanvullend energieadvies e.d. Hieronder een overzicht van de effecten van de maatregel in relatie tot de criteria van Artikel 17 (EU) 2020/85:

- Mitigatie van klimaatverandering: De maatregel heeft een positief effect op dit criterium en draagt bij aan mitigatie door het energieverbruik (zowel aardgas als elektriciteit) van micro-bedrijven te verminderen, hiermee vermindert de maatregel de broeikasgasemissie van Nederland.
- Adaptatie aan klimaatverandering: maatregel heeft geen positief of negatief effect op de adaptatie van klimaatverandering door micro-bedrijven.
- Duurzaam gebruik en bescherming van water en mariene hulpbronnen: maatregel heeft geen effect of een licht positief effect op dit punt. Een positief effect kan ontstaan wanneer beter afgestelde apparatuur efficiënter omgaat met energie en water.
- Circulaire economie: maatregel heeft een positief effect op dit onderdeel. Onderdeel van het advies kan zijn hoe beter op te gaan met afval waaronder het apart ophalen en composteren van voedsel afval.
- Preventie en bestrijding van verontreiniging: maatregel heeft een geen effect of een licht positief effect op dit criterium. Fixteams zullen micro-bedrijven waarbij verontreinigende activiteiten plaatsvinden hierop wijzen en adviseren over hoe hiermee om te gaan. Fixteams hebben geen handhavende rol.
- Bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen: de maatregel heeft geen positief of negatief effect op dit criterium.

2.1.2.1.3. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema

Over elke mijlpaal en elk streefdoel te verstrekken informatie die een beeld geeft van de voortgang met de uitvoering van de maatregelen en investeringen in deze component, als volgt:

Mijlpaal: C1.A.M4.1 Publication of the government program for fixteams

Beschrijving

Na het opstellen van de bijbehorende regeling en bestuurlijke besluitvorming wordt deze gepubliceerd in de Staatscourant. Hierna is de regeling van kracht en kunnen, binnen de aanvraag periode, aanvragen gedaan worden door gemeenten. .

Streefdoel: C1.A.M4.S1 100% of the target amount of micro-enterprises have been supported by fixteams with energy saving interventions by fixteam

Beschrijving

Er zijn tenminste 18.730 micro-ondernemingen ondersteund door een fixteam.

Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C1.A.M4.1.2026Q2	C1.A.M4	M	Publication of the government program for fixteams				2026	Q2
C1.A.M4.S1.2031Q4	C1.A.M4	T	100% of the target amount of micro-enterprises have been supported by fixteams with energy saving interventions by fixteam	Number of micro-enterprises helped	0,00	18.730,00	2031	Q4

Waarom is voor de specifieke mijlpaal (mijlpalen) of het specifieke streefdoel (streefdoelen) gekozen?

Milestone Publicatie van de fixteams regeling via de Staatscourant

Na publicatie kunnen de fixteams van start gaan waarna ook middelen nodig zijn om deze regeling ook werkelijk te kunnen uitvoeren.

Target het uitvoeren van energiebesparende maatregelen door fixteams bij 100% van de doelgroep

Het doel van fixteams is het bezoeken van micro-ondernemingen en daar het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Met de € 27 miljoen + € 9 miljoen kunnen 18.730 ondernemers worden geholpen.

Wat wordt met de mijlpaal (mijlpalen) of indicator(en)/streefdoel(en) gemeten?

Als 18.730 ondernemers zijn geholpen is de doelstelling gehaald.

Welke methode en bron zullen worden gebruikt en hoe zal objectief worden gecontroleerd of de mijlpaal (mijlpalen) of het streefdoel (de streefdoelen) naar behoren zijn verwezenlijkt?

In de aanvraag vraagt de gemeente een tijdsbestek van maximaal een jaar om de Fixteams in het aangewezen gebied of gebieden uit te voeren. Na deze periode draagt de gemeente verantwoording af over het ingezette bedrag en toont het aan het vooraf beschreven aantal micro-ondernemers in het gebied te hebben geholpen met energiebesparende ingrepen. Ook geeft de gemeente een lijst met welke ondernemingen zijn geholpen en welke maatregelen er per ondernemer zijn uitgevoerd en aan welke criteria voor kwetsbare micro-ondernemer zoals beschrijven in het CE Delft onderzoek de ondernemer voldeed.

Verder verantwoordt de gemeente (op basis van een standaard berekening met vaste waarde per maatregel), hoeveel energie er ongeveer bespaard is. Hierbij telt een onderneming alleen als er tenminste één energiebesparende maatregel is uitgevoerd. Op basis van deze verantwoording tonen wij bij de Europese Commissie aan dat het streefdoel ondernemers is gehaald. Verder rapporteren wij aan de Europese commissie over welke ondernemers zijn geholpen met welke maatregelen, welke gebieden, op basis van welke motivatie deze zijn aangewezen en geven wij een indicatie van het totaal aan bespaarde energie door alle ingrepen door Fixteams.

Wat is het basisscenario (beginpunt) en wat is het niveau of het specifieke punt dat moet worden bereikt? (alleen voor indicatoren/streefdoelen)

Op dit moment zijn er nog 0 ondernemers geholpen met deze nationale aanpak. In 2032 moeten dit er 18.730 zijn.

Uiterlijk wanneer zal/zullen de laatste mijlpaal (mijlpalen) of streefdoel(en) zijn bereikt? (per kwartaal en per jaar)

Wie en welke instelling zullen worden belast met de uitvoering, meting en rapportage?

Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei is verantwoordelijk voor het opstellen en publiceren van de Fixteams regeling en voor het uitvoeren van de tweedelijns controle op de uitvoering van de Fixteams.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is verantwoordelijk voor het operationaliseren van de regeling waaronder het beoordelen van de aanvragen van de gemeenten, het uitkeren van de bedragen per gemeente en het centraal ophalen en verwerken van de rapportages van de gemeentes en het optellen van de rapportages voor de gehele regeling.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanvragen van de regeling en het uitvoeren, doormiddel van een aanbesteding van de Fixteams, het verzamelen van gegevens en aanleveren aan de RVO van de verantwoordingen per ondernemer.

2.1.2.1.4. Financiering en kosten

Informatie en toelichting bij de geraamde totale kosten van de component en bij elke maatregel en investering, gestaafd met een passende motivering, waaronder:

Gebruikte methode, onderliggende aannames (bijvoorbeeld met betrekking tot eenheidskosten, kosten van inputs) en motivering van deze aannames

Zowel de gemeenten Rotterdam, Amsterdam, Wageningen en Eindhoven hebben eerder succesvolle projecten gehad met Fixteams. Om de kosten goed in beeld te brengen is aan de projectleiding van de gemeente Rotterdam en Amsterdam gevraagd een accurate kostenindicatie te maken op basis van het prijspeil in 2025. Hierbij is naar deze twee gemeenten gekeken omdat deze de grootste groep ondernemers hebben geholpen. Wel zijn de kosten nog vergeleken met de kosten voor Wageningen om te zien of er in kleinere gemeenten nog een sprake was van significant andere kosten. Dat was niet het geval. Zoals onder 2.1.2.1.2 beschreven komen hier verwachte kosten uit van € 1.495,- (per ondernemer uit. Hierna is op basis van data van de Nederlandse Bank een inschatting gemaakt van inflatie voor de komende jaren waarbij het uitgangspunt is dat de inflatie langzaam terugkeert naar de door de ECB gewenste 2%. Hierdoor zien we dat, zoals ook onder 2.1.2.1.2 beschreven de prijs per ondernemer oploopt naar € 1.723,79.

indicatief algemeen tijdschema waarbinnen deze kosten naar verwachting zullen worden gemaakt

De inzet is om de bedragen in tranches gelijkmatig te verdelen over de jaren. Hierdoor hebben gemeente de mogelijkheid om ook later in de tijd nog een programma te starten als dit beter past. Hierdoor verwachten we vanaf 2026 jaarlijks € 5,55 miljoen (€ 36 miljoen – 7,5% uitvoeringskosten voor de RVO verdeeld over de jaren 2026 t/m 2031) beschikbaar te stellen voor de gemeenten.

Informatie over de nationale bijdrage aan de totale kosten van de maatregel en investeringen

€ 9 miljoen cofinanciering vanuit het Klimaatfonds. (Bron: Ontwerp meerjarenprogramma Klimaatfonds 2026 p. 70)

informatie over de financiering uit andere instrumenten van de Unie die met betrekking tot dezelfde maatregel/investering overwogen wordt of zou kunnen worden

Dit is niet van toepassing.

Informatie over de beoogde financiering uit particuliere bronnen en de beoogde hefboomwerking, indien van toepassing

Niet van toepassing

Motivering van de plausibiliteit en redelijkheid van de geraamde kosten, zo nodig rekening houdend met de nationale specifieke kenmerken

RVO: 4,0% : opzetten regeling Fixteams regeling

De Fixteam maatregel vraagt dat gemeenten een aanvraag kunnen doen bij de Rijksoverheid om een gebied of wijk aan te wijzen. Namens de Rijksoverheid moet de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO) een regeling opzetten en inrichten. De handelingen die hierbij worden uitgevoerd zijn alleen bedoeld om de regeling voor Fixteams te openen. Deze regeling is expliciet en uitsluitend gericht op de ondersteuning van de kwetsbare doelgroep zoals benoemd in de omschrijving van deze specifieke maatregel en zoals bepaald in artikel 8 van de verordening. Het opzetten van een dergelijke regeling is noodzakelijk om dit onderdeel van het SKP tot uitvoering te laten komen en draagt daarmee direct bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen in de SCF-verordening. Daarnaast moet deze regeling gedurende de looptijd van de regeling worden geupdate en jaarlijk worden geopend en gesloten. Ook worden gemeenten door de RVO ondersteund bij het aanvragen van een Fixteam en bij de uitvoering hiervan met informatie, standaard aanbestedingsdocumenten voor een Fixteamsopdracht en standaard formulieren zodat de fixteams eenvormig kunnen werken en rapporteren per geholpen ondernemer. Het gaat hierbij enkel om handelingen die specifiek nodig zijn om de maatregel Fixteams op te kunnen zetten en uit te kunnen voeren.

- * Uitvoerings analyse;
- * Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheidstoets;
- * Het opstellen van regelingstekst;
- * Interet consultatie voor de regeling en ondersteuning voor burgers of bedrijven die aan de consultatie willen deelnemen;.
- * Inregelingsproces en handavingsplan;
- * Het instellen van van de aanvraag omgeving;
- * Het inregelen van een helpdesk voor gemeente: Het beantwoorden van vragen van gemeenten die moeite hebben met de aanvraagomgeving. Ook het beantwoorden van vragen over het besluit of vragen over een verzoek tot wijziging in de aanvraagomgeving.

o Tijdens de uitvoering, moet je hier wat mee doen. Dat is operationeel. Daar zit misschien wel meer van de kosten, dan het opzetten van de regeling.

- * Het opstellen van standaardformulieren voor de fixteams;
- * *Het opstellen van standaard aanbestedingsdocumenten. RVO: 2,0% uitvoering van de regeling. (in overleg met de RVO) waaronder:*

De aanvragen van gemeenten moeten beoordeeld worden om te zien of deze voldoen aan de voorwaarde zoals die zijn opgenomen in de regeling en specifiek ten goede komen aan de kwetsbare doelgroep zoals bedoeld in dit plan en vastgesteld in de regeling. Daarmee moet onder andere getoetst worden of het door de gemeente aangewezen gebied voldoet aan voldoende criteria van kwetsbaarheid. Daarnaast moet de subsidie, na het afronden van het Fixteams project in een gemeente, vastgesteld en financieel afgehandeld worden. Het gaat hierbij om uren die enkel ingezet worden door medewerkers van de RVO om specifiek de aanvragen voor Fixteams maatregel zoals deze is opgenomen in het SKP te kunnen beoordelen en afhandelen.

Hieronder vallen de volgende handelingen:

- * Aanvragen beoordelen;
 - o Ontvangsbevestiging sturen
 - o Aanvraag beoordelen

* Toekennen of afwijzen

* Vaststellen of afhechten, beveoorschotting, betalings- en beheeraspecetn, en eindafstelling. Eindcontrole en dan afsluiten.

* Afhandelen van mogelijk juridische procedures zoals beroep tegen een besluit van de RVO over toekenning of afwijzing van een Fixteams aanvraag.

* Vaststellen subsidie;

* Afhechten subsidie.

De werkzaamheden zijn primair gericht op het uitvoeren van deze maatregel met als doel om de kwetsbare doelgroep optimaal te bereiken en ondersteunen.

RVO 1,0% projectadministratie

Gedurende de looptijd van maatregelen wordt contact onderhouden met de gemeenten om te zien hoe de regeling op lokaal niveau wordt uitgevoerd. Hoe dit uitpakt en welke effecten dit heeft. Dit om gedurende de looptijd bij te kunnen sturen mocht dit nodig zijn om de doelgroep optimaal te bereiken. Dit is gericht op de documentatie en administratie van de maatregel die de gemeenten moeten opleveren in lijn met de governance structuur zoals opgenomen in hoofdstuk 4 van dit SKP. Dit zijn handelingen die nodig zijn om de maatregel Fixteams goed en effectief uit kunnen voeren én om deze voldoende te kunnen verantwoorden richting de opdrachtgever: het ministerie van Klimaat en Groene Groei.

Deze projectadministratie is essentieel om te borgen dat de maatregel voldoet aan de EU vereisten. Hieronder vallen:

* Monitoring van de specifieke maatregel

* Ophalen, bundelen verantwoording van de gemeente.

* Controle op het doelmatig en gebruik van het budget en op het behalen van de in de subsidie vastgestelde resultaten.

Gemeente: 4% uitvoeringskosten lokaal waaronder:

Dit zijn operationele kosten die gemeenten hebben om de fixteams maatregel te kunnen uitvoeren zodra de subsidie is verstrekt. Dit houdt in dat er een partij moet worden gevonden (via een aanbesteding) om de Fixteamsmaatregel in de gemeente uit te voeren. Hiervoor moet een aanbesteding worden uitgezet, beoordeeld en vastgesteld. Ook moet gedurende de looptijd in de gemeente de uitvoerende partij begeleidt worden vanuit het gemeentelijke apparaat zodat de handelingen van het team ook goed aansluiten op beleid dat er vanuit gemeente en andere lokale partijen is op (verduurzaming van) micro-ondernemers. * Uitzetten aanbesteding; * Beoordelen en vaststellen aanbesteding; * Begeleiding van de aanbestedingspartij.

Gemeente: 1% monitoring en verantwoording waaronder:

Per ondernemer zal het fixteam verantwoording moeten opstellen voor de gemeente welke ondernemer is geholpen aan welke criteria kwetsbaarheid die voldeed, welke maatregelen zijn genomen en hoeveel energie is bespaard. Deze gegevens worden door de gemeente gecontroleerd en verwerkt tot een centrale verantwoording richting de RVO. Dit zijn kosten die specifiek worden gemaakt voor enkel de verantwoording van Fixteams maatregel door gemeente.

* Verzamelen en controleren op compleetheid van de verantwoordingsformulieren per ondernemer;

* Verantwoording van de subsidie;

* Bundelen en insturen van de verantwoordingsformulieren naar de RVO.

Kosten per ondernemer:

€ 1.495,- (ex inflatie) per ondernemer voor verduurzamingsmaatregelen: Dit is gebaseerd op eerdere pilots in Rotterdam, Amsterdam, en Wageningen en Eindhoven. Ter ondersteuning van deze berekening zijn de aanbestedingsdocumenten van de gemeente Rotterdam op aanvraag beschikbaar.

* Energieadvies € 545,-

* Instalatie energiebesparende maatregelen: € 315,-
* Energiebesparende producten: € 500,-
* Coaching / begeleiding in energiezuinig gedrag: € 182,-
TOTAAL: € 1.541,- Correctie:
* Coaching (% ondernemers dat géén coaching afneemt*) € -45,-
GECORRIGEERD TOTAAL PER ONDERNEMER: € 1.495,-
* Uit eerdere pilots weten we dat niet alle ondernemers coaching afnemen

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C1.A.M4	Fixteams micro-ondernemers	1 jan 2026	31 dec 2031	36.000.000	7.200.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	0

2.1.2.1.5. rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)

Indien steun uit het fonds wordt verleend via andere openbare of particuliere entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen of kwetsbare vervoergebruikers, toelichting bij de maatregelen en investeringen waartoe deze entiteiten zullen overgaan, en wijze waarop die maatregelen en investeringen kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers finaal ten goede zullen komen;

Indien steun uit het fonds wordt verleend via financiële tussenpersonen, beschrijving van de maatregelen die de lidstaat voornemens is te nemen om erop toe te zien dat deze financiële tussenpersonen de steun volledig ten goede laten komen aan de eindontvangers.

Niet van toepassing

2.1.2.1.6. Additionaliteit

Toelichting en motivering van de wijze waarop de nieuwe of bestaande maatregelen of investeringen aanvullend zijn en niet in de plaats komen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, overeenkomstig artikel 13, lid 2, waaronder ook een dergelijke toelichting en motivering van de overeenkomstig artikel 4, lid 5, in het plan opgenomen maatregelen en investeringen.

Er zijn vier gemeenten in Nederland die eerder uit eigen beweging en uit eigen middelen een kleinschalige Fixteam hebben gefinancierd. Uit deze pilots bleek dat de aanpak effectief is maar alleen de gemeente Rotterdam heeft nog middelen gevonden om in 2025 nogmaals een kleinschalige Fixteam project op te zetten. Met de voorgestelde maatregel wordt het mogelijk voor alle gemeenten in Nederland om Fixteams te financieren. Hiermee is dit een nieuw programma op nationaal niveau en in bijna alle gevallen is het programma ook nieuw op gemeentelijk niveau. Ook in die gemeente die al eerder Fixteams hebben gehad zijn nog niet alle kwetsbare micro-ondernemers bereikt. Er is dus geen sprake van vervanging van bestaande programma's.

2.1.2.1.7. Naleving van de EU-regels inzake staatssteun

Toelichting of de steun voor de maatregel of investering i) geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, ii) wordt gefinancierd op basis van een bestaande staatssteunregeling die onder een groepsvrijstellingsverordening valt, met name de AGVV of is goedgekeurd bij een staatssteunbesluit van de Commissie (met vermelding van het referentienummer van een dergelijke regeling (SA.nnnnn), of iii) resulteert in een nieuwe staatssteunmaatregel, een toelichting of deze zal voldoen aan de voorwaarden van een groepsvrijstellingsverordening; bijvoorbeeld de AGVV (met vermelding van welk artikel ervan), iv) in overeenstemming is met de de-minimisverordening, v) een aanmelding van staatssteun vereist, waarbij wordt aangegeven wanneer de lidstaat voornemens is de voorgenomen steun voor de maatregel of investering vooraf aan te melden of bij de Commissie aan te melden, en het toepasselijke staatssteuninstrument dat de verenigbaarheid ervan met de interne markt waarborgt.

Een micro-onderneming wordt ondersteund met ingrepen en advies met een maximale waarde van € 1000,- per onderneming. Dit bedrag valt onder het drempelbedrag van de de-minimisverordening (EU-verordening 2023/2831). Gemeenten zijn verplicht de regels van de de-minimisverordening na te leven

wanneer zij de steun verstrekken, bijvoorbeeld de regels over cumulatie van de-minimissteun. Op deze manier is er sprake van verenigbaarheid met het EU-staatssteunrecht.

2.1.3. Raming van de totale kosten van component C1

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel/investering voor de component

Volnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C1.A.M1	Energiehuis	1 jan 2026	31 dec 2031	207.025.000	3.800.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	0
C1.A.M2	Nationaal Warmtefonds	1 jan 2026	31 dec 2032	360.000.000	47.900.000	65.200.000	0	129.800.000	0	0	117.100.000
C1.A.M3	Uitfasering slechte energielabels (E-F-G) huurwoningen	1 jan 2026	31 mrt 2029	0	0	0	0	0	0	0	0
C1.A.M4	Fixteams micro-ondernemers	1 jan 2026	31 dec 2031	36.000.000	7.200.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	0
TOTAAL				603.025.000	58.900.000	111.605.000	46.405.000	176.205.000	46.405.000	46.405.000	117.100.000

Tabel met informatie over de financiering van de component

TOTAAL	Bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds	Overdracht uit programma's in gedeeld beheer	Nationale overheidsbijdrage	Aandeel van de nationale bijdrage (= nationaal overheid/totaal)
603.025.000	452.268.750	0	150.756.250	25,0000%

2.1.4. Mijlpalen en streefdoelen van component C1

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de component

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C1.A.M1.1.2026Q4	C1.A.M1	M	Publicatie subsidie energiehuizen (2026)				2026	Q4
C1.A.M1.S1.2029Q3	C1.A.M1	T	Aantal bereikte huishoudens met energiecoaches en energiefixers waarvan tenminste 27,5% met energiefixers	Huishoudens	0,00	91.000,00	2029	Q3
C1.A.M1.S1.2032Q3	C1.A.M1	T	Aantal bereikte huishoudens met energiecoaches en energiefixers waarvan tenminste 27,5% met energiefixers	Huishoudens	0,00	273.500,00	2032	Q3
C1.A.M2.1.2026Q1	C1.A.M2	M	Toekennen subsidie stichting Nationaal Warmtefonds 2 voor de middelen in 2026				2026	Q1
C1.A.M2.S1.2026Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	0,00	3.600,00	2026	Q4
C1.A.M2.S1.2027Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	3.600,00	8.500,00	2027	Q4
C1.A.M2.S1.2029Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	8.500,00	18.250,00	2029	Q4

C1.A.M2.S1.2032Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	18.250,00	27.053,00	2032	Q4
C1.A.M3.1.2027Q1	C1.A.M3	M	Publication of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving				2027	Q1
C1.A.M3.2.2029Q1	C1.A.M3	M	Entry into force of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving				2029	Q1
C1.A.M4.1.2026Q2	C1.A.M4	M	Publication of the government program for fixteams				2026	Q2
C1.A.M4.S1.2031Q4	C1.A.M4	T	100% of the target amount of micro-enterprises have been supported by fixteams with energy saving interventions by fixteam	Number of micro-enterprises helped	0,00	18.730,00	2031	Q4

2.1.5. Scenario in geval van een latere start van het emissiehandelssysteem

Een beschrijving en kwantificering van de noodzakelijke aanpassingen in de maatregelen, investeringen, mijlpalen, streefdoelen, het bedrag van de nationale bijdrage en andere relevante elementen van het plan, die voortvloeien uit het uitstel van de start van het emissiehandelssysteem ingesteld bij hoofdstuk IV bis van Richtlijn 2003/87/EG overeenkomstig artikel 30 duodecies van die richtlijn.

Afzonderlijke versie van het kader met samenvatting, de tabel met de mijlpalen, de streefdoelen en de tijdlijn, en de tabel met de raming van de kosten.

Voor het Nederlandse SKP geldt dat alle maatregelen erop gericht zijn om kwetsbare groepen die getroffen zijn of zullen worden door ETS2 te ondersteunen. De maatregelen zijn erop gericht om de negatieve impact van ETS2 te mitigeren, compenseren of voorkomen. Dit is positief voor de kwetsbare huishoudens, omdat energiearmoede daarmee in sommige gevallen voorkomen wordt in plaats van opgelost. Uitstel van ETS2 verandert in die zin niets aan de noodzaak, doelstelling of tijdlijn van het plan.

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de component

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C1.A.M1.1.2026Q4	C1.A.M1	M	Publicatie subsidie energiehuizen (2026)				2026	Q4
C1.A.M1.S1.2030Q3	C1.A.M1	T	Aantal bereikte huishoudens met energiecoaches en energiefixers waarvan tenminste 27,5% met energiefixers	Huishoudens	0,00	119.000,00	2030	Q3
C1.A.M2.1.2025Q4	C1.A.M2	M	Toekennen subsidie stichting Nationaal Warmtefonds 2 voor de middelen in 2026				2025	Q4
C1.A.M2.S1.2026Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	0,00	3.600,00	2026	Q4
C1.A.M2.S1.2027Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	3.600,00	8.500,00	2027	Q4
C1.A.M2.S1.2029Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	8.500,00	18.250,00	2029	Q4
C1.A.M2.S1.2032Q4	C1.A.M2	T	Aantal leningen (combinatieleningen en vve-ledenleningen)	Rapportage over aantal leningen	18.250,00	27.053,00	2032	Q4
C1.A.M3.1.2027Q1	C1.A.M3	M	Publication of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving				2027	Q1

C1.A.M3.2.2029Q1	C1.A.M3	M	Entry into force of the Royal Decree amending the Besluit bouwwerken leefomgeving				2029	Q1
C1.A.M4.1.2026Q2	C1.A.M4	M	Publication of the government program for fixteams				2026	Q2
C1.A.M4.S1.2031Q4	C1.A.M4	T	100% of the target amount of micro-enterprises have been supported by fixteams with energy saving interventions by fixteam	Number of micro-enterprises helped	0,00	18.730,00	2031	Q4

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de acties voor de component

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C1.A.M1	Energiehuis	1 jan 2026	31 dec 2031	207.025.000	3.800.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	40.645.000	0
C1.A.M2	Nationaal Warmtefonds	1 jan 2026	31 dec 2032	360.000.000	47.900.000	65.200.000	0	129.800.000	0	0	117.100.000
C1.A.M3	Uitfasering slechte energielabels (E-F-G) huurwoningen	1 jan 2026	31 mrt 2029	0	0	0	0	0	0	0	0
C1.A.M4	Fixteams micro-ondernemers	1 jan 2026	31 dec 2031	36.000.000	7.200.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	5.760.000	0
TOTAAL				603.025.000	58.900.000	111.605.000	46.405.000	176.205.000	46.405.000	46.405.000	117.100.000

Tabel met informatie over de financiering van de component

TOTAAL	Bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds	Overdracht uit programma's in gedeeld beheer	Nationale overheidsbijdrage	Aandeel van de nationale bijdrage (= nationaal overheid/totaal)
603.025.000	452.268.750	0	150.756.250	25,0000%

2.2. COMPONENT:C3 - Rechtstreekse inkomenssteun

2.2.1. Beschrijving van de component (kader met samenvatting)

Steungebied: Rechtstreekse inkomenssteun

Doelstelling:

Het doel is om energiearmoede voor kwetsbare huishoudens op korte termijn te verlichten. Structurele verlaging van energielasten wordt op termijn bereikt via maatregelen zoals woningisolatie en de overstap op duurzamere energiebronnen.

Maatregelen:

Een publiek energiefonds, gecoördineerd door een publiek uitvoeringsorgaan zal financiële steun toekennen aan kwetsbare huishoudens waarvan de energiekosten een bepaald percentage van het inkomen overschrijden. Het doel is om huishoudens in energiearmoede te ondersteunen bij de betaalbaarheid van hun energierekening.

De verrekening van de steun kan via drie routes verlopen:

1. Automatische (ambtshalve) toekenning
2. Via energieleveranciers door te verrekenen op de energierekening
3. Via directe overboeking van de beoogd uitvoerder naar huishoudens

Alle drie de routes worden op het moment verkend. In het geval een huishouden achter een blokaansluiting in aanmerking komt voor steun, zal hier de directe route van toepassing zijn, omdat er geen individuele energiecontracten zijn. In dat geval controleert de beoogd uitvoerder zelf, op basis van aangeleverde documenten, of het huishouden in aanmerking komt en betaalt het bedrag rechtstreeks uit.

Voor huishoudens met een individueel energiecontract verkennen we de route dat de verrekening via de energieleverancier verloopt. Deze route zorgt ervoor dat de steun direct zichtbaar wordt op de energierekening van het huishouden en sluit aan bij bestaande processen.

Tegelijkertijd wordt de mogelijkheid opengehouden om de directe route via de uitvoerder ook toe te passen bij huishoudens met een individueel energiecontract. In dat geval kan de uitvoerder de steun vaststellen en rechtstreeks uitbetalen, op dezelfde wijze als bij blokaansluitingen.

Geraamde totale kosten: EUR 339.750.000 waarvan

Kosten waarvoor financiering uit het fonds is gevraagd: EUR 249.750.000

Kosten die moeten worden gedekt door overdrachten uit programma's in gedeeld beheer (bv. ESF+, EFRO enz.): EUR 0

Door de nationale bijdrage te dekken kosten: EUR 90.000.000

2.2.2. Beschrijving van de maatregelen van de component

2.2.2.1. Maatregel: 1- Energiefonds

2.2.2.1.1. Beschrijving van de maatregel

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de bestaande uitdagingen en wijze van aanpak daarvan met de maatregelen en de investeringen

Uit de meest recente nationale energiearmoedemonitor van TNO (2024) blijkt dat circa 428.000 huishoudens in Nederland energiearmoede ervaren. Zij besteden een groot deel van hun inkomen aan energie, waardoor weinig ruimte overblijft voor andere noodzakelijke uitgaven. De gemiddelde energiearmoedekloof bedraagt volgens TNO ongeveer €500 per huishouden per jaar, wat laat zien in welke mate huishoudens tekortkomen om de energierekening te kunnen betalen zonder onder het sociaal minimum te zakken.

De impactanalyse van CE Delft (2025) laat zien dat de invoering van ETS-2 zal leiden tot hogere prijzen voor gas en warmte, waardoor de energielasten van deze huishoudens verder zullen stijgen. Zonder aanvullende maatregelen zal de bestaande energiearmoede daardoor toenemen in zowel omvang als intensiteit.

De voorgestelde maatregel biedt tijdelijke inkomensondersteuning aan huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten. Daarmee wordt de directe financiële druk verlicht die ontstaat door de invoering van ETS-2. De maatregel voorkomt dat huishoudens in betalingsproblemen komen en mitigeert de sociale gevolgen van de overgang naar een duurzamer energiesysteem, in afwachting van structurele verbeteringen zoals isolatie en duurzame warmte. Daarnaast heeft de maatregel ook als doel om huishoudens actief door te verwijzen naar bestaande verduurzamingsmaatregelen. Daarmee draagt de maatregel niet alleen bij aan het opvangen van de directe financiële druk, maar stimuleert hij ook structurele oplossingen die de energierekening op termijn verlagen.

Beschrijving van aard, type en omvang van de steun

De steun is een tegemoetkoming en geen lening. Het bedrag per huishouden wordt uitgekeerd als een bedrag van 200 euro per jaar, gekoppeld aan de geraamde gemiddelde stijging van de energiekosten als gevolg van ETS-2. De maatregel richt zich op circa 428.000 kwetsbare huishoudens. De wijze van uitbetaling wordt op dit moment verkend. Ambtshalve toekenning is hierbij een van de opties. In het geval huishoudens met een blokaansluiting of zonder individueel energiecontract via deze regeling in aanmerking komen voor steun ligt directe uitbetaling voor de hand. Voor overige huishoudens wordt onderzocht of uitbetaling via de energierekening mogelijk en uitvoerbaar is. Alle drie de routes worden momenteel uitgewerkt.

Gedetailleerde informatie over de eindontvangers van de steun en de criteria om te bepalen wie de eindontvangers zijn

De uiteindelijke begunstigden zijn huishoudens in energiearmoede die gas verbruiken. De criteria voor identificatie zijn inkomen en uitgaven voor energie. De doelgroep sluit zo veel mogelijk aan bij de doelgroep die door TNO als energiearm wordt aangemerkt. Voor het eerste jaar zal de doelgroep dus ongeveer 428.000 huishoudens beslaan. Het gaat hier om huishoudens met een laag inkomen, en een hoge

energierekening.

Ter toelichting: Het inkomensbegrip zoals gehanteerd door CBS/TNO is niet te kopiëren door een uitvoerder. In samenspraak met TNO wordt een inkomensgrens gesteld die aansluit bij de voor de uitvoerder beschikbare data, die een doelgroep oplevert van dezelfde grootte als in beeld gebracht door CBS/TNO. Hiervoor heeft TNO reeds een memo opgeleverd die voor SZW voor intern gebruik is. Op basis van dit onderzoek kan er ook een keuze gemaakt worden over de exacte energiequote waar een huishouden aan moet voldoen om in aanmerking te komen. Deze grens zal rond de 8%-10% zitten, en heeft betrekking op de volledige energienota van het huishouden (gas, elektriciteit en warmte), en dus niet uitsluitend op gasverbruik. Uiteraard is een gasaansluiting, vanwege de koppeling met ETS-2, wel een vereiste om in aanmerking te komen voor compensatie uit het SCF.

NB 1: In het oorspronkelijke onderzoek van TNO dat een doelgroep van 428.000 huishoudens identificeert, worden een aantal huishoudens niet meegenomen. Het gaat volgens het CBS om huishoudens die niet goed te observeren zijn, of vanwege incomplete inkomensgegevens, of vanwege complexe samengestelde woonvormen. Hier zitten ook studentenhuizen bij. Het is niet te zeggen hoeveel van deze huishoudens wel in aanmerking komen voor het energiefonds. In overleg met de Commissie is besloten om deze onzekerheid wel te noemen, maar niet mee te nemen in de ramingen.

NB 2: In het oorspronkelijke onderzoek van TNO dat een doelgroep van 428.000 huishoudens identificeert, worden huishoudens op warmtenetten wel meegenomen. Deze komen niet in aanmerking voor steun via de SCF-middelen. Het is niet te zeggen hoeveel van de 428.000 huishoudens er hierdoor niet in aanmerking komen voor het energiefonds. Op eenzelfde wijze als bij NB1 is besloten om deze onzekerheid wel te noemen, maar niet mee te nemen in de ramingen.

Tijdschema voor de verlaging van de rechtstreekse inkomenssteun in overeenstemming met het tijdschema van het fonds, met opgave van een concrete einddatum voor de steun

Zowel de looptijd van het fonds (aantal jaren) als de hoogte van de tegemoetkoming (omvang van het fonds per jaar) kunnen worden gewijzigd op basis van de mogelijke aanvullende nationale bijdrage aan het fonds. Op dit moment is het plan om in totaal 339,75 miljoen euro (249,75 miljoen € uit SCF, 90 miljoen € nationale financiering) beschikbaar te stellen voor het energiefonds. In overleg met de Europese Commissie zijn de streefwaarden niet gekoppeld aan een specifiek kwartaal in een bepaald jaar, maar functioneel bepaald op basis van het bereiken van de doelgroep. De inzet is dat met de beschikbare budget de gehele doelgroep drie jaar lang wordt bereikt. Wanneer dit moment is bereikt, zal de directe inkomenssteun binnen deze SCF-maatregel geleidelijk afnemen, in lijn met het tijdelijke karakter van het fonds. Door onzekerheden rond niet-gebruik kan vooraf geen exact eindjaar worden vastgesteld. De concrete einddatum hangt daarom samen met het moment waarop alle gerechtigde huishoudens waarvoor SCF-middelen aanwezig zijn, zijn bereikt. In alle gevallen geldt dat de uiterlijke einddatum voor resterende betalingen niet later is dan 2032.

Toelichting over de wijze waarop met de steun zal worden gestreefd naar het aanpakken van genderongelijkheid, indien van toepassing

Deze steunmaatregel is niet specifiek gericht op genderongelijkheid. Het primaire doel is om huishoudens die te maken hebben met hoge energiekosten financieel te ontlasten, uitsluitend op basis van het inkomen en het uitgavenniveau voor energie, ongeacht geslacht of andere demografische factoren.

Het Publiek Energiefonds is erop gericht alle huishoudens die aan de voorwaarden voldoen te bereiken, met als doel om gedurende de looptijd 100% van de doelgroep te bereiken. Omdat binnen deze doelgroep vrouwen oververtegenwoordigd zijn, betekent een volledige doelgroepbereiking dat deze huishoudens

naar verhouding automatisch meer worden bereikt. Door in te zetten op volledige bereikbaarheid van de doelgroep wordt voorkomen dat bestaande genderongelijkheid in energiearmoede verder zou toenemen.

Beschrijving van de wijze waarop de steun wordt uitgevoerd

De beoogd uitvoerder zal worden gevraagd het publieke energiefonds uit te voeren. De inkomenscontrole vindt plaats op basis van inkomensverklaringen van de Belastingdienst. Daarnaast wordt gecontroleerd of de energie-uitgaven voldoen aan de gestelde voorwaarden.

Er worden drie routes verkend voor de uitbetaling van de tegemoetkoming:

1. Via ambtshalve toekenning: de uitvoerder controleert op basis van beschikbare inkomensgegevens en beschikbare gegevens over energieverbruik en energiekosten of huishoudens in aanmerking komen voor steun en keert deze uit, zonder tussenkomst van de huishoudens.
2. Via de energieleverancier: indien aan de voorwaarden wordt voldaan, wordt de tegemoetkoming rechtstreeks overgemaakt aan de energieleverancier, die dit bedrag verrekent met de energiekosten van het huishouden. Energieleveranciers hebben hier de afgelopen drie jaar ervaring mee opgedaan in het kader van het Tijdelijk Noodfonds Energie en zijn bereid dit ook voor het publieke energiefonds te faciliteren.
3. Rechtstreeks van de beoogd uitvoerder naar het huishouden: Indien huishoudens met een blokaansluiting in aanmerking komen voor steun onder de regeling, zal altijd een directe route moeten worden toegepast. De beoogd uitvoerder controleert dan zelf, op basis van aangeleverde documenten, of het huishouden in aanmerking komt en keert de tegemoetkoming rechtstreeks uit aan het huishouden.

Informatie over de nationale bijdrage in de kosten van de maatregelen

Op dit moment is er vanuit rijksmiddelen €90 miljoen beschikbaar gesteld voor het energiefonds

2.2.2.1.2. Mijlpalen en streefdoelen voor maatregel inzake rechtstreekse inkomenssteun

Mijlpaal: C3.IS.M1.1 Publicatie van subsidieregeling

Beschrijving

Dit moment is als mijlpaal gekozen omdat de publicatie de juridische grondslag biedt voor de uitvoering van de regeling; pas daarna kan de maatregel daadwerkelijk in werking treden op 1 januari 2027. Aan deze stap gaat een uitgebreide voorbereidingsfase vooraf, waarin de regeling wordt ontworpen, juridisch getoetst en de administratieve processen worden ingericht. Deze fase brengt aanzienlijke kosten en inspanningen met zich mee, zoals het ontwikkelen van IT-systemen, het inrichten van uitvoeringsprocessen en het voorbereiden van communicatie richting burgers en gemeenten.

Streefdoel: C3.IS.M1.S1 Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria

Beschrijving

De eerste streefwaarde bedraagt 428.000 unieke financiële tegemoetkomingen, overeenkomend met het aantal huishoudens dat volgens TNO- en CBS-onderzoek (peiljaar 2024) voldoet aan de criteria voor laag inkomen en hoge energielasten. De indicator meet het aantal uitgekeerde tegemoetkomingen, ongeacht of deze aan dezelfde of verschillende huishoudens zijn toegekend in opeenvolgende uitvoeringsrondes.

Onderbouwing:

De streefwaarde van 428.000 huishoudens is gebaseerd op het meest recente onderzoek van TNO en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), waarin op basis van objectieve gegevens over inkomen en energielasten is vastgesteld hoeveel huishoudens in Nederland aan beide criteria voldoen (peiljaar 2024).

Deze analyse vormt de feitelijke afbakening van de doelgroep van het fonds. Daarmee is de streefwaarde onderbouwd met actuele en controleerbare data, ongeacht of deze aan dezelfde of verschillende huishoudens zijn toegekend in opeenvolgende uitvoeringsrondes.

Table containing information on milestones, targets and timeline for achievement for the measure/investment

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C3.IS.M1.1.2027Q1	C3.IS.M1	M	Publicatie van subsidieregeling				2027	Q1
C3.IS.M1.S1.2028Q2	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	428.000,00	2028	Q2
C3.IS.M1.S1.2030Q2	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	856.000,00	2030	Q2
C3.IS.M1.S1.2031Q4	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	1.284.000,00	2031	Q4
C3.IS.M1.S1.2032Q4	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	1.527.000,00	2032	Q4

Waarom is voor de specifieke mijlpaal (mijlpalen) of het specifieke streefdoel (streefdoelen) gekozen?

De eerste mijlpaal is gekozen om het einde van alle noodzakelijke voorbereidende stappen weer te geven die nodig zijn om het publieke energiefonds open te stellen voor aanvragen.

De daaropvolgende doelen richten zich op de realisatie van inkomenssteun. Door het aantal uitgekeerde tegemoetkomingen te controleren, meten we in welke mate het fonds zijn beoogde doelgroepen daadwerkelijk ondersteunt.

Wat wordt met de mijlpaal (mijlpalen) of indicator(en)/streefdoel(en) gemeten?

De mijlpaal meet de afronding van de noodzakelijke administratieve en operationele stappen die nodig zijn om de implementatie van het energiefonds mogelijk te maken die resulteren in een gepubliceerde regeling in de Staatscourant.

De streefwaarden meten het aantal huishoudens dat een tegemoetkoming heeft ontvangen via het fonds. De indicator geeft inzicht in de mate waarin het fonds de beoogde doelgroep daadwerkelijk bereikt, door het totaal aantal uitgekeerde tegemoetkomingen bij te houden.

Welke methode en bron zullen worden gebruikt en hoe zal objectief worden gecontroleerd of de mijlpaal (mijlpalen) of het streefdoel (de streefdoelen) naar behoren zijn verwezenlijkt?

Het bereiken van de eerste mijlpaal wordt geverifieerd door middel van de officiële publicatie van de subsidieregeling in de Nederlandse Staatscourant. Deze publicatie is publiek toegankelijk en vormt een objectieve bron. Voor de daaropvolgende targets met betrekking tot het aantal uitgekeerde tegemoetkomingen zal de uitvoerende organisatie het aantal uitgekeerde tegemoetkomingen monitoren en registreren. Deze gegevens worden opgenomen in periodieke voortgangsrapportages die beschikbaar worden gesteld voor audit- en controledoeleinden. Een mijlpaal of doelstelling wordt als behaald beschouwd wanneer het geregistreerde aantal uitgekeerde tegemoetkomingen gelijk is aan of hoger is dan het beoogde aantal.

Wat is het basisscenario (beginpunt) en wat is het niveau of het specifieke punt dat moet worden bereikt? (alleen voor indicatoren/streefdoelen)

Baseline:

Zonder de invoering van het publieke energiefonds worden er geen middelen uitgekeerd en geen huishoudens ondersteund. De uitgangssituatie is daarmee €0 uitgekeerd en zijn 0 huishoudens bereikt.

Target:

Het doel is om 1.527.000 unieke financiële tegemoetkomingen uit te keren aan huishoudens in energiarmonde

Uiterlijk wanneer zal/zullen de laatste mijlpaal (mijlpalen) of streefdoel(en) zijn bereikt? (per kwartaal en per jaar)

Wij verwachten dat laatste streefwaarde na 4 jaar uitvoering van het energiefonds zal worden behaald. In overleg met de Commissie zijn er echt geen Q's en Y's aan de streefwaarden gekoppeld.

We hebben in het plan 1 mijlpaal opgenomen en de verwachting is dat deze wordt behaald in 2027 Q1

Wie en welke instelling zullen worden belast met de uitvoering, meting en rapportage?

Er vinden gesprekken plaats met diverse beoogde uitvoerders om het publiek energiefonds te implementeren en uit te voeren. Voor de governance van het Nederlandse Sociaal Klimaatplan is gekozen voor een decentraal model. Dat betekent dat SZW verantwoordelijk is voor de tweedelijnscontrole. Er wordt intern verkend waar deze functie het best belegd kan worden.

2.2.2.1.3. Motivering van de maatregel

Kwantitatieve raming en een kwalitatieve toelichting van de wijze waarop de maatregelen in het plan de energiearmoede en vervoersarmoede en de kwetsbaarheid van huishoudens en vervoergebruikers naar verwachting zullen verminderen wanneer de brandstofprijzen voor wegvervoer en verwarming gaan stijgen

Overeenkomstig artikel 6, lid 1, en artikel 8, lid 2, van de verordening betreffende het Sociaal Klimaatfonds is tijdelijke directe inkomenssteun inzetbaar om de onmiddellijke gevolgen van de stijgende brandstofprijzen voor verwarming en vervoer voor kwetsbare huishoudens te verzachten. De verwachte extra kosten als gevolg van ETS-2 worden geschat op 200 euro per huishouden per jaar. Tijdelijke tegemoetkoming in deze kosten draagt bij aan het besteedbaar inkomen van huishoudens terwijl investeringen op lange termijn huishoudens meer zekerheid geven over het kunnen betalen van de energierekening. Door deze zekerheid kan er ruimte ontstaan bij het huishouden om via verduurzamingsmaatregelen in te zetten op een structurele oplossing. De steun is gericht en tijdgebonden en wordt gecombineerd met begeleiding naar structurele maatregelen om energiearmoede te verminderen.

Alle ontvangers van steun uit het publiek energiefonds wordt gevraagd of zij akkoord gaan met het delen van contactgegevens met hun gemeente. (NB: het wel of niet akkoord gaan met de datadeling is niet van invloed op de afhandeling van de aanvraag van het huishouden). Als zij daarmee instemmen, geschiedt deze datadeling via een streng beveiligde digitale omgeving. Dit stelt gemeenten in staat om kwetsbare huishoudens te helpen met het verlagen van de energierekening, bijvoorbeeld via gerichte ondersteuning op het gebied van energie-efficiëntie, duurzame verwarmingsoplossingen en beschikbare subsidies of financieringsinstrumenten. Op deze manier wordt de tijdelijke tegemoetkoming op de energierekening verbonden aan structurele maatregelen op de langere termijn, waardoor huishoudens hun kwetsbaarheid voor stijgende kosten kunnen verkleinen. In 2025 wordt deze werkwijze (het delen van de data) voor het eerst opgezet in het kader van het Tijdelijk Noodfonds Energie. De geleerde lessen uit 2025 zullen worden meegenomen bij de uitwerking van het publieke energiefonds onder het Sociaal Klimaatplan.

Motivering van het voorgestelde tijdschema voor de afnemende tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun en voorwaarden die zullen gelden wanneer deze niet langer van toepassing is

De tegemoetkoming is bedoeld als tijdelijke maatregel om huishoudens te helpen terwijl zij wachten op de isolatie van hun woning. Voor huurders zal de isolatie tegen 2029 sterk zijn verbeterd, omdat alle sociale huurwoningen met een energielabel slechter dan D tot die tijd moeten zijn uitgefaseerd. Voor eigenaar-bewoners voorziet het Nederlandse SCF-plan in financiering voor het Warmtefonds, dat renteloze leningen biedt voor woningrenovaties aan huishoudens met een bepaald inkomensniveau. Daarnaast gaan we alle huishoudens die hier toestemming voor verlenen actief benaderen en via gemeenten doorverwijzen naar beschikbare verduurzamingsmaatregelen (zie hierboven). Hiermee stimuleren we dat zij structureel hun energieverbruik kunnen verlagen. Deze ontwikkelingen zullen de behoefte aan de tegemoetkoming in de loop der tijd doen afnemen.

Beschrijving van de wijze waarop de groepen ontvangers van tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun ook het voorwerp zijn van structurele maatregelen en investeringen om hen op doeltreffende wijze uit energiearmoede en vervoersarmoede te halen, en beschrijving van de complementariteit tussen tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun en structurele maatregelen en investeringen ter ondersteuning van kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers

Huishoudens die tijdelijke inkomensondersteuning ontvangen, worden ook actief toegeleid naar structurele maatregelen die gericht zijn op het duurzaam verminderen van energiearmoede. Alle aanvragers van het Publiek Energiefonds wordt gevraagd of zij toestemming geven om hun contactgegevens te delen met hun gemeente. Deze toestemming is volledig vrijwillig en heeft geen enkele invloed op de beoordeling of toekenning van de aanvraag. Wanneer aanvragers instemmen, worden hun gegevens via een beveiligde digitale omgeving gedeeld met de gemeente.

Dankzij deze gegevensuitwisseling kunnen gemeenten kwetsbare huishoudens beter in beeld krijgen en hen gericht ondersteunen. Dit kan bijvoorbeeld door hen actief door te verwijzen naar hulp bij woningisolatie, de overstap naar duurzame verwarmingsoplossingen of het gebruik van bestaande subsidies en financiële instrumenten, zoals het Nationaal Warmtefonds, dat renteloze leningen verstrekt voor energiebesparende maatregelen.

Op deze manier wordt de tijdelijke financiële bijdrage rechtstreeks verbonden met langetermijnmaatregelen die huishoudens helpen hun energieverbruik te verlagen en hun weerbaarheid tegen toekomstige prijsstijgingen te vergroten.

Deze werkwijze wordt in de winter van 2025/2026 voor het eerst toegepast. De ervaringen en lessen die daaruit voortkomen, worden meegenomen bij de verdere uitwerking zodat de koppeling met structurele maatregelen effectief is en de privacy van huishoudens volledig wordt gewaarborgd. Prestatieafspraken met woningcorporaties zorgen ervoor dat alle woningen met E-, F- en G-label in 2029 zijn afgebouwd, waardoor de energie-efficiëntie verbetert en de energierekening daalt

2.2.2.1.4. Financiering en kosten

Gebruikte methode, onderliggende aannames (bijvoorbeeld met betrekking tot eenheidskosten, kosten van inputs) en motivering van deze aannames

Methodologie

De kostenraming voor het publiek energiefonds is gebaseerd op het projectplan en de geraamde inzet per functie. Voor personeelskosten is uitgegaan van schaal 12 volgens het Handleiding Overheidstarieven De inzet per jaar is gekoppeld aan de werkzaamheden die in dat jaar nodig zijn voor het behalen van de mijlpalen en targets.

De raming onderscheidt de voorbereidende werkzaamheden in 2026 (publicatie van de regeling) en de uitvoering in 2027 tot en met 2030 (targets 1 t/m 4). Alle kosten zijn tijdelijk en hangen direct samen met het opzetten, uitvoeren, monitoren en afronden van het fonds.

Aannames

- * De doelgroep komt op hoofdlijnen overeen met de groep die door TNO als energiearm wordt aangemerkt.
- * Per huishouden wordt een lumpsum tegemoetkoming verstrekt van € 200.
- * Bij target 1,2 en 3 worden 428 000 huishoudens bereikt. T4 is gebaseerd op het bedrag wat er nog over is na het halen van T1, T2, en T3.
- * De totale middelen bedraagt € 339,75 miljoen, waarvan € 249,75 miljoen uit het Social Climate Fund en € 90 miljoen uit nationale middelen.
- * Voor de kosten die horen bij de ICT-voorziening geldt dat deze afhankelijk zijn van de uiteindelijke uitvoerder, en de specifieke ontwerpkeuzes.
- * De uitvoering vindt plaats via een publieke uitvoerder met ondersteuning op financieel beheer (SVC), risicobeheersing, informatievoorziening (IV), beleid en coördinatie (A&S), en externe ondersteuning voor ICT-systemen en klantcontact (KCC).

Uitvoeringskosten: PM

Vergelijkende kostengegevens over de werkelijke kosten, indien in het verleden soortgelijke steunmaatregelen zijn toegepast

Uitvoeringskosten: PM

Informatie over de nationale bijdrage in de totale kosten van de maatregel

Voor deze maatregel levert Nederland een nationale bijdrage van 90 miljoen euro als cofinanciering

Informatie over de financiering uit andere instrumenten van de Unie die met betrekking tot dezelfde maatregel overwogen wordt of zou kunnen worden

Voor deze maatregel worden geen andere financieringsinstrumenten van de Unie gebruikt of overwogen.

Informatie over de beoogde financiering uit particuliere bronnen en de beoogde hefboomwerking, indien van toepassing

Voor deze maatregel is geen private financiering voorzien.

Motivering van de plausibiliteit en redelijkheid van de geraamde kosten, zo nodig rekening houdend met de nationale specifieke kenmerken

PM

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregel

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C3.IS.M1	Energiefonds	1 jan 2026	31 dec 2032	339.750.000	9.750.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000

2.2.2.1.5. Rechtvaardiging voor andere steun genietende entiteiten dan kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)

Indien steun uit het fonds wordt verleend via andere openbare of particuliere entiteiten dan kwetsbare huishoudens of kwetsbare vervoergebruikers, toelichting over tot welk soort maatregelen of investeringen die entiteiten zullen overgaan en hoe die maatregelen en investeringen kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers uiteindelijk ten goede zullen komen.

Indien steun uit het fonds wordt verleend via financiële tussenpersonen, beschrijving van de maatregelen die de lidstaat voornemens is te nemen om erop toe te zien dat deze financiële tussenpersonen de steun volledig ten goede laten komen aan de eindontvangers.

Dit onderdeel is niet van toepassing. Steun uit het fonds wordt uitsluitend verstrekt aan kwetsbare huishoudens.

Drie uitvoeringsopties worden momenteel verkend:

1. Ambtshalve toekenning, of
2. rechtstreekse uitbetaling aan huishoudens, of
3. verrekening via energieleveranciers.

In beide varianten komt de volledige steun direct bij het huishouden zelf terecht.

2.2.2.1.6. Additionaliteit

Toelichting en motivering van de wijze waarop de nieuwe of bestaande maatregelen of investeringen aanvullend zijn en niet in de plaats komen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, overeenkomstig artikel 13, lid 2, waaronder ook een dergelijke toelichting en motivering van de overeenkomstig artikel 4, lid 5, in het plan opgenomen maatregelen en investeringen.

Voor het Energiefonds was oorspronkelijk een budget van 60 miljoen euro toegewezen voor 2025 en 2026. De SCF-financiering betekent echter een aanzienlijke uitbreiding van deze toewijzing, waardoor ondersteuning op langere termijn en verbeterde maatregelen mogelijk worden. Deze extra middelen komen niet in de plaats van bestaande nationale begrotingsuitgaven, maar vormen een aanvulling op en versterking van de huidige inzet. Additionaliteit is volledig geborgd, omdat er geen nationaal budget was voorzien voor de jaren waarin SCF-financiering wordt ingezet (2027–2029). Er vindt daarmee geen substitutie van terugkerende nationale uitgaven plaats; de SCF-middelen maken uitvoering in deze jaren juist mogelijk.

2.2.3. Raming van de totale kosten van component C3

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregelen voor de component

Volnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C3.IS.M1	Energiefond s	1 jan 2026	31 dec 2032	339.750.00 0	9.750.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0
TOTAAL				339.750.00 0	9.750.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0	55.000.00 0

Tabel met informatie over de financiering van de component

TOTAAL	Bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds	Overdracht uit programma's in gedeeld beheer	Nationale overheidsbijdrage	Aandeel van de nationale bijdrage (= nationale overheid/totaal)
339.750.000	249.750.000	0	90.000.000	26,4901%

2.2.4. Mijlpalen en streefdoelen van component C3

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de component

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C3.IS.M1.1.2027Q1	C3.IS.M1	M	Publicatie van subsidieregeling				2027	Q1
C3.IS.M1.S1.2028Q2	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	428.000,00	2028	Q2
C3.IS.M1.S1.2030Q2	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	856.000,00	2030	Q2
C3.IS.M1.S1.2031Q4	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	1.284.000,00	2031	Q4
C3.IS.M1.S1.2032Q4	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	1.527.000,00	2032	Q4

2.2.5. Scenario in geval van een latere start van het emissiehandelssysteem

Een beschrijving en kwantificering van de noodzakelijke aanpassingen in de maatregelen, investeringen, mijlpalen, streefdoelen, het bedrag van de nationale bijdrage en andere relevante elementen van het plan, die voortvloeien uit het uitstel van de start van het emissiehandelssysteem ingesteld bij hoofdstuk IV bis van Richtlijn 2003/87/EG overeenkomstig artikel 30 duodecies van die richtlijn.

Als de start van het emissiehandelssysteem wordt uitgesteld, schuift de uitvoering van de maatregel met een jaar op. Dit betekent dat de inzet van middelen, de planning en de uitvoering van activiteiten met een jaar worden doorgeschoven, zodat deze blijven aansluiten bij het aangepaste tijdpad. Hierdoor worden ook gedurende een extra jaar voorbereidingskosten gemaakt. Deze kosten starten al in 2025 en lopen bij uitstel langer door. In overleg met de Europese Commissie zijn de streefwaarden echter niet gekoppeld aan een specifiek kwartaal of jaar, maar functioneel bepaald op basis van het bereiken van de doelgroep. Een uitstel van het ETS-2 startmoment betekent daarom niet dat de streefwaarden moeten worden aangepast.

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de component

Volgnummer	Maatregel	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Meeteenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C3.IS.M1.1.2027Q1	C3.IS.M1	M	Publicatie van subsidieregeling				2027	Q1
C3.IS.M1.S1.2028Q2	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	428.000,00	2028	Q2
C3.IS.M1.S1.2030Q2	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	856.000,00	2030	Q2
C3.IS.M1.S1.2031Q4	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	1.284.000,00	2031	Q4
C3.IS.M1.S1.2032Q4	C3.IS.M1	T	Aantal unieke uitgekeerde financiële tegemoetkomingen uitgekeerd aan huishoudens die voldoen aan de vastgestelde criteria	Aantal huishoudens	0,00	1.527.000,00	2032	Q4

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de maatregelen voor de component

Volgnummer	Maatregel	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
------------	-----------	---------------	--------------------	--------	------	------	------	------	------	------	------

C3.IS.M1	Energiefonds	1 jan 2026	31 dec 2032	339.750.000	9.750.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000
TOTAAL				339.750.000	9.750.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000	55.000.000

Tabel met informatie over de financiering van de component

TOTAAL	Bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds	Overdracht uit programma's in gedeeld beheer	Nationale overheidsbijdrage	Aandeel van de nationale bijdrage (= nationaal overheid/totaal)
339.750.000	249.750.000	0	90.000.000	26,4901%

2.3. COMPONENT: C4 - Technische bijstand

2.3.1 Beschrijving van de component (kader met samenvatting)

Steungebied: Technische bijstand

Doelstelling:

Het doel van de technische bijstand is het doeltreffend beheer en uitvoering van de maatregelen in dit plan

Acties:

De kosten voor technische bijstand zijn ter dekking van uitgaven in verband met opleiding, programmering, toezicht, controle, audit en evaluatie die nodig zijn voor het beheer van het fonds en de verwezenlijking van de doelstellingen ervan.

Geraamde totale kosten: EUR 24.000.000 waarvan

Kosten waarvoor financiering uit het fonds is gevraagd: EUR 18.000.000

Kosten die moeten worden gedekt door overdrachten uit programma's in gedeeld beheer (bv. ESF+, EFRO enz.): EUR 0

Door de nationale bijdrage te dekken kosten: EUR 6.000.000

2.3.2. Beschrijving van de acties van de component

2.3.2.1. Actie:: 1- Technische bijstand

Steungebied: C4.TA.A1 Art.8.3 - Technische bijstand

2.3.2.1.1 Beschrijving van de actie van de component

Informatie over aard, type en omvang van de actie op het gebied van technische bijstand

1. Evaluatie

De benodigde acties t.a.v. evaluaties bestaan uit o.a.

- Monitor van de voortgang die is geboekt bij het rapporteren over resultaat-, output- en contextindicatoren, het uitvoeren van evaluaties, syntheses van evaluaties en de follow-up van bevindingen.
- Uitvoering geven aan de vereisten en bevindingen van de evaluatie.
 - Deelnemen aan het forum opgericht door de commissie om de monitorings- en evaluatieactiviteiten te bespreken en best practices uit te wisselen

De geraamde kosten voor werkzaamheden SZW/UVB: 0,5 FTE € 500.000

Externe kosten evaluatie SZW/UVB van een centrale externe evaluatie: 1 FTE € 1.000.000

2. Rapportage

- Werkzaamheden tbv de tweejaarlijkse voortgangsrapportage
- Toezicht houden op periodieke monitoring, rapportage (in overeenstemming met artikel 24 van de SKF-verordening) en evaluaties,

De geraamde kosten voor rapportage werkzaamheden: 1 FTE € 1.000.000

3. Coördinatie kosten

- Kosten ten behoeve van de centrale coördinatie, organisatie en monitoring van de uitvoeren van taken in het kader van de werkzaamheden als management autoriteit;

De geraamde kosten 6 FTE €5.500.000

4. Communicatiekosten

- Uitvoering geven aan de bepalingen in artikel 23 SKF

De geraamde kosten 1 FTE 1.000.000

5. Audit en controle (UVB)

- Ondersteunen door audit/boekhoudfunctie gerelateerde werkzaamheden

De geraamde kosten 0.5 FTE € 500.000

6. Auditkosten (ADR)

- Kosten voor de uitvoering van werkzaamheden in de functie als nationale instantie voor de audit van de systemen en verrichtingen.

De geraamde kosten € 7.000.000

7. Orgaan voor de coördinatie van de beleidsmatige voorbereiding en monitoring van het SCP (PDV/SZW beleid)

- Kosten voor de coördinatie van de beleidsmatige voorbereiding en monitoring van het SCP

De geraamde kosten 2 FTE 2.000.000

8. kosten 2e lijnscontrole departementen

- 2e lijnscontrole departementen NB

9. ICT kosten

- PM

10. Juridische kosten

- PM

11. Onvoorziene kosten

- PM

2.3.2.1.2. Mijlpalen, streefdoelen en tijdschema

Mijlpaal: C4.TA.A1.1 Ingediend TA plan IT

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.10 Afgerond TA plan IT

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.11 Afgerond TA plan HR

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de

technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.12 Afgerond TA plan Communicatie

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.13 Afgerond TA plan Evaluatie & Monitoring

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.2 Ingediend TA plan HR

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.3 Ingediend TA plan Communicatie

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de

technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.4 Ingediend TA plan Evaluatie & Monitoring

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.5 Rapportage voortgang TA plannen 2027

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.6 Rapportage voortgang TA plannen 2028

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.7 Rapportage voortgang TA plannen 2029

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de

technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.8 Rapportage voortgang TA plannen 2030

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Mijlpaal: C4.TA.A1.9 Rapportage voortgang TA plannen 2031

Beschrijving

Door 4 plannen in te dienen worden een deel van de activiteiten voor de technische bijstand verantwoord. Naast de plannen voor de beschrijving van de ICT infrastructuur, zal er ook een communicatieplan worden ingediend en een plan voor de beschrijving van de HR en een plan hoe de evaluatie en monitoring zal plaatsvinden. De overige werkzaamheden van de verschillende autoriteiten die gelinkt zijn aan de technische bijstand zullen gekoppeld zijn aan de betaalaanvraag met de beheersverklaring en de vereiste samenvatting van de audit.

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de actie

Volgnummer	Actie	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Actie-eenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C4.TA.A1.1.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan IT				2026	Q3
C4.TA.A1.10.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan IT				2032	Q3
C4.TA.A1.11.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan HR				2032	Q3
C4.TA.A1.12.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan Communicatie				2032	Q3
C4.TA.A1.13.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan Evaluatie & Monitoring				2032	Q3
C4.TA.A1.2.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan HR				2026	Q3
C4.TA.A1.3.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan Communicatie				2026	Q3
C4.TA.A1.4.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan Evaluatie & Monitoring				2026	Q3
C4.TA.A1.5.2027Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2027				2027	Q3
C4.TA.A1.6.2028Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2028				2028	Q3
C4.TA.A1.7.2029Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2029				2029	Q3
C4.TA.A1.8.2030Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2030				2030	Q3

C4.TA.A1.9.2031Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2031				2031	Q3
-------------------	----------	---	---	--	--	--	------	----

Waarom is voor de specifieke mijlpaal (mijlpalen) of het specifieke streefdoel (streefdoelen) gekozen?

Deze mijlpalen en streefdoelen zijn gekozen omdat de plannen toch beschreven moeten worden en zodoende de EC inzicht krijgt in een deel van de werkzaamheden die vallen onder de technische bijstand. Helaas konden wij niet aanhaken bij een bedrag of flat rate bij het indienen of uitbetaling van een betaalaanvraag zoals bij andere EU fondsen, aangezien een betaalaanvraag slecht indirect bijdraagt aan de maatregelen of investeringen.

Wat wordt met de mijlpaal (mijlpalen) of indicator(en)/streefdoel(en) gemeten?

De mijlpalen laten zien welke plannen er zijn voor de diverse autoriteiten HR, Communicatie, IT en evaluatie en monitoring en wordt de voortgang hiervan bijgehouden door jaarlijkse rapportages en afgesloten met een eindverantwoording.

Welke methode en bron zullen worden gebruikt en hoe zal objectief worden gecontroleerd of de mijlpaal (mijlpalen) of het streefdoel (de streefdoelen) naar behoren zijn verwezenlijkt?

Het indienen van het plan wordt gezien als het behaalde resultaat.

Wat is het basisscenario (beginpunt) en wat is het niveau of het specifieke punt dat moet worden bereikt? (alleen voor indicatoren/streefdoelen)

nvt

Uiterlijk wanneer zal/zullen de laatste mijlpaal (mijlpalen) of streefdoel(en) zijn bereikt? (per kwartaal en per jaar)

2032

Wie en welke instelling zullen worden belast met de actie?

De autoriteit die verantwoordelijk voor de ondertekening van de beheersverklaring bij de betalingsverzoeken.

2.3.2.1.3. Financiering en kosten

Gebruikte methode, onderliggende aannames (bijvoorbeeld met betrekking tot eenheidskosten, kosten van inputs) en motivering van deze aannames

De kosten zijn gebaseerd op een rapport van EY die onderzoek heeft gedaan naar het inzicht in kosten en coördinatie voor het SCP.

Indicatief algemeen tijdschema waarbinnen deze kosten naar verwachting zullen worden gemaakt

Aangezien de kosten vooral loonkosten betreffen zullen de kosten gelijkmatig over de jaren verdeeld zijn.

Informatie over de nationale bijdrage in de totale kosten van de actie

De overige kosten voor de technische bijstand zullen door de diverse departmenten worden gekostigd

Informatie over de financiering uit andere instrumenten van de Unie die met betrekking tot dezelfde actie overwogen wordt of zou kunnen worden

nvt

Informatie over de beoogde financiering uit particuliere bronnen en de beoogde hefboomwerking, indien van toepassing

nvt

Motivering van de plausibiliteit en redelijkheid van de geraamde kosten, zo nodig rekening houdend met de nationale specifieke kenmerken

Zie rapport EY.

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de actie

Volgnummer	Actie	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C4.TA.A1	Technische bijstand	1 jan 2026	31 dec 2032	24.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000

2.3.2.1.4. Rechtvaardiging voor andere begunstigde entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers (indien van toepassing)

nvt

2.3.2.1.5. Additionaliteit

Toelichting en motivering van de wijze waarop de nieuwe of bestaande maatregelen of investeringen aanvullend zijn en niet in de plaats komen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, overeenkomstig artikel 13, lid 2, waaronder ook een dergelijke toelichting en motivering van de overeenkomstig artikel 4, lid 5, in het plan opgenomen maatregelen en investeringen.

nvt

2.3.3. Geraamde totale kosten van C4

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de acties voor de component

Volgnummer	Actie	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C4.TA.A1	Technische bijstand	1 jan 2026	31 dec 2032	24.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
TOTAAL				24.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000

Tabel met informatie over de financiering van de component

TOTAAL	Bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds	Overdracht uit programma's in gedeeld beheer	Nationale overheidsbijdrage	Aandeel van de nationale bijdrage (= nationaal overheid/totaal)
24.000.000	18.000.000	0	6.000.000	25,0000%

2.3.4. Mijlpalen en streefdoelen van component C4

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de component

Volgnummer	Actie	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Actie-eenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C4.TA.A1.1.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan IT				2026	Q3
C4.TA.A1.10.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan IT				2032	Q3
C4.TA.A1.11.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan HR				2032	Q3
C4.TA.A1.12.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan Communicatie				2032	Q3
C4.TA.A1.13.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan Evaluatie & Monitoring				2032	Q3
C4.TA.A1.2.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan HR				2026	Q3
C4.TA.A1.3.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan Communicatie				2026	Q3
C4.TA.A1.4.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan Evaluatie & Monitoring				2026	Q3
C4.TA.A1.5.2027Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2027				2027	Q3
C4.TA.A1.6.2028Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2028				2028	Q3
C4.TA.A1.7.2029Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2029				2029	Q3
C4.TA.A1.8.2030Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA				2030	Q3

			plannen 2030					
C4.TA.A1.9.2031Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2031				2031	Q3

2.3.5. Scenario in geval van een latere start van het emissiehandelssysteem

Een beschrijving en kwantificering van de noodzakelijke aanpassingen in de maatregelen, investeringen, mijlpalen, streefdoelen, het bedrag van de nationale bijdrage en andere relevante elementen van het plan, die voortvloeien uit het uitstel van de start van het emissiehandelssysteem ingesteld bij hoofdstuk IV bis van Richtlijn 2003/87/EG overeenkomstig artikel 30 duodecies van die richtlijn.

Afzonderlijke versie van het kader met samenvatting, de tabel met de mijlpalen, de streefdoelen en de tijdlijn, en de tabel met de raming van de kosten.

nvt

Tabel met informatie over mijlpalen, streefdoelen en tijdschema voor de verwezenlijking van de component

Volgnummer	Actie	Mijlpaal/streefdoel	Mijlpaal/naam maatregel	Kwantitatieve indicator (streefdoel)			Tijdschema voor de verwezenlijking	
				Actie-eenheid	Basisscenario	Doel	Jaar	Kwartaal
C4.TA.A1.1.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan IT				2026	Q3
C4.TA.A1.10.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan IT				2032	Q3
C4.TA.A1.11.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan HR				2032	Q3
C4.TA.A1.12.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan Communicatie				2032	Q3
C4.TA.A1.13.2032Q3	C4.TA.A1	M	Afgerond TA plan Evaluatie & Monitoring				2032	Q3
C4.TA.A1.2.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan HR				2026	Q3
C4.TA.A1.3.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan Communicatie				2026	Q3
C4.TA.A1.4.2026Q3	C4.TA.A1	M	Ingediend TA plan Evaluatie & Monitoring				2026	Q3
C4.TA.A1.5.2027Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2027				2027	Q3
C4.TA.A1.6.2028Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2028				2028	Q3
C4.TA.A1.7.2029Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2029				2029	Q3
C4.TA.A1.8.2030Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2030				2030	Q3

C4.TA.A1.9.2031Q3	C4.TA.A1	M	Rapportage voortgang TA plannen 2031				2031	Q3
-------------------	----------	---	--------------------------------------	--	--	--	------	----

Tabel met informatie over de geraamde totale kosten van de acties voor de component

Volgnummer	Actie	Vanaf (datum)	Tot en met (datum)	TOTAAL	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
C4.TA.A1	Technische bijstand	1 jan 2026	31 dec 2032	24.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
TOTAAL				24.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000

Tabel met informatie over de financiering van de component

TOTAAL	Bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds	Overdracht uit programma's in gedeeld beheer	Nationale overheidsbijdrage	Aandeel van de nationale bijdrage (= nationaal overheid/totaal)
24.000.000	18.000.000	0	6.000.000	25,0000%

2.4. Overdrachten naar/uit programma's in gedeeld beheer

Indien het de bedoeling is uit het fonds middelen over te dragen naar fondsen in gedeeld beheer overeenkomstig artikel 11, lid 2, aangeven naar welke programma's en binnen welk tijdschema deze middelen zullen worden overgedragen, en aangeven hoe de in het kader van die programma's uit te voeren maatregelen en investeringen in overeenstemming zijn met de in artikel 3 bedoelde doelstellingen, en of zij onder de in artikel 8 bepaalde maatregelen en investeringen vallen.

2.4.1. Motivering van de overdrachten naar programma's in gedeeld beheer

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de noodzaak om middelen over te dragen naar programma's in gedeeld beheer, met een gedetailleerde beschrijving van de in die programma's te financieren concrete acties en de afstemming ervan op de doelstellingen van het Sociaal Klimaatfonds

nvt

2.4.2. Motivering van de overdrachten van programma's in gedeeld beheer naar het sociaal klimaatplan

Duidelijke en empirisch onderbouwde analyse van de noodzaak om middelen over te hevelen van programma's in gedeeld beheer, met een gedetailleerde beschrijving van de maatregelen/investeringen in het huidige plan die met die middelen moeten worden gefinancierd

nvt

2.4.3. Overdrachtstabel

Uit/naar	CCI	Fonds	Regiocategorie	Prioriteit	Basisscenario (EUR)	In het geval van toepassing van artikel 30 duodecies van Richtlijn 2003/87/EG (EUR)
----------	-----	-------	----------------	------------	---------------------	---

2.5. Geraamde totale kosten van het plan

Geraamde totale kosten van het plan, waaronder de bedragen die beschikbaar worden gesteld voor aanvullende technische ondersteuning uit hoofde van artikel 11, lid 4, van deze verordening, het bedrag van de bijdrage in contanten ten behoeve van het lidstaatcompartiment overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van Verordening (EU) 2021/523 en alle bedragen die beschikbaar worden gesteld voor aanvullende technische bijstand uit hoofde van artikel 8, lid 3, van deze verordening.

Een vermelding van de nationale bijdrage in de totale kosten van de plannen, met onder meer een opgave van alle middelen die bestemd zijn om naar het fonds te worden overgedragen uit programma's in gedeeld beheer overeenkomstig artikel 11, lid 1, van deze verordening en alle middelen die bestemd zijn om uit het fonds naar programma's in gedeeld beheer te worden overgedragen overeenkomstig artikel 11, lid 2, van deze verordening.

2.5.1. Beschrijving van de wijze waarop de kosten in overeenstemming zijn met het beginsel van kostenefficiëntie en in verhouding staan tot het verwachte effect van het plan

--

2.5.2. Tabel met een overzicht van de kosten van het Fonds per financieringsbron

Totale kosten van het sociaal klimaatplan	Basisscenario (EUR)	In het geval van toepassing van artikel 30 duodecies van Richtlijn 2003/87/EG (EUR)
Toewijzing aan de lidstaat in het kader van bijlage II bij de SCF-verordening na aftrek van de in artikel 10, lid 3, bedoelde bedragen	719.038.899	603.764.718
(Overdrachten naar programma's in gedeeld beheer)		
GERAAMDE TOTALE KOSTEN VAN HET PLAN	966.775.000	966.775.000
waarvan		
Gedekt door het fonds	720.018.750	720.018.750
Nationale bijdrage	246.756.250	246.756.250
Overdrachten uit programma's in gedeeld beheer	0	0
Bijdrage aan het instrument voor technische ondersteuning (artikel 11, lid 4)		
Bijdrage aan het lidstaatcompartiment in InvestEU (artikel 11, lid 3)		

2.5.3. Minimum- en maximumfinancieringscriteria waaraan moet worden voldaan

Aandeel van de	Basisscenario	In het geval van toepassing van
----------------	---------------	---------------------------------

		artikel 30 duodecies van Richtlijn 2003/87/EG
Nationale bijdrage (min. 25 % van de geraamde totale kosten)	25,52%	25,52%
Component voor rechtstreekse inkomenssteun (max. 37,5 % van de geraamde totale kosten)	35,14%	35,14%
Activiteiten op het gebied van technische bijstand (max. 2,5 % van de geraamde totale kosten)	2,48%	2,48%
Naar het fonds overgedragen middelen in gedeeld beheer	0,00%	0,00%
In het kader van het instrument voor technische ondersteuning of InvestEU uit te voeren middelen (max. 4 % van de maximale financiële toewijzing)		
Aan het sociaal klimaatplan toegewezen middelen overgedragen naar programma's in gedeeld beheer (max. 15 % van de maximale financiële toewijzing)		

3. ANALYSE EN ALGEMENE IMPACT

3.1. Verwachte effecten van de geplande maatregelen en investeringen

Raming van de verwachte effecten van de in deel 2 geplande maatregelen en investeringen op broeikasgasemissies, energiearmoede en vervoersarmoede, in vergelijking met het hierboven beschreven referentiescenario.

Beschrijving van de in de ramingen gebruikte methode.

3.1.1. Beschrijving van de in de ramingen gebruikte methode

Extrapolering van de impact van fixteams

Door de gemeente Amsterdam is in 2022 een pilot uitgevoerd waarbij zowel energiebesparing en CO₂-reductie is gemeten en verantwoord. Hieruit kwamen de volgende resultaten:

- * 545 bedrijven ondersteund
- * 380 ton CO₂-uitstoot vermeden.
- * 2058500 MJ aan energie is bespaard.

Om een inschatting te maken van het effect van een nationale uitrol van fixteams, is de bespaarde CO₂-uitstoot en energie omgeslagen naar het doelaantal bereikte micro-mkb.

Schattingen van de impact van de tijdelijke inkomensondersteuning

Door het energiefonds kunnen er 1.527.413 unieke financiële tegemoetkomingen worden uitgekeerd aan huishoudens in energiearmoede. In de streefwaarden is dit afgerond naar 1.527.000 unieke financiële tegemoetkomingen.

Deze impact is berekend door: $(\text{budget} - \text{uitvoeringskosten}) / \text{lump sum} = \text{unieke financiële tegemoetkomingen}$

Deze formule is op de volgende manier invulling gegeven:

- * Het energiefonds heeft een budget van € 339.750.000
- * De uitvoeringskosten zijn geschat op € 27.190.000 – €32.740.000. Deze bedragen zijn gebaseerd op advies van de publieke uitvoerder (zie hoofdstuk 2.3.2.1.4. Financing and costs). Voor een conservatieve schatting van de impact, gaan wij hierbij uit van een duurdere uitvoering (€32.740.000).
- * Zo blijft er € 307.010.000 over voor de tijdelijke inkomensondersteuning voor huishoudens in energiearmoede.
- * Per unieke financiële tegemoetkoming krijgt een huishouden een lump sum van €200 (zie uitleg hieronder).

Lump sum berekening

Het voorspelde effect van ETS2 op de gasprijs tijdens de looptijd van het SCF is berekend door CE Delft (2025, zie addendum).

Een voorspelling van het gemiddeld gasverbruik per huishouden van onze doelgroep tijdens de loop van het SCF is berekend door het ministerie van SZW. Hiervoor is gekeken naar het gemiddelde gas- en/of warmteverbruik (temperatuurgecorrigeerd) van huishoudens die voldoen aan de kenmerken laag inkomen, hoge energierekening (LIHE) in de jaren 2019 t/m 2023 (CBS, 2024, 2025). Voor LIHE is gekozen omdat deze definitie van energiearmoede het beste aansluit bij de doelgroep van het Energiefonds (inkomen $\leq$ 130% sociale minimum & energierekening $\geq$ 8% v.h. inkomen). Om het toekomstige gasverbruik te schatten, is een lineaire regressieanalyse uitgevoerd op basis van de historische gegevens. Uit de analyse blijkt dat het gemiddelde gasverbruik per huishouden in de periode 2019 t/m 2023 gemiddeld met 45 m³ per jaar is toegenomen¹. Op basis van deze trend is voorspeld dat het gasverbruik bij het begin van de subsidieregeling in 2027 voor LIHE-huishoudens 1836 m³ zal zijn.

Echter, vanaf 2027 wordt verwacht dat het gasverbruik niet langer dezelfde stijgende trend zal volgen. Dit komt door de verduurzamingsmaatregelen die mede worden gestimuleerd via het SCF. Daarnaast zullen woningen met slechte energielabels (label E en lager) uiterlijk in 2029 verduurzaamd worden, in lijn met het klimaatakkoord en de Europese richtlijn voor de energieprestatie van gebouwen (Rijksoverheid, 2025). Dit betekent dat een deel van de woningen in onze doelgroep tegen die tijd verduurzaamd zal zijn, wat het gasverbruik zal reduceren.

Hoe groot de reductie in gasverbruik door deze duurzaamheidsmaatregelen precies zal zijn, en vanaf wanneer deze reductie volledig zal doorwerken, is op dit moment nog moeilijk exact te voorspellen. Om toch een inschatting te kunnen maken voor de verwachte energielasten van de doelgroep, zijn wij in onderstaande tabel uitgegaan van een jaarlijkse daling van 5% in het gasverbruik ten opzichte van het voorgaande jaar, startend vanaf 2027.

Tabel: Voorspelling van de gasprijsstijging door ETS2, gasverbruik van huishoudens in energiearmoede (LIHE), en de bijdrage van ETS2 aan de energierekening van huishoudens in energiearmoede (LIHE).

	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Prijsstijging van 1m3 gas door ETS2 incl. btw	€ 0,06	€ 0,11	€ 0,12	€ 0,13	€ 0,13	€ 0,13
Gemiddeld gasverbruik (m3) van huishoudens	1836,00	1744,20	1656,99	1574,14	1495,43	1420,66
Gemiddelde bijdrage van ETS2 per huishouden	€ 110,16	€ 191,86	€ 198,84	€ 204,64	€ 194,41	€ 184,69

Voor de looptijd van het SCF betekent dit dat huishoudens tussen 2027 en 2032 gemiddeld € 180,77 per jaar meer zullen betalen als gevolg van de invoering van ETS2. Voor de lump sum die subsidieaanvragers kunnen ontvangen, is dit bedrag naar boven afgerond op € 200 per jaar. Door naar boven af te ronden, profiteren met name de meest kwetsbare huishoudens met hogere dan gemiddelde energielasten, en kan het volledige effect van het ETS2 bij meer huishoudens worden opgevangen. Er is gekozen voor een lumpsum in overleg met de Europese Commissie omdat deze vorm de prijsprikkel behoudt en aansluit bij de vereisten in de SCF-verordening dat directe inkomensondersteuning zodanig moet worden vormgegeven dat zij de prijsprikkel van ETS2 niet belemmert..

$1\ y = m \cdot x + b$ gasverbruik in m3 voor LIHE-huishoudens in 2027 = $45 \cdot 2027 + (-89379)$

Referenties

CBS (2024). Monitor energiearmoede 2022. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2024/27/monitor-energiearmoede-2022>

CBS (2025). Monitor energiearmoede 2023. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2025/30/monitor-energiearmoede-2023>

CE Delft (2025). Effect ETS2 op kwetsbare groepen. Analyse voor het Sociaal Klimaatplan. <https://ce.nl/publicaties/effect-ets2-op-kwetsbare-groepen/>

Rijksoverheid. (2025, 7 maart). Uitwerking eisen energieprestatie voor huurwoningen en utiliteitsgebouwen. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/03/07/uitwerking-eisen->

3.1.2. Beschrijving van de verwachte effecten van de component

3.1.2.1. Energie-efficiëntie

3.1.2.1.1. Algemeen plan

Energiehuizen, het Nationaal Warmtefonds en Fixteams zorgen samen voor een verbetering van de energie-efficiëntie bij kwetsbare huishoudens en micro-ondernemingen. Energiehuizen bereiken jaarlijks circa 5.000 huishoudens met adviezen en concrete verduurzamingsmaatregelen. Het Nationaal Warmtefonds ondersteunt verdere verduurzaming door middel van leningen voor woningeigenaren en appartementseigenaren, die de energie-efficiëntie van de woningen om circa 28% zullen verbeteren. Fixteams sluiten hierbij aan door directe energiebesparingen te realiseren bij micro-ondernemingen, met een geschatte besparing van 142 GJ over de hele looptijd. Samen zorgen deze maatregelen voor een structurele bijdrage aan de verduurzaming van kwetsbare groepen, door financiële ondersteuning, praktische adviezen en directe interventies.

De tijdelijke inkomensondersteuning (energiefonds) is niet gericht op het verbeteren van de energie-efficiëntie.

3.1.2.1.2. Sector gebouwen

Het opzetten van energiehuizen heeft effect op het energiegebruik van kwetsbare huishoudens en (micro-)ondernemingen. Het streven is 5.000 huishoudens per jaar te bereiken waarvan 4.000 adviezen over verduurzaming, 500 geïnstalleerde middelgrote maatregelen en 500 kleine maatregelen.

Het Nationaal Warmtefonds is directe steun aan kwetsbare huishoudens door het verstrekken van combinatieleningen en vve-ledenleningen voor het financieren van energiebesparende maatregelen, zoals bijvoorbeeld dakisolatie en isolatie van spouwmuren. De leningen van Nationaal Warmtefonds hebben geleid tot 28 % besparing van de energievraag. De jaarlijkse energiebesparing is 391.668 gigajoule. De gefinancierde zonnepanelen leverden 30779 Mwh per jaar op (cijfers over 2024).

De Fixteams hebben door de directe energiebesparende werkzaamheden en de energieadviezen effect op het energieverbruik van kwetsbare micro-ondernemingen. Uit een eerdere pilot in de gemeente Amsterdam bleek dat er 4205 MJ aan energie bespaard is door het ondersteunen van 545 ondernemers. Met een extrapolering naar de 18. micro-ondernemers (zie hoofdstuk 2) die wij verwachten te kunnen helpen met deze Fixteams maatregel kunnen wij tot een geschat effect komen. Dit geschatte effect is dat Fixteams 142 GJ zullen besparen over de hele periode. Wij baseren deze berekening op de energiebesparing die heeft plaats gevonden bij eerdere

3.1.2.1.3. Sector wegvervoer

Niet van toepassing

3.1.2.2. Renovatie van gebouwen

3.1.2.2.1. Algemeen plan

Energiehuizen, het Nationaal Warmtefonds en Fixteams hebben een direct effect op de renovatie en verduurzaming van gebouwen. Energiehuizen en het Nationaal Warmtefonds ondersteunen kwetsbare huishoudens bij het moderniseren van woningen, terwijl Fixteams micro-ondernemers helpen bij het verbeteren van de energieprestatie van bedrijfsgebouwen.

De tijdelijke inkomensondersteuning (energiefonds) is niet gericht op de renovatie van gebouwen.

3.1.2.2.2. Sector gebouwen

De energiehuizen dragen met hun adviezen en maatregelen bij aan het moderniseren van woningen. Het doel van energiehuizen is het ondersteunen van kwetsbare huishoudens bij het verduurzamen van woningen. Ook de leningen verstrekt vanuit het Nationaal Warmtefonds beogen het verduurzamen van woningen. Voorbeelden zijn leningen voor dakisolatie en spouwmuurisolatie.

De Fixteams dragen met de directe werkzaamheden bij aan energieprestatie van de bedrijfsgebouwen van kwetsbare micro-ondernemers. Daarnaast helpen de energieadviezen ondernemers keuzes te maken over aanvullende energiebesparende maatregelen en mogelijk het maken van keuzes voor energieefficiënte renovatie. Daarbij wijzen de adviseurs ook op aanvullende programma's en regelingen die ondernemers hierbij kunnen helpen.

3.1.2.2.3. Sector wegvervoer

Niet van toepassing

3.1.2.3. Emissievrije en emissiearme mobiliteit en emissievrij en emissiearm vervoer

3.1.2.3.1. Algemeen plan

Niet van toepassing

3.1.2.3.2. Sector gebouwen

Niet van toepassing

3.1.2.3.3. Sector wegvervoer

Niet van toepassing

3.1.2.4. Vermindering van de broeikasgasemissies

3.1.2.4.1. Algemeen plan

Energiehuizen, het Nationaal Warmtefonds en Fixteams verbeteren de energieprestatie van gebouwen, wat leidt tot minder energieverbruik en daardoor leidt tot een vermindering van broeikasgassen. Het Nationaal Warmtefonds bespaarde in 2024 al 35 kiloton CO₂ per jaar door energiebesparende maatregelen bij 30.000 huishoudens. Energiehuizen zullen naar verwachting tot 44 kiloton CO₂ hebben bespaard in 2031, dankzij adviezen en maatregelen. Fixteams zullen naar verwachting tot 2031 een CO₂-besparing van 12,8 kiloton realiseren bij micro-ondernemingen, dankzij directe energiebesparende maatregelen. Daarnaast kan deze besparing verder toenemen als ondernemers de gegeven adviezen opvolgen.

De tijdelijke inkomensondersteuning (energiefonds) is niet gericht op een reductie van broeikasgassen.

3.1.2.4.2. Sector gebouwen

De maatregelen energiehuizen en Nationaal Warmtefonds zijn gericht op het verduurzamen van woningen en dragen zo bij aan het verminderen van CO₂-uitstoot.

Voor Nationaal Warmtefonds is het lastig te voorspellen hoeveel CO₂ er precies zal worden bespaard per huishouden. Als we kijken naar jaargemiddelden dan zien we het volgende. De energiebesparende maatregelen die Nationaal Warmtefonds financierde in 2024 leidde tot een structurele jaarlijks energiebesparing van 35 kiloton CO₂ (35 miljoen kilo) bij circa 30.000 huishoudens. Nationaal Warmtefonds heeft dit als volgt berekend. Ze weten welke energiebesparende maatregelen de leningaanvragers hebben uitgevoerd met hun financiering. Ze hebben vervolgens met kengetallen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland de CO₂-besparing ingeschat. Dus stel dat een huishouden voor 10.000 euro rendementsglas heeft geplaatst, dan weten ze daarvan de gemiddelde besparing op basis van de kengetallen. Deze methode leidde ertoe dat Warmtefonds de CO₂-besparing kon inschatten.

De impact van het Energiehuis wordt bepaald door gebruik te maken van een recente studie van TNO die met CBS-microdata heeft bepaald hoeveel kg CO₂ een woning bespaart per jaar na het bezoek van een energiecoach of klusser.[1] Voor huishoudens met energiearmoede (LIHELEK) is dat 263 kg CO₂ per jaar. Voor gemiddelde huishoudens 63 kg per jaar. Via minimale toerekening resulteert dit op 20 kton per jaar. Dat betekent: enkel ‘energiearme’ huishoudens krijgt 263kg toegerekend, en de overige grote deel van de huishoudens 63 kg per jaar. Dit zal ten opzichte van de praktijk waarschijnlijk een onderschatting zijn. Bij 50-50 verdeling energiearm-gemiddelde woning, komt dit op 44 kton.

Tabel: Voorspelling van de CO₂-besparing per jaar door de maatregel Energiehuis.

	2027	2028	2029	2030	2031
Verwacht effect (kton CO ₂)	8,9	17,7	26,6	35,4	44,3
Absoluut minimum effect* (kton CO ₂)	4,0	8,0	12,0	16,0	20,1

Note. * Het absoluut minimum effect geeft een conservatieve schatting van het effect.

De Fixteams voor kwetsbare micro-ondernemingen nemen direct energiebesparende maatregelen. Uit een eerdere pilot in Amsterdam onder 545 ondernemers bleek dat hiermee 380 ton Co₂ is bespaard. Door dit effect te extrapoleren naar 18.370 micro-ondernemingen die we verwachten te kunnen ondersteunen binnen de Fixteams maatregel (zie hoofdstuk 2) kunnen we een verwacht effect berekenen. Op basis van

deze resultaten kan een verwacht effect worden berekend. Dit verwachte effect is 12,808 kiloton aan direct bespaarde CO₂-uistoot. Daar bovenop geven de Fixteams ook advies over aanvullende maatregelen. Het effect hiervan is vooralsnog niet in te schatten, omdat het zeer afhankelijk is van de ondernemer en of deze adviezen ook opgevolgt worden.

3.1.2.4.3. Sector wegvervoer

Niet van toepassing

3.1.2.5. Vermindering van het aantal kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers

3.1.2.5.1. Algemeen plan

Het Energiehuis verdeelt de SCF-middelen gelijk over twee aanpakken: een fysieke aanpak van woningen, waarbij direct kleine energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd, en een coachingsaanpak, waarbij woningseigenaren worden gestimuleerd om structurele verduurzamingsmaatregelen te treffen. Om deze maatregelen te bekostigen, kunnen de Energiehuizen ook hulp bieden bij het aanvragen van steun door het Nationaal Warmtefonds.

Het Nationaal Warmtefonds maakt met SCF-middelen leningen mogelijk voor mensen met een laag inkomen of zonder leenvermogen, zodat ook zij energiebesparende maatregelen kunnen nemen en zo hun energierekening verlagen.

De impact van de tijdelijke inkomensondersteuning (Energiefonds) op kwetsbare huishoudens is beschreven in hoofdstuk 3.1.4. In aanvulling daarop zullen huishoudens die via het Energiefonds een tijdelijke tegemoetkoming ontvangen door hun gemeente worden doorverwezen naar de andere maatregelen, als zij daar toestemming voor geven.

3.1.2.5.2. Sector gebouwen

Om te komen tot de doelstelling van het Energiehuis voor het aantal bereikte woningen, is het totale bedrag van 179 miljoen dat naar gemeenten gaat, gedeeld door twee. De ene helft wordt ingezet voor de grondige fysieke aanpak van 1200 euro per woning, en de andere helft wordt ingezet voor de coachingsaanpak voor 450 euro per woning. Of deze verhouding goed klopt, zal blijken in de praktijk en zal eventueel een kalibratie nodig hebben in de loop van de projectuitvoering. De berekening die hieruit volgt is: $89,5 \text{ miljoen} / 1200 \text{ euro} = 74583$ bereikte huishoudens. En $89,5 \text{ miljoen} / 450 \text{ euro} = 198889$ bereikte huishoudens. Samen maakt dit 273.472 huishoudens.

Met de SCF-middelen zal Nationaal Warmtefonds twee specifieke doelgroepen de mogelijkheid bieden om verduurzaming van de woning te bekostigen middels een lening. Deze doelgroepen komen hebben een laag inkomen of geen leenvermogen en komen bij reguliere kredietverstrekkers niet in aanmerking voor een lening. Met andere woorden: zonder deze voorziening zouden deze mensen alleen hun woning kunnen verduurzamen door geld te sparen, maar dat zal voor deze groep erg lastig zijn vanwege hun geringe inkomen. Het resultaat is dus dat deze mensen ook substantiele energiebesparende maatregelen kunnen laten uitvoeren aan hun woning, waardoor de energierekening lager is dan wanneer ze niets zouden doen.

3.1.2.5.3. Sector wegvervoer

3.1.3. Kwantitatieve tabel die het effect van de maatregelen weergeeft

Component	Kwantificering van het effect (indien beschikbaar). Aantal huishoudens, gebruikers of ktCO2-verschil ten opzichte van beleidsneutraal basisscenario											
	Korte termijn (3 jaar vooruit)						Middellange termijn (einde van het plan)					
	Broeikasgasemissies (ktCO2)	Kwetsbare huishoudens	Huishoudens in energiearmoede	Kwetsbare vervoergebruikers	Huishoudens in vervoersarmoede	Kwetsbare micro-ondernemingen	Broeikasgasemissies (ktCO2)	Kwetsbare huishoudens	Huishoudens in energiearmoede	Kwetsbare vervoergebruikers	Huishoudens in vervoersarmoede	Kwetsbare micro-ondernemingen
Sector gebouwen	26,72	177.583	31.176	0	0	0	51,54	301.472	51.960	0	0	0

3.1.4. Kwalitatieve en kwantitatieve tabel die het verwachte effect weergeeft van de maatregelen inzake tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun op de vermindering van het aantal kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers, en huishoudens die in energie- en vervoersarmoede verkeren

Component: Rechtstreekse inkomenssteun

Vermindering van het aantal kwetsbare huishoudens

30.952

Vermindering van het aantal kwetsbare vervoergebruikers

0

Beschrijving van de verwachte effecten.

In de SCF-Verordening (EU) 2023/955 worden kwetsbare huishoudens gedefinieerd als “huishoudens die in energiearmoede verkeren of huishoudens, met inbegrip van

huishoudens met een laag inkomen of een lager middeninkomen, die aanzienlijke gevolgen ondervinden van de prijseffecten van de opnemings van broeikasgasemissies

van gebouwen in het toepassingsgebied van Richtlijn 2003/87/EG en niet over de middelen beschikken om het gebouw waarin zij wonen te renoveren;”

De tijdelijke inkomensondersteuning van het Energiefonds richt zich op huishoudens in energiearmoede. De definitie van energiearmoede die die door het Energiefonds

wordt gebruikt, omvat ook de hier als kwetsbaar omschreven huishoudens. De impact op deze huishoudens is hieronder beschreven, onder “Reduction in the number of households in energy poverty (C)”.

Vermindering van het aantal huishoudens in energiearmoede

30.952

Vermindering van het aantal huishoudens in vervoersarmoede

0

Beschrijving van de verwachte effecten.

In dit hoofdstuk baseren we de omvang van de doelgroep op de berekeningen van CE Delft (2025), omdat CE Delft specifiek het effect van ETS2 voor deze groep heeft geanalyseerd. Deze doelgroepomvang wijkt af van de schatting die we in hoofdstuk 2 van het Sociaal Klimaat Plan hanteren. Het verschil ontstaat doordat CE Delft voor hun analyse niet kon beschikken over de meest recente gegevens, die wel zijn gebruikt voor de doelgroepbepaling in hoofdstuk 2. CE Delft gebruikte gegevens tot 2022. In 2022 was het aantal huishoudens in energiearmoede lager dan gebruikelijk, omdat het prijsplafond de energierekening kunstmatig laag hield. In hoofdstuk 2 zijn daartegenover actuele gegevens uit 2024 gebruikt, een jaar waarin het prijsplafond was afgeschaft en het aantal huishoudens in energiearmoede aanzienlijk hoger uitviel. De schattingen in dit hoofdstuk, gebaseerd op de analyse van CE Delft, kunnen daarom lager uitvallen dan de daadwerkelijke omvang van de doelgroep tijdens delooptijd van het Sociaal Klimaatfonds (SCF).

Impact voor huishoudens in energiearmoede:

CE Delft (2025) heeft voorspeld hoeveel huishoudens tussen 2027 en 2032 in energiearmoede zullen leven en wat de bijdrage van ETS2 daaraan is. Daaruit volgt onderstaande tabel. Hierin staat het aantal huishoudens dat volgens de definitie “laag inkomen, hoge energiekosten” (LIHE) in energiearmoede valt. Deze definitie past het beste bij de manier waarop wordt berekend of een huishouden in aanmerking komt voor het Energiefonds. Tabel. Voorspelling van het aantal huishoudens in energiearmoede (LIHE).

	2027	2028	2029	2030	2031	2032
zonder ETS2	247.617	245.377	242.903	240.190	236.986	233.826
met ETS2	275.647	283.617	282.954	282.369	278.976	275.477
verschil (door ETS2)	28.030	38.240	40.051	42.179	41.990	41.651
80% v.h. verschil	22.424	30.592	32.041	33.743	33.592	33.321
65% v.h. verschil	18.220	24.856	26.033	27.416	27.294	27.073

De maatregel Energiefonds biedt een tijdelijke inkomensondersteuning, die alleen het effect van het ETS2 opvangt. Het aantal huishoudens dat door deze inkomensondersteuning niet meer binnen de groep huishoudens in energiearmoede volgens de definitie LIHE valt, is daarom gelijk aan het aantal huishoudens dat zonder het ETS2 niet in energiearmoede zou verkeren. Deze huishoudens zijn in bovenstaande tabel weergegeven in de rij “verschil (door ETS2)”.

Op basis van eerdere, vergelijkbare subsidieregelingen hebben we twee scenario's doorgerekend voor het gebruik van de regeling: een conservatieve schatting van 65% en een realistischere schatting van 80% (zie onderbouwing hieronder). Uit deze analyse volgt dat het Energiefonds per jaar dat het wordt uitgekeerd, zoveel huishoudens uit energiearmoede kan helpen als weergegeven in de onderste twee rijden van bovenstaande tabel. Bij 80% gebruik zijn dit gemiddeld 30.952 huishoudens per jaar. Bij 65% gebruik zijn dit gemiddeld 25.149 huishoudens per jaar.

Onderbouwing niet-gebruik:

Voor het bepalen van dit target is een realistische inschatting gemaakt van het niet-gebruik van de regeling. Het niet-gebruik van een regeling wordt beïnvloed door vier factoren: (1) complexiteit van het aanvraagproces, (2) bekendheid van de regeling, (3) vereisten of tegenprestaties die verbonden zijn aan het ontvangen van de regeling, (4) hoogte van de compensatie. Omdat gegevens over niet-gebruik in Nederland schaars zijn, is gebruikgemaakt van een onderzoek dat in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is uitgevoerd (Rijksoverheid, 2023). Dit onderzoek beschrijft het niet-gebruik van verschillende inkomensondersteunende regelingen. Het publieke energiefonds lijkt in zijn opzet het meest op de individuele bijzondere bijstand, omdat (1) het aanvraagproces relatief eenvoudig is, maar enige inspanning vraagt van huishoudens, (2) de regeling enige bekendheid heeft maar veel mensen niet weten dat ze extra middelen kunnen aanvragen, (3) er geen aanvullende vereisten of tegenprestaties gelden en (4) huishoudens gecompenseerd worden voor kosten die hun budget te boven gaan. Het onderzoek schat het niet-gebruik van deze regeling tussen de 43% en 80%, met een gemiddelde van 61,5%. Aangezien we de afgelopen jaren bij het Tijdelijk Noodfonds Energie zonder actieve campagne en met een korte openingstijd al circa 110.000 huishoudens hebben bereikt, streven we ernaar om met het energiefonds steeds 8% van de doelgroep te ondersteunen.

Verdere impact: Graag wijzen wij u erop dat het Energiefonds ook een impact heeft op alle andere huishoudens in energiearmoede die in aanmerking komen voor het Energiefonds. Deze impact is echter niet weergegeven onder “Reduction in the number of households in energy poverty (C)”, gezien de compensatie van het effect van het ETS2 niet voldoende zal zijn om deze huishoudens uit energiearmoede

te helpen.

Impact voor huishoudens in vervoersarmoede: De maatregel richt zich niet op vervoersarmoede of directe ondersteuning van vervoerskosten. In de tabel is daarom geen gekwantificeerde impact op vervoersgebruikers opgenomen: dit weerspiegelt het ontwerp van de maatregel, niet een gebrek aan data. Door de inkomensondersteuning hebben huishoudens die afhankelijk zijn van betaalbaar vervoer wel meer financiële ruimte dan zonder deze compensatie. Dit vermindert de kans dat zij door hoge energiekosten in vervoersarmoede terechtkomen, omdat het beschikbare inkomen niet verder onder druk komt te staan. Dit is echter een indirect effect en geen doelstelling van de maatregel. Het zou niet correct zijn om dit bedrag ook als ondersteuning voor vervoersarmoede te classificeren, omdat dit zou leiden tot dubbeltelling van dezelfde euro's.

Referenties

CE Delft (2025). Effect ETS2 op kwetsbare groepen. Analyse voor het Sociaal Klimaatplan.
<https://ce.nl/publicaties/effect-ets2-op-kwetsbare-groepen/>

Rijksoverheid. (2023). Synthesestudie niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/28/synthesestudie-niet-gebruik-inkomensondersteunende-regelingen>

4. COMPLEMENTARITEIT EN UITVOERING VAN HET PLAN

Dit deel heeft betrekking op het gehele plan. De verschillende hieronder bepaalde criteria moeten voor het plan als geheel worden gemotiveerd.

4.1. Toezicht op en uitvoering van het plan

Toelichting omtrent de wijze waarop de lidstaat voornemens is de voorgestelde maatregelen en investeringen uit te voeren, met bijzondere aandacht voor de regelingen en het tijdschema voor de monitoring, gegevensverzameling en uitvoering, waaronder, in voorkomend geval, de maatregelen die nodig zijn voor de naleving van artikel 21.

Introductie

Dit hoofdstuk gaat in op de monitoring en implementatie van de voorgenomen maatregelen en actie van het SKP in Nederland. Rekening houdend met de bescherming van de financiële belangen van de Europese Unie zoals onder andere beschreven in artikel 21 van de SKP verordening en het opzetten van een werkwijze om de mijlpalen en streefdoelen van alle maatregelen en acties goed te kunnen verantwoorden en controleren. Ook is geleerd van de ervaring van het HVP die hetzelfde prestatie gerichte financieringsmodel heeft als het SKP en ook is onderzoek verricht naar de ervaringen met het JTF waarin ervaring is opgedaan met decentrale uitvoering van de JTF plannen.

In het hoofdstuk wordt ingegaan op:

1. De uitgangspunten voor het SKP monitorings-, controle- en auditsysteem.
2. De opzet van taak- en verantwoordelijkheidsverdeling.
3. Rapportages en IT-tools voor financiële en niet-financiële administratie
4. Het voorkomen, opsporen en rechtzetten van belangenverstrengeling, corruptie, fraude en dubbele financiering.

1. Uitgangspunten voor het SKP controle- en auditsysteem

Zoals aangegeven in de richtsnoeren⁶⁰ inzake het SKP is er gekozen om een coördinerend orgaan aan te wijzen. De Directie Participatie & Decentrale Voorzieningen (PDV) van het ministerie van SZW aan te wijzen als het orgaan dat verantwoordelijk is voor de beleidsmatige coördinatie van de voorbereiding en monitoring van het SKP. Deze directie is verantwoordelijk voor:

- * de afstemming met departementen met een beleidsmaatregel,
- * zorgen voor samenhang en complementariteit van het SKP en andere EU-strategieën.
- * zorgdragen voor het coördineren en bemiddelen tussen autoriteiten.
- * en fungeren als centraal beleidsmatig aanspreekpunt voor de Commissie.

Een belangrijk uitgangspunt bij de uitwerking van het SKP is dat de beleidsverantwoordelijkheid van de maatregelen zoveel als mogelijk (decentraal) bij de diverse uitvoerende departementen ligt en dat die zelf verantwoordelijk zijn voor de eigen maatregelen. Deze departementen zullen daarom ook worden aangewezen als autoriteiten die belast zijn met de uitvoering van het plan. Zij zijn daarbij verantwoordelijk voor o.a. :

- * de uitvoering van de eigen maatregel,
- * het beschermen van de financiële belangen van de unie,
- * de noodzakelijke beheersverificaties of mijlpalen en streefdoelen zijn bereikt
- * verantwoordelijk voor het ondertekenen van de beheersverklaring voor de eigen maatregel.
- * verantwoordelijk voor zowel de eerste lijn als ook de tweede lijnscontrole en de bekostiging hiervan.
- * Bij tegenvallers op de uitvoering van coördinatie, implementatie en het opdrachtgeverschap (SZW) en de derdelijnscontrole (ADR) zullen de departementen naar rato (op basis van het aandeel SCF-middelen) bijdragen aan deze tegenvaller

* De beleidsdepartementen zijn politiek en financieel verantwoordelijk voor de eigen maatregel en leggen hierover verantwoording af aan de Kamer. SZW is niet verantwoordelijk voor het al dan niet behalen van de mijlpalen en doelstellingen van een ander departement.

De afdeling DSU/UVB (hierna MA) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is verantwoordelijk voor de centrale coördinatie van de decentrale uitvoering van het SKP.

De autoriteit die verantwoordelijk is voor de ondertekening van de beheersverklaring bij de betalingsverzoeken is de MA. Zij zal o.a. zorgdragen voor:

- o Dat doeltreffende en evenredige maatregelen ter bescherming van de financiële belangen van de EU worden uitgevoerd, rekening houdend met de geïdentificeerde risico's.
- o Het werk van de uitvoerende autoriteiten consolideren en bewaken om de consistentie en kwaliteit van het SKP te waarborgen.
- o De Commissie de zekerheid bieden dat de uitvoering van het SKP voldoet aan de toepasselijke normen, regels en voorschriften.
- o Bevestigen dat betalingsverzoeken alleen voltooidde mijlpalen en doelstellingen bevatten, en de nauwkeurigheid, betrouwbaarheid en authenticiteit van de gegevens waarborgen. Dit omvat het bijhouden van elektronische registraties van alle verificatie-elementen in overeenstemming met de regels en procedures.
- o Verifiëren of onregelmatigheden die in de definitieve audit- en controleverslagen met betrekking tot betalingsverzoeken zijn vastgesteld, op passende wijze zijn aangepakt en gecorrigeerd op het niveau van de betrokken eindontvangers.

Tenslotte is gekozen om de Audidienst Rijk (ADR) aan te wijzen als de instantie voor de audit van de systemen en verrichtingen.

De ADR is beoogd auditautoriteit voor het SKP, bouwend op haar expertise als auditautoriteit voor de Europese structuurfondsen en haar krachtens de wet vastgelegde taak. De rapportages over de SKP-middelen kunnen vooralsnog meelopen met het reguliere verantwoordingsproces en de reguliere verantwoordingsstukken.

De ADR zal:

- o Systeemaudits uitvoeren
- o Verifieer de doeltreffende werking van de beheers- en controlesystemen en de aanwijzingsprocedure van de autoriteiten.
- o Ervoor zorgen dat hun werkzaamheden betrekking hebben op alle elementen die relevant zijn voor de bescherming van de financiële belangen van de Unie door de zekerheid te verkrijgen dat er systemen zijn die dienen om fraude, corruptie en belangenconflicten te voorkomen, op te sporen, te melden en te corrigeren, en om de naleving van de vereisten van de eengemaakte markt te waarborgen (naleving van de regels inzake overheidsopdrachten en staatssteun).
- o Alle auditactiviteiten uitvoeren in overeenstemming met internationaal aanvaarde auditnormen.

Uitbetalingen uit het SKP worden gedaan in het kader van de nationale begroting. Zij zijn dus onderworpen aan dezelfde regels inzake preventie, opsporing en correctie van onrechtmatigheden als alle rijksuitgaven, d.w.z. in het bijzonder de controle van de Algemene Rekenkamer (AR) en de interne controlesystemen van de verantwoordelijke uitvoeringsorganisaties en de interne controlesystemen van de betrokken ministeries.

In lijn met die systematiek, zijn de beleidsdepartementen verantwoordelijk voor de rechtmatige besteding van de middelen en het effectief functioneren van de beheers- en controlesystemen voor de geselecteerde maatregelen uit het SKP.

Het SCF kan als project ook onderdeel uitmaken van de jaarplannen van beleidsdirecties binnen de diverse ministeries, voor interne doeleinden. Hierop kan tussentijds op het jaar gemonitord worden, mochten zich knelpunten voordoen. De keuze hiervoor is aan de beleidsdirectie zelf belangrijk is dat het onderdeel uitmaakt van de projectadministratie.

Middels interne rapportage monitoren de beleidsdirecties de voortgang van de mijlpalen en doelstellingen bij de desbetreffende uitvoerende departementale organisaties van de maatregelen. Binnen de beleidsdepartementen wordt de tweede lijnscontrole belegd. De tweede lijnscontrole houdt toezicht op de beleidsdirecties met betrekking tot de voortgang van de mijlpalen en doelstellingen en het monitoringsproces van de beleidsdirecties. De inrichting van de tweedelijnscontrole wordt aan ieder departement overgelaten. Dit is dus niet automatisch de FEZ directie van het betreffende departement, maar kan ook een controller binnen een beleidsdirectie of extern worden belegd. Uitvoerende departementale organisaties zijn verantwoordelijk voor het verzamelen en bewaren van gegevens (rekening houdend met de bewaartermijn van 7 jaar) en zullen deze in eerste instantie centraal bij hun ministerie of tbv het verantwoordelijke departement bijhouden, waarna deze worden samengevoegd in een te ontwikkelen centraal dataregister.

2. Taak- en verantwoordelijkheidsverdeling

De taak- en verantwoordelijkheidsverdeling is een getrapt systeem van deelverklaringen per betrokken beleidsdirectie gebaseerd op de informatie van uitvoerders per maatregel. In de beheersverklaring staat informatie over de voortgang van de mijlpalen en doelstellingen, en of deze behaald zijn, en dat financiële belangen van de Unie geborgd zijn. Deze deelverklaring wordt gereviseerd door de 2e lijn van het desbetreffende departement. Alle deelverklaringen worden verzameld door de MA die verantwoordelijk is voor de ondertekening van de beheersverklaring bij de betalingsverzoeken.

Via de deelbeheersverklaring toont elke ministerie zijn verantwoordelijk aan voor het beschermen van de financiële belangen van de Unie en staat het garant voor de betrouwbaarheid van de aangeleverde gegevens aan de managementautoriteit. De deelbeheersverklaring zal onder meer de volgende elementen bevatten:

- (i) Verklaring dat de informatie in een betalingsverzoek correct, volledig en nauwkeurig is weergegeven.
- (ii) Verklaring dat de middelen zijn gebruikt voor het beoogde doel, zoals omschreven in de overeenkomst die is gesloten op grond van artikel 19 van de SCF-verordening.
- (iii) Verklaring dat de ingevoerde controlesystemen de nodige garanties bieden met betrekking tot de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen, d.w.z. dat wordt aangetoond dat de betrokken mijlpalen en streefdoelen zijn bereikt.
- (iv) Verklaaren dat de bestaande controlesystemen, in overeenstemming met het beginsel van goed financieel beheer, naar behoren functioneren en de nodige garanties bieden dat de steun wordt verleend in overeenstemming met de staatssteun- en aanbestedingsregels van de Unie, indien van toepassing. De bestaande controlesystemen moeten er met name voor zorgen dat fraude, corruptie en belangenconflicten worden voorkomen, opgespoord en gecorrigeerd en dat dubbele financiering uit het fonds en andere programma's van de Unie wordt voorkomen.
- (v) Verklaring dat eerder bereikte mijlpalen en streefdoelen niet zijn teruggedraaid sinds de verwezenlijking ervan door de Commissie is bevestigd.
- (vi) Bevestiging dat de onregelmatigheden die in verband met de uitvoering van het plan zijn vastgesteld, naar behoren zijn gecorrigeerd en dat de desbetreffende bedragen zijn teruggevorderd van de ontvangers.

Taken verantwoordelijkheden MA

De MA zal algemene richtlijnen uitvaardigen aan de betrokken beleidsdepartementen en uitvoeringsorganisaties waaraan voldaan dient te worden voor correcte implementatie van het SKP. De algemene richtlijnen zullen worden verwerkt in een beheers- en controlesysteem (BCS). In de BCS zal tot in detail worden vastgelegd hoe de mijlpalen en doelstellingen gerapporteerd dienen te worden, vergezeld van aanwijzingen voor het toevoegen van aanvullend bewijs bij het in te dienen betaalverzoek bij de Europese Commissie. De Auditdienst Rijk wordt geconsulteerd over controleerbaarheid van deze BCS.

* De autoriteit DSU/UVB is systeemverantwoordelijk en voert regie op de verantwoording van de SKP-middelen. De DSU/UVB leunt, conform de bestaande structuren, op een decentraal systeem van departementale begrotingen en zelfstandige uitvoeringsorganisaties.

* Halfjaarlijks zullen de door de EU vastgestelde gemeenschappelijke indicatoren worden verantwoord.

* DSU/UVB verzamelt de financiële gegevens, rapporteert over de voortgang van de mijlpalen en doelstellingen en dient het betaalverzoek samen met de summary of audits in.

* DSU/UVB begeleidt de betrokken departementen en beleidsdirecties bij het opzetten van beheersmaatregelen vereist door de SKP.

* Er zal één of twee keer per jaar een betalingsverzoek worden ingediend, in samenloop met de reguliere verantwoordingscyclus van de Rijksuitgaven. DSU/UVB streeft ernaar in Q2 en Q4 een verzoek in te dienen voor het voorgaande jaar.

Taken en verantwoordelijkheden PDV/SZW

* PDV/SZW draagt de systeemverantwoordelijkheid voor de coördinatie en de monitoring van het plan. Gezien de hierboven beschreven rol en verantwoordelijkheid, is PDV/SZW het logisch contactpunt richting de EC.

* Om haar rol als systeemverantwoordelijke voor de coördinatie en het monitoren van het SKP goed uit te kunnen oefenen staat DSU/UVB in nauw contact met de beleidsdirecties alsmede de controllers van de directies. Hiermee kunnen potentiële onregelmatigheden in een vroeg stadium ontdekt worden en kan er tijdig actie worden ondernomen voor adequate rapportage richting onder andere de Europese Commissie.

3. Rapportages en IT-tools voor financiële en niet-financiële administratie

Halfjaarlijks zal er door DSU/UVB aan de Europese Commissie gerapporteerd worden op de voortgang van de mijlpalen en doelstellingen en de monitoringsindicatoren van het SKP. Het uitgangspunt voor de betaalverzoeken is één of twee keer per jaar. Conform de SKP-verordening zal dit worden vergezeld met een summary of audits van de auditautoriteit (ADR) en een management declaration op basis van deelverklaringen van de verschillende ministeries. De rapportages richting de Europese Commissie zullen worden gebaseerd op de voortgangsrapportages en dienen inzichtelijk te maken wat de status is van de SKP-gerelateerde mijlpalen en doelstellingen per departement. De basis van de informatie zal worden omgezet/aangevuld voor wat betreft specifiekere rapportage-eisen rondom de mijlpalen en doelstellingen, monitoringsindicatoren en auditrapporten, waar mogelijk volgens templates van de Europese Commissie. De basis van de rapportage steunt op de projectadministratie en bestaande systemen die in het Rijk gebruikt worden voor de financiële verantwoording. De mijlpalen en doelstellingen zullen een integraal onderdeel worden van de verantwoording en landen in een specifieke SKP model-bijlage (de SKP-bijlage die onderdeel wordt van de ontwerp-begroting en het financieel jaarverslag). In de model-bijlage zal specifiek worden vastgelegd hoe de mijlpalen en doelstellingen gerapporteerd dienen te worden, vergezeld van aanwijzingen voor het toevoegen van aanvullend bewijs bij het in te dienen betaalverzoek bij de Europese Commissie.

Financiële administratie

Wanneer gekozen wordt voor een rapportage binnen begrotingsverband wordt ten behoeve van consistente financiële rapportage een nieuwe uitgavencategorie in het Interdepartementaal Budgettair Overleg Systeem (IBOS) gemaakt. Alle uitgaven aan SKP-investeringen en maatregelen, die in de begrotingen worden opgenomen, krijgen deze nieuwe uitgavencategorie mee. Hierdoor zijn de uitgaven apart te monitoren door de departementen en de ADR. De middelen zullen op de departementale begrotingen waar de maatregelen onder vallen blijven staan. Wijzigingen in de begrotingstanden van middelen worden door de beleidsdirecties bij de directies FEZ aangeleverd en ingevoerd in IBOS. Via onderliggende informatiebeheersystemen, waaronder de projectadministratie worden de mijlpalen en doelstellingen voor het SKP nader gedocumenteerd en bijgehouden. Beide systemen worden gebruikt voor het reguliere begrotings- en financiële beheer. In IBOS worden de begrote standen en mutaties hierop weergegeven, in SAP staan bovendien de gerealiseerde standen weergegeven. De MA heeft toegang tot deze systemen en kan daarmee het overzicht bewaken voor de SKP-gerelateerde maatregelen. De informatie wordt in de departementale IT-systemen systematisch bijgehouden en op een halfjaarlijkse basis met de MA gedeeld als onderdeel van de rapportageplichten en om consistentie en continuïteit te waarborgen. De gegevens worden in een centraal register opgeslagen. Dit register zal worden ontwikkeld en zo veel mogelijk worden aangesloten bij bestaande Europese en nationale IT-systemen.

Niet-financiële informatie

Alle informatie over de voortgang van de mijlpalen en doelstellingen wordt op een uniforme manier aangeleverd bij de MA ten behoeve van de halfjaarlijkse rapportages, hiervoor wordt gekeken naar het CEDAR systeem. De uniforme manier, wanneer gekozen wordt voor de binnen de begroting systematiek, bestaat uit de SKP-bijlage die onderdeel wordt van de ontwerpbegroting en het financieel jaarverslag. In de bijlage zal in detail worden opgenomen hoe er gerapporteerd moet worden over de mijlpalen en doelstellingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de bestaande digitale systemen die reeds in plaats zijn en waar de programmadirectie op wordt aangesloten. Op deze manier houdt de MA het overzicht van de voortgang, kan het begeleiding bieden m.b.t. de rapportage-eisen ook met zicht op het jaarverslag en de voorbereiding van betalingsverzoeken.

Rapportage bescherming van de financiële belangen van de Unie

Om te kunnen voldoen aan de bescherming van de financiële belangen van de Unie worden verschillende controlemethoden voor fraude, corruptie, belangenconflicten en dubbele financiering gebruikt, waaronder: een systeemaudit om te verzekeren dat de controlesystemen in de uitvoerende organisaties voldoende zijn, een audit van het systeem door de ADR om de effectieve werking van deze controlesystemen aan te tonen, en andere aanvullende controlemethoden gericht op het opsporen van mogelijke fraude, corruptie, belangenconflicten en dubbele financiering. Dit laatste gebeurt (onder andere) via JUSTIS, Kohesio, Financial Transparency System (FTS), KVK Handelsregister, company.info en open bronnen.

Elke werknemer in de centrale overheid moet een verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) indienen voor zijn of haar aanstelling en is verplicht om de eed of belofte af te leggen, waarmee verklaard wordt dat je een integere ambtenaar te zijn. Deze verklaring toont aan dat de werknemer zich onbetwist gedraagt. VOG wordt aangevraagd en beoordeeld via JUSTIS,⁶¹ een belangrijk controlemechanisme voor afdelingen om corruptie en belangenconflicten te verminderen.

Kohesio⁶² wordt gebruikt om dubbele financiering te voorkomen en, waar van toepassing, te detecteren en te corrigeren. Dit systeem biedt een duidelijk overzicht van welke uiteindelijke ontvangers Europese fondsen ontvangen onder gedeeld beheer. Deze transparantie maakt het mogelijk om snel mogelijke gevallen van dubbele financiering te identificeren en aan te pakken.

Het Financial Transparency System (FTS)⁶³ werkt op een vergelijkbare manier, maar richt zich op EU-fondsen onder direct beheer. De FTS geeft een overzicht van de begunstigden van deze fondsen, waardoor het eenvoudiger wordt om dubbele financiering of andere onregelmatigheden te controleren.

Het KVK Handelsregister⁶⁴ wordt gebruikt om gegevens te verzamelen van de eindbegunstigden. Dit register bevat uitgebreide informatie over bedrijven, waaronder RTF-nummers, die kunnen worden vergeleken om mogelijke fraude of andere onregelmatigheden te identificeren en te voorkomen. Door deze gegevens te analyseren kunnen afdelingen effectief controleren op dubbele financiering, belangenconflicten, fraude en corruptie.

Company.info maakt⁶⁵ het mogelijk om naast financiële gegevens ook organisatiegegevens te vinden, zoals kredietwaardigheid. Dit omvat informatie over bestuurders, aandeelhouders, Ultimate Beneficial Owners (UBO's) en de algehele bedrijfsstructuur, inclusief dochterondernemingen en moedermaatschappijen. Deze gedetailleerde informatie kan worden gebruikt om belangenconflicten, fraude en corruptie te identificeren en te voorkomen.

Ten slotte wordt open source data ook gebruikt om dubbele financiering, belangenconflicten, fraude en corruptie te voorkomen en, waar nodig, te detecteren en corrigeren. Open source data biedt de mogelijkheid om verschillende datasets te koppelen en te analyseren, waardoor patronen en afwijkingen kunnen worden geïdentificeerd die anders moeilijk te detecteren zouden zijn. Dit kan de afdelingen helpen bij het bestrijden van de vier belangrijkste transmissies.

De bovenstaande instrumenten kunnen worden gebruikt door de eerste en tweede lijncontrole van alle relevante ministeries om de financiële belangen van de Unie te beschermen en dubbele financiering, belangenconflicten, corruptie en fraude te voorkomen. Elk ministerie verklaart hierover in de deelverklaring. De MA zal op basis van een checklist controleren of de genoemde controles daadwerkelijk hebben plaatsgevonden. Dit zal worden bevestigd in CEDAR.

Belangenconflict

Belangenconflicten worden op verschillende manieren aangepakt, waarbij preventie- en beheersmaatregelen een cruciale rol spelen. Deze maatregelen omvatten onder andere het indienen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)) voor werknemers, het uitvoeren van achtergrondcontroles en naleving van de Gedragscode voor de Integriteit van de Nationale Overheid. Daarnaast zijn er de eed van ambtenaren en andere maatregelen zoals vastgelegd in de Civil Service Act, het bredere beleid inzake misbruik en onjuist gebruik (Misbruik en Oneigenlijk gebruik-beleid; M&O-beleid) binnen het Ministerie, en registreert zich voor secundaire activiteiten. Het vier-ogen-principe en de scheiding van functies bij de beoordeling van subsidies of aanbestedingen zijn ook belangrijke maatregelen. Aanvullende controles worden ook uitgevoerd door de uitvoerende instanties, het ministerie, de Centrale Overheidscontroledienst (ADR) en in sommige gevallen een externe auditor.

De tweede controlelijn (bij de diverse departementen) voert deze risicogebaseerde controles uit op personeelsverklaringen en mogelijke belangenconflicten tijdens de reguliere controles en specifiek voorafgaand aan de voorbereiding van het indienen van het betalingsverzoek (parallel aan het opstellen van de managementverklaringen op directie- en ministerieel niveau). Relevante informatie (bijv. verklaring van afwezigheid van belangenconflict; DACI) worden gekruist met diverse databases, zoals het KVK Trade Register, het Financial Transparency System, Kohesio, company.info, open source data en interne registers, zoals het register van secundaire activiteiten van de verschillende ministeries. Het is belangrijk op te merken dat de uitvoering van deze controles uiteraard in overeenstemming moet zijn met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Waar van toepassing zal de aanpak van risicogebaseerde verificatie van verklaringen en mogelijke belangenconflicten door het relevante personeel worden opgenomen in de procesbeschrijving van de afdelingen. De risicoanalyses die ten grondslag liggen aan de controles zullen worden opgesteld in samenwerking tussen de eerste en tweede controlelijn, respectievelijk de beleidsdirecties, uitvoerende organen en de directies Financiën en Economische Zaken (FEZ). De Centrale Overheidscontroledienst (ADR) voert controles uit op de uitvoering van de procesbeschrijvingen voor controles, inclusief controles en controles op belangenconflicten.

4. Het voorkomen, opsporen en rechtzetten van fraude, belangenverstrengeling, corruptie en dubbele financiering

Belangenverstrengeling, corruptie en fraudebeleid

Onder het Nederlands fraudebeleid in het kader van het SKP valt niet alleen de wijze waarop fraudebestrijding en handhaving (inclusief preventie) en het toezicht dat daarop is vormgegeven, maar ook fraudeaanpak in de praktijk. Het beleid geeft handvatten aan het personeel om vast te stellen wat fraude is en hoe hiermee dient te worden omgegaan. Het Nederlands fraudebeleid richt zich op preventie, detectie, monitoring & sancties.

Preventie

Tone at the top Tone at the Top is de zichtbare bereidheid van het overheidsbestuur om in de besluitvorming waarden en normen te laten prevaleren. De richtlijnen hoe te handelen zijn opgenomen in de Code goed openbaar bestuur⁶⁶. De code beschrijft hoe een overheidsbestuur hoort te werken. De code is gemaakt om de professionaliteit en betrouwbaarheid van het openbaar bestuur in Nederland te vergroten.

Creëren fraudebewustzijn

Door middel van opleidingen en cursussen wordt het fraudebewustzijn van de betrokken medewerkers vergroot. Intern kunnen opleidingen en/of seminars gevolgd worden aan de Rijksacademie, daarnaast kunnen medewerkers externe opleidingen en seminars volgen. Vaak wordt dan gebruik gemaakt van opleidingen van universiteiten en seminars en/of workshops van beroepsorganisaties, zoals de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants.

Meldpunten

Binnen de Rijksoverheid zijn voor Europese fondsen verschillende meldpunten. Voor klokkenluiders is de instantie het Huis voor klokkenluiders⁶⁷ opgericht. Het Huis voor klokkenluiders richt zich daarmee op alle werkenden in Nederland, zowel binnen de overheid als het bedrijfsleven. Ook is er specifiek voor

burgers de Fraudehulpedesk 68 opgericht. De Fraudehulpedesk adviseert fraudeslachtoffers en verwijst hen naar de juiste instantie. Daarnaast maakt de Fraudehulpedesk burgers en bedrijven bewust van fraude-risico's en geeft zij praktische tips over hoe zij die risico's kunnen beperken.

Gedragscode Integriteit Rijk

Belangrijk binnen fraudebeheer betreft de integriteit van het personeel. De Gedragscode Integriteit Rijk 69(GIR) geeft een overzicht van de belangrijkste Rijksbrede afspraken op het gebied van integriteit. Daarnaast biedt de gedragscode een houvast bij het maken van afwegingen en het nemen van beslissingen. De code geldt voor iedereen die voor het Rijk werkt. Door middel van een bij wet verplichte eed, zwerft of belooft de ambtenaar dat hij zich aan de gedragscoderegels houdt.

Risicoanalyse

Een risicoanalyse voor belangenverstrengeling, fraude, corruptie en dubbele financiering vormt onderdeel van de opzet en uitwerking van voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van SKP middelen. In de risicoanalyse worden alle aandachtspunten van misbruik en oneigenlijk gebruik voor het gehele proces van aanvraag tot verrekening en/of betaling betrokken. Bij de uitwerking van de risicoanalyse kunnen onder meer de doelgroep van de regeling, het type regeling en de hoogte van de vergoeding in beschouwing worden genomen. De risicoanalyse zal de mogelijke risico's in kaart brengen, alsmede de weging van de risico's, waarna ze gekoppeld worden aan beheersmaatregelen, zoals specifieke controles, communicatie richting belanghebbenden en/of sancties. Inzicht wordt gegeven welke keuzes zijn gemaakt om de risico's te beperken en in hoeverre sprake is van (aanvaardbare) restrisico's. Indien de resterende risico's hoog zijn of geen beheersmaatregelen mogelijk zijn om deze risico's te beperken, moet het kabinet voor openstelling van de regeling hierover worden geïnformeerd. De risicoanalyse wordt door de beleidsdirecties van de SKP-maatregelen en de MA uitgevoerd. Elk ministerie registreert de voorgevallen ernstige onregelmatigheden. Het doel van de registratie van casuïstiek is om inzicht te hebben in het misbruik van de regelingen die is voorgevallen, waarmee onder meer input voor de risicoanalyse bij het ontwerp van nieuwe en (tussentijdse) bijstelling van regelingen ontstaat. Uit de risicoanalyse kunnen additionele beheersmaatregelen voortvloeien voor de detectie. Deze zullen worden geïntegreerd in de interne controleprocedures van de betrokken departementen. In deze controleprocedures (eerstelijnscontrole) zal tevens het 4-ogenprincipe toegepast worden. De controllers van de diverse departementen, zien toe dat een risicoanalyse zorgvuldig wordt uitgevoerd conform de richtlijnen. De risicoanalyse wordt door hen geverifieerd en biedt nader richting aan het nader invoeren van preventieve en/of correctieve maatregelen. De risicoanalyse geeft ook richting aan de maatregelen die moeten worden genomen ter detectie van potentiële hoofdzonden. De ADR toetst de risicoanalyses van de beleidsdirecties in haar auditstrategie en vormt hier een oordeel over.

Detecteer

De fraudebestrijdingscoördinatiedienst (AFCOS) is in Nederland gepositioneerd binnen de Douane dienst onderdeel van het ministerie van Financiën. De AFCOS in Nederland is een deskundigen netwerk dat de nodige expertise kan inbrengen. Dit multidisciplinaire netwerk zal kennis en ervaring ten dienste kunnen stellen in alle stadia van de fraudebestrijdingscyclus. Zo verzorgt het ministerie van Financiën samen met het ministerie van Justitie en Veiligheid de advisering van bewindspersonen en wordt een fraudebeleid in samenspraak met alle betrokken actoren opgesteld, geëvalueerd en bijgewerkt onder begeleiding van het ministerie van Financiën. De AFCOS zal voor het SKP een centrale rol hebben in de fraude coördinatie en in nauw contact staan met de relevante uitvoeringsorganisaties.

Beheersverklaring en het Irregularity Management System (IMS)

De departementale uitvoeringsorganisatie gelieerd aan de beleidsmaatregel in het SKP hebben als eerste zicht op vermoedens van fraude en zijn dan ook verantwoordelijk voor het melden van deze onregelmatigheden in de beheersverklaring. Ernstige geconstateerde onregelmatigheden moeten worden gerapporteerd als onderdeel van de beheersverklaring, die het coördinerende orgaan zal indienen in het kader van de betalingsverzoeken. Om deze reden zal het op nationaal niveau noodzakelijk zijn om een goed gedocumenteerd controlespoor bij te houden van uitgevoerde controles en de resultaten daarvan (geconstateerde onregelmatigheden en de follow-up daarvan). De ZBO, agentschap en/of uitvoeringsorganisatie moeten tevens melding maken in het digitale systeem van de Europese Commissie, genaamd Irregularity Management System. Het Irregularity Management System (IMS) wordt gebruikt

als het digitale systeem in geval van onrechtmatigheden of twijfelgevallen van fraude. Na melding in het IMS is de uitvoeringsorganisatie (en de beleidsdirectie in het verlengde ervan) verantwoordelijk voor de vervolgstappen (bijv. nader onderzoek, terugvorderen, boete opleggen, melden aan OM) en dient deze ook te rapporteren in het IMS.

Rechtzetten; Sanctiebeleid

Elke subsidieregeling heeft in de basis een adequaat sanctiebeleid, zoals aangegeven in de Algemene wet bestuursrecht, om te kunnen handelen op geconstateerd misbruik. Een sanctie wordt opgelegd indien sprake is van opzet. Sanctionering voldoet aan de redelijk- en billijkheidsnorm en aan het evenredigheidsbeginsel. In het sanctiebeleid van de specifieke regeling staat gedetailleerd uitgewerkt welke situaties leiden tot terugvordering dan wel in welke situaties hiervan afgezien kan worden. Dit sanctiebeleid wordt als basis gebruikt in de eis rondom corrigerende maatregelen zoals genoemd in de SKP-verordening.

Bij het vermoeden van fraude of misbruik dienen aanvullende maatregelen genomen te worden. Dit kan eventueel leiden tot een aangifte, zodat de zaak strafrechtelijk kan worden onderzocht. In geval er daadwerkelijk sprake is van fraude of misbruik, of de vermoedens serieus zijn, wordt de zaak overgedragen aan de strafrechtelijke actoren. Alle strafrechtelijke kwesties zullen in beginsel voorgelegd worden aan het Europees Openbaar Ministerie (EOM) dat de zaak verder zal behandelen, tenzij het EOM besluit dit over te laten aan het nationale Openbaar Ministerie (OM). Het EOM zal toegang krijgen tot het centrale dataregister mocht ze daarom verzoeken.

Dubbele financiering

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen van dubbele financiering ligt bij de departementale beleidsdirecties. Er zal extra controle plaatsvinden op deze maatregelen door zowel de beleidsdirecties als de Auditdienst Rijk.

Voor elke maatregel zal er een financieringsfiche gevraagd worden en een verklaring van de projectverantwoordelijke dat er geen dubbele financiering is. Dit is een vast onderdeel van de beheersverklaring. De verantwoordelijke beleidsdirectie zal dan controleren of de verklaring juist is ingevuld en zal deze verklaring ter extra controle doorsturen naar de betrokken controller van SKP.

In het financieringsfiche leveren de departementale beleidsdirecties informatie aan over de mogelijkheid tot cofinanciering voor de maatregel. Wanneer er cofinanciering plaatsvindt bij een maatregel, zal de beleidsdirectie uitleggen welk deel van de maatregel gefinancierd wordt door het SKP, en welk ander deel door een ander Europees fonds. Zo wordt het inzichtelijk voor welke maatregelen er een risico bestaat dat dubbele financiering plaats kan vinden. Op basis van deze informatie kunnen er risicoanalyses worden uitgevoerd. Alle uiteindelijke begunstigden dienen bovendien op regelmatige basis een geactualiseerd overzicht te geven van andere externe financieringsbronnen, buiten het SKP, die ze ontvangen als entiteit en zullen dit registreren in hun boekhouding in relatie tot alle maatregelen waar ze betrokken bij zijn. Ze moeten toestaan dat de controle-instanties, zoals de departementale beleidsdirecties en de ADR, toegang krijgen tot alle benodigde informatie. Dit dient expliciet te worden opgenomen in de subsidiebesluiten of een of meerdere andere (wettelijke) basis die de financieringsstromen regelen. Bij bestaande regelingen zal er bekeken worden welke informatie beschikbaar is en zal dit meegenomen worden in de risicoanalyse van de departementale beleidsdirectie, waarna er mogelijk additionele maatregelen worden genomen ter preventie, detectie en/of correctie van dubbele financiering.

Uit de contracten die departementale beleidsdirecties sluiten met de uiteindelijke begunstigden dient inzichtelijk te worden gemaakt voor welke onderdelen de begunstigden middelen ontvangen vanuit het SKP en voor welke onderdelen uit andere middelen. De controllers van het SCF zullen op basis van deze informatie tweedelijns controles uitvoeren om ervoor te zorgen dat de uiteindelijke begunstigden geen dubbele financiering ontvangen vanuit het SKP en andere fondsen. Bovendien zal de informatie over deze verschillende aspecten centraal worden bijgehouden per ministerie en uiteindelijk de MA ten behoeve van betalingsverzoeken en (externe) audits. Er zal voor het tegengaan van dubbele financiering gebruik gemaakt worden van een centraal datasysteem waarin informatie over de eindbegunstigden van de SKP-middelen in bijgehouden wordt. De basis voor de informatie hierover komt vanuit de verantwoordelijke beleidsdirecties en uitvoeringsorganisaties. Het centrale datasysteem vormt, in combinatie met Kohesio en het Financial Transparency System (FTS), de basis om analyses te doen naar de mogelijkheid dat dubbele

financiering plaatsvindt. De relevante uitvoeringsorganisaties, beleidsdirecties, evenals de programmadirectie hebben toegang tot het systeem. De primaire verantwoordelijkheid voor het invoeren van de gegevens ligt bij de uitvoeringsorganisaties. Beleidsdirecties – en controllers in het verlengde daarvan – kunnen via de database een analyse uitvoeren of er een risico bestaat dat de eindbegunstigde ook vanuit andere fondsen middelen ontvangt. Op basis hiervan kan een cross-check worden gedaan bij andere fondsbeheerders waarvoor de eindbegunstigde potentieel aanspraak maakt op andere Europese middelen.

De Auditdienst Rijk (ADR) zal als derdelijns controle optreden en kan op basis van de beschikbare informatie en risicoanalyses overgaan tot het uitvoeren van audits bij de maatregelen waar cofinanciering plaatsvindt. De basis van de informatie voor deze audits is de (financiële) informatie over en van de uiteindelijke begunstigden. Uit deze informatie moet blijken dat zij niet voor dezelfde onderdelen van de maatregel middelen ontvangen hebben uit zowel het SKP, als andere Europese fondsen of subsidies. De informatie over deze verschillende aspecten wordt centraal bijgehouden per ministerie en zal via extracten van hun datasystemen, gecommuniceerd worden naar de MA. De data over de eindbegunstigden wordt dan centraal verwerkt in het dataregister. Uitvoeringsorganisaties, beleidsdirecties onder de verantwoordelijkheid van hun minister worden bovendien aangemoedigd om het Financial Transparency System (FTS) en Kohesio te gebruiken om dubbele financiering te detecteren en indien nodig te corrigeren.

Mocht op basis van de cross-checks een verdenking van dubbele financiering ontstaan, dan maakt de beleidsdirectie een melding bij de MA. Mocht er daadwerkelijk dubbele financiering hebben plaatsgevonden, dan zal er op basis van de situatie (deed de eindbegunstigde dit bijvoorbeeld met voorbedachten rade) een passende actie ondernomen worden en kan de zaak overgedragen worden aan het EOM. Het EOM krijgt toegang tot alle gegevens. Tevens kan de financiering worden gestopt en kunnen er sancties worden ingesteld volgens het algehele sanctiebeleid. Een geval van dubbele financiering zal gemeld worden in de summary of audits.

4.2. Samenhang met andere initiatieven

Toelichting over de wijze waarop het plan strookt met de informatie die is opgenomen en de toezeggingen die de lidstaat in het kader van andere relevante plannen en fondsen heeft gedaan, en wisselwerking tussen de verschillende plannen in de toekomst, als bedoeld in artikel 6, lid 3, en artikel 16, lid 3, punt b), iii).

Het sociaal klimaatplan moet consistent zijn met de informatie en de toezeggingen die de lidstaat heeft gedaan in de andere plannen en programma's.

SKP en de Europese Pijler van de Sociale Rechten

Er zijn 20 sleutelbeginselen van de Europese Pijler van de Sociale Rechten ([link](#)). Daarnaast bevat het Actieplan voor de Europese Pijler van de Sociale Rechten drie kerndoelen waar ook Nederland zich voor inzet: * Ten minste 78 % van de bevolking van 20 tot en met 64 jaar moet tegen 2030 een baan hebben;

* Ten minste 60 % van alle volwassenen moet jaarlijks aan een opleiding deelnemen;

* Het aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, moet met ten minste 15 miljoen worden verminderd.

Met het Sociaal Klimaatplan zal niet direct worden bijgedragen aan het bereiken van de eerste twee van deze specifieke doelstellingen maar de maatregelen kunnen wel indirect bijdragen aan de derde doelstelling het tegengaan van armoede en het bevorderen van sociale inclusie.

De doelgroepen die Nederland met het SCP wil bereiken, zijn kwetsbare groepen, veelal mensen die leven rondom het sociaal minimum en vanwege ETS2 nog dieper in armoede kunnen geraken of voor wie het financieel nog moeilijker wordt om deel te nemen aan sociale activiteiten.

De maatregelen zijn erop gericht om de negatieve gevolgen van ETS2 voor de kwetsbare doelgroepen te verlichten:

* Met het Energiefonds wordt steun op de energierekening geboden ter compensatie van de prijsstijging als gevolg van ETS2. Het zal de armoede waarin zij mogelijk verkeren niet oplossen maar dankzij de steun wordt de financiële situatie gemitigeerd (en hiermee kan een bijdrage geleverd worden aan P11, voorkomen kinderarmoede);

* Het energieloket is toegankelijk voor iedereen en kan ook mensen in armoede helpen om stappen te zetten richting verduurzaming en de weg te wijzen naar energie-besparende maatregelen. Het energiehuis kan daarmee een eerste stap zijn om iemand te helpen besparen op energiekosten en daarmee de armoede helpen verlichten. Het warmtefonds en de energiehuizen kunnen dus bijdragen aan P19 (access to social housing or housing assistance of good quality.).

Daarmee draagt het SCP bij aan principe 20 van de Pijler.

Daarmee draagt het SCP bij aan meerdere sleutelbeginselen van de Europese Pijler van Sociale Rechten; de Energie Unie en de Green Deal. En sluit hierbij aan, en versterkt, de ontwikkelingen die in gang gezet zijn met onderstaande plannen en programma's. Deze worden hieronder toegelicht waarbij de raakvlakken nadrukkelijk benoemd worden met de Europese Pijler van de Sociale Rechten; de Green Deal en de Energie Unie.

SKP en Cohesiebeleid

ESF

Met het Europees Sociaal Fonds+ (ESF+) wordt in Nederland geïnvesteerd in structurele verbeteringen ten aanzien van werkgelegenheid, onderwijs en sociale ontwikkeling en beleid gericht op ontwikkeling van arbeidsmarktvaardigheden. De voornaamste doelgroep van het ESF+ zijn kwetsbare werkenden en werkzoekenden, leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. Ook wordt ingezet op het verstrekken aan voedselhulp aan mensen in armoede.

Met het ESF+ wil Nederland bijdragen aan werkgelegenheid, mensen aan (beter) werk helpen en zorgen voor eerlijkere arbeidskansen. Rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid op de arbeidsmarkt en de samenleving zijn daarbij essentiële uitgangspunten. Het SCF kan gezien worden als een aanvulling hierop voor rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit en te zorgen dat kwetsbare groepen in energiearmoede en vervoersarmoede niet achterblijven.

Daarom financiert ESF+ een breed scala aan projecten in Nederland die gericht zijn op het verbeteren van werkgelegenheid, onderwijs en sociale inclusie.

EFRO

Met het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) wil Nederland de economische verschillen tussen de regio's verkleinen. Binnen Nederland zijn er vier regio's met ieder een eigen EFRO-programma op basis van de Regionale Innovatie Strategie (RIS). Alle regio's stellen daarin hun eigen prioriteiten. Activiteiten binnen de regio's zijn o.a. gericht op innovatie (slimmer) en de overgang naar een koolstofarme (groener) economie waarmee getracht wordt zowel economische als maatschappelijke impact maken.

EFRO draagt bij aan een rechtvaardige transitie door de inzet op een klimaatneutrale economie zonder regio's of bevolkingsgroepen achter te laten. Het richt zich niet direct op kwetsbare personen of huishoudens. Het geld is vooral bedoeld voor het midden- en kleinbedrijf (MKB).

SKP en HVP

Het herstel- en veerkrachtplan (HVP) bevat een groot pakket aan hervormingen en investeringen die gericht zijn op het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. In totaal gaat 55% van de voor Nederland gealloceerde €5,4 miljard naar maatregelen die direct bijdragen aan klimaatdoeleinden. Het HVP combineert economische hervormingen met sociale investeringen, zodat kwetsbare groepen – zoals laagopgeleiden, vrouwen, jongeren, migranten en mensen met een beperking – niet achterblijven bij de groene en digitale transitie. Specifiek op het terrein van energiearmoede, besteedt het HVP aandacht aan het beperken van inkomensongelijkheid door de energietransitie, door inkomens te stimuleren en te ondersteunen bij investeringen in energiebesparing en duurzame installaties, bijvoorbeeld middels de Investeringsubsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE). Ook via arbeid en

scholing draagt het HVP aan een rechtvaardige transitie voor kwetsbare groepen via programma's als Nederland Leert Door krijgen werkenden en werkzoekenden extra steun, dit vergroot hun kansen op duurzame arbeidsparticipatie.

-- Voorbeelden van revelante hervorming en investeringen gericht op het reduceren van de afhankelijkheid van fossiele energie:

Hervormingen:

Hervorming energiebelasting: maakt duurzame energie aantrekkelijker en bestraft relatief meer het gebruik van fossiele energie;

* Invoering en aanscherping CO₂-heffing industrie: zorgt dat de zwaarste vervuilers betalen en stimuleert bedrijven om sneller te verduurzamen;

* Verhoging vliegbelasting & invoering van de vrachtwagenheffing: zet in op schoner vervoer en ontmoedigt fossiel gebruik;

* Energiewet: creëert een moderner wettelijk kader voor duurzame infrastructuur zoals waterstof, warmtenetten en CO₂-opslag.

* Energiehervormingspakket: adresseert verscheidene uitdagingen van de Nederlandse energiemarket met een bijzonder focus op netcongestie.

Investerings:

* Wind op Zee: grootschalige uitrol van windenergie op de Noordzee; * Groenvermogen Waterstof: productie en toepassing van groene waterstof, inclusief een human capital-agenda;

* Digitale Infrastructuur Logistiek: draagt bij aan efficiëntere en dus schonere logistieke ketens;

* Veilige, Slimme & Duurzame Mobiliteit + ERTMS (spoor): versterkt emissievrije mobiliteit;

* Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA) (€225,3 mln.): energiebesparing in scholen, zorginstellingen en ander vastgoed;

* Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) (€1,3 mld.): isolatie, warmtepompen, zonneboilers en andere besparingsmaatregelen voor huishoudens.

Nationaal Gebouw en Renovatieplan

De twee maatregelen die in dit plan (het Sociaal Klimaatplan) worden voorgesteld m.b.t. hulp bij verduurzaming staan ook beschreven/aangekondigd in het Nederlandse concept-plan voor de renovatie van de gebouwde omgeving (National Building Renovation Plan/NBRP).

1. Een investering in energiehuizen:

Met "energiehuizen" bedoelen we een organisatie zoals gedefinieerd in de herziene richtlijn energieprestatie van gebouwen (ref. artikel 18 EPBD-IV). Nederland ontwikkelt deze energiehuizen voortbouwend op de bestaande instrumenten zoals energieloketten, -coaches, -fixers en de website Verbeterjehuis.nl. Het energiehuis wordt de komende periode samen met betrokkenen verder uitgedacht. Door advies en ondersteuning meer op elkaar af te stemmen door het onder één spreekwoordelijk dak samen te brengen in het energiehuis, wordt het duidelijker en makkelijker om de gewenste hulp en advies te vinden en te krijgen.

In de praktijk betekent dit doorgaans dat lokale partijen onder de naam 'Energiehuis' starten met éénloketsystemen waar energieloketten, -coaches, -fixers, enzovoort onder vallen.

Het doel is dat vanuit de energiehuizen proactief in gesprek wordt gegaan met huishoudens en ondernemers in een kwetsbare positie, om vertrouwen te winnen via persoonlijk contact en hen de begeleiding te bieden die nodig is om te starten met energiebesparende maatregelen.

Andere doelgroepen kunnen ook terecht bij de energiehuizen, zoals de EPBD beoogd. Zij worden niet uitgesloten van de ondersteuningsmogelijkheden (en het zou inefficiënt zijn om meerdere loketten te openen) maar worden i.t.t. kwetsbare groepen niet proactief benaderd. Het (generieke) beleid omtrent energiehuizen wordt beschreven in het NBRP.

2. Nationaal Warmtefonds

Veel woningeigenaren met een laag- of laag middeninkomen ervaren de verduurzaming als een ingewikkelde klus en hebben weinig spaargeld beschikbaar. Voor deze eigenaren (‘sociale koop’) is er een goede mogelijkheid: naast de landelijke subsidie (ISDE) een renteloze financiering via Nationaal Warmtefonds. Dankzij die renteloze lening bereikt Nationaal Warmtefonds mensen die voorheen helemaal niet bezig waren met verduurzaming. Een Vereniging van Eigenaren, waar vaak ook huurders wonen, kan ook lenen bij Nationaal Warmtefonds en ontvangt een rentekorting. Met de combinatie van landelijke ISDE-subsidie en Nationaal Warmtefonds wordt het goed isoleren en verduurzamen van de woning bereikbaar voor nagenoeg iedere eigenaar-bewoner, ook voor ‘de sociale koop’. Vanuit het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) hebben gemeenten middelen ontvangen voor het opzetten van lokale isolatieaanpakken. Hiermee kunnen gemeenten ervoor zorgen dat eigenaar-bewoners en VvE’s – en met name de mensen met lagere inkomens die in de slechtst geïsoleerde huizen of appartementen wonen - een isolatieaanbod krijgen met begeleiding, advies, praktische ondersteuning en financiering. Deze subsidie mogen mensen combineren met landelijke subsidie (ISDE) en indien nodig met een (renteloze) financiering via Nationaal Warmtefonds. Met de SCF-middelen willen we ervoor zorgen dat Nationaal Warmtefonds huishoudens ondersteunt (of kan blijven ondersteunen) die dat het hardst nodig hebben. Zo biedt Nationaal Warmtefonds al renteloze leningen aan woningeigenaren zonder leenruimte. Ook start Nationaal Warmtefonds met de vve-ledenlening. Het kan voorkomen dat appartementseigenaren met een laag inkomen moeite hebben de VvE-bijdrage te betalen, als die wordt verhoogd in verband met verduurzamingsmaatregelen waarvoor de VvE een energiebespaarlening aan gaat. Daarom start Nationaal Warmtefonds met de VvE-ledenlening: een persoonlijke lening die in veel gevallen niet hoeft te worden terugbetaald, tenzij de woning wordt verkocht met overwaarde. De appartementseigenaar ontvangt dan maandelijks een bedrag dat jaarlijks afloopt. Het Nationaal Warmtefonds wordt als beleidsinstrument voor hulp en ondersteuning bij verduurzaming beschreven in het NBRP. Vanuit het SCF willen we dus specifiek 2“deelproducten” van het Warmtefonds voor kwetsbare groepen mogelijk maken: de renteloze lening en de lening voor VvE-leden. Bovenstaande maatregelen zijn, financieel gezien, bescheiden in omvang vergeleken met het totale beleid om verduurzaming te stimuleren zoals dat in het NBRP beschreven wordt. Maar het zijn wel maatregelen waarvan we verwachten dat het een verschil zal maken voor de mensen die dat het hardst nodig hebben.

SKP en het INEK

Het INEK is gericht op de 5 pijlers van de strategie voor de Energie Unie: het koolstofarm maken van de economie, energie-efficiëntie, energie zekerheid, een geïntegreerde interne energiemarkt en onderzoek, innovatie en concurrentie. Het SCF draagt met haar maatregelen bij aan de doelstellingen van het INEK met name de dimensies gericht op decarbonisatie, energie-efficiëntie en de geïntegreerde interne energiemarkt:

* Het Warmtefonds voor kwetsbare woningeigenaren en fixteams voor micro-ondernemers wordt ingezet op verduurzaming van de gebouwde omgeving. Deze investeringen leiden tot decarbonisatie en energie-efficiëntie.

De energie-huizen zijn primair gericht op het bieden van informatie over en begeleiding naar mogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast wordt in het INEK een analyse gegeven van energiearmoede in Nederland. Uit de laatste INEK volgt dat er vanwege geldzorgen, beperkte tijd of minder digitale vaardigheden een groeiende groep mensen is die moeite heeft om mee te komen in de transitie. Ook blijkt dat 6,4% van het totaal (dit komt neer op 456.000 huishoudens in 2021) te kampen heeft met energiearmoede (blz. 45) en beschrijft de INEK dat energiearmoede vrijwel uitsluitend voorkomt bij huishoudens in slecht geïsoleerde woningen met een inkomen tot € 60.000 (blz.96).

In de beoordeling van de INEK wordt aangegeven dat er een fijnmazige en meer gedetailleerde analyse noodzakelijk ten aanzien van de ETS 2 effecten en de daaruit voortvloeiende identificatie van kwetsbare groepen. Met het Sociaal Klimaat Plan is deze analyse van ETS2 effecten op kwetsbare groepen omschreven.

Daarnaast wordt in het INEK, en ook het recente Klimaatplan van het kabinet, omschreven dat Nederland in wil zetten op een rechtvaardige transitie, met oog gehad voor verdelingseffecten van het beleid. Nederland legt daarmee meer nadruk dan voorheen op het ontzorgen van kwetsbaren en een grotere verantwoordelijkheid van de sterkere schouders. Het klimaatplan (2025-2035) beschrijft de vier principes

met betrekking tot verdelende rechtvaardigheid die het kabinet in het klimaatbeleid wil toepassen. Deze principes zijn:

- (1) realisatie klimaatdoelen,
- 2) gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid,
- (3) bijdrage en ondersteuning naar draagkracht en
- (4) de vervuiler betaalt.

Het Klimaatplan past deze principes toe en ze zullen ook de komende jaren bij besluitvorming over het klimaatbeleid worden betrokken. Via de dimensie ‘geïntegreerde interne energiemarkt’ wordt gekeken naar draagkracht. Van sterke schouders wordt verwacht dat zij zwaardere lasten kunnen dragen: lastenstijgingen voor lage en middeninkomens worden zoveel als mogelijk beperkt. Het SCF sluit hier bij aan.

* Met het Energiefonds wordt de negatieve impact van ETS2 voor kwetsbare huishoudens gemitigeerd. Op deze manier draagt het SCF bij aan een rechtvaardigere verdeling van lusten en lasten in Nederland én de EU.

SKP en JTF

JTF Het Just Transition Fund (JTF) draagt bij aan de overgang naar een Klimaatneutraal Europa in 2050. In Nederland gaan de JTF-middelen naar zes regionale gebieden met het doel om deze regio's in staat te stellen op een rechtvaardige en gelijkwaardige manier een energietransitie in te gaan. De regionale plannen zijn gericht op drie pijlers:

- * Innovatie: vernieuwen en versterken van de regionale economie.
- * Investerings: in de ontwikkeling van technologie, systemen en infrastructuur nodig voor de transitie.
- * Arbeidsmarkt: Nieuwe werkgelegenheid, bijscholing en omscholing voor een wendbare en weerbare beroepsbevolking.

4.3. Complementariteit van de financiering

Informatie over bestaande of geplande financiering van maatregelen en investeringen uit andere Unie-, internationale, publieke of, in voorkomend geval, particuliere bronnen die bijdragen tot de in het plan vastgestelde maatregelen en investeringen, waaronder ook tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun, uit hoofde van artikel 6, lid 1, punt c).

Het Nederlandse Sociaal Klimaatplan is ontworpen als onderdeel van een breder geheel aan beleidsinstrumenten en financieringsmechanismen die bijdragen aan een sociale, inclusieve en rechtvaardige klimaattransitie. In het bijzonder wordt financiering vanuit het Sociaal Klimaatfonds (SKF) strategisch gepositioneerd als aanvullend instrument naast bestaande en geplande nationale en Europese investeringen en beleidsmaatregelen. Daarbij wordt erop toegezien dat de middelen uit het SKF niet overlappen met andere financieringsbronnen en activiteiten gefinancierd uit andere EU bronnen (artikel 12, lid 4 van Verordening (EU) 2023/955), maar dat ze juist aanvullend en versterkend werken.

1. Samenhang met nationale financieringsmechanismen

Nederland kent reeds een robuuste beleidsinfrastructuur gericht op het ondersteunen van kwetsbare huishoudens in de energietransitie. Het SKF wordt ingezet als katalysator om bestaande beleidsmaatregelen te versterken, te versnellen of op te schalen, vooral in de domeinen van:

- * Energiearmoedebestrijding
- * Woningisolatie
- * Toegang tot duurzame mobiliteit
- * Tijdelijke inkomensondersteuning

a. Energiearmoede-aanpak

Sinds 2022 zet het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) specifieke uitkeringen (SPUK-regelingen) in om gemeenten in staat te stellen huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen via maatregelen zoals:

- * Installatie van energiebesparende producten (zoals tochtstrips, LED-verlichting, waterbesparende douchekoppen)
- * Energiecoaching aan huis
- * Vergoedingen voor kleine woningaanpassingen

Deze aanpak wordt via het SKF versterkt door middel van opschaling en verbreding naar moeilijker bereikbare doelgroepen, zoals huurders in particuliere verhuur, bewoners in collectieve blokverwarming en inwoners van slecht geïsoleerde woningen in buitengebieden.

b. Tijdelijke inkomenssteun

Tijdelijke directe inkomenssteun, zoals bedoeld in artikel 6(1)(c) van de SKF-verordening, wordt in Nederland traditioneel gefinancierd via Rijksmiddelen (bijv. energietoeslag via gemeenten) en incidenteel via Europese crisismiddelen (zoals REPowerEU). In het kader van het SKF wordt deze steun in specifieke gevallen mede gefinancierd uit het fonds, mits deze steun tijdelijk, doelgericht en inkomensafhankelijk wordt uitgekeerd, conform de staatssteunregels en artikel 15 van de SKF-verordening.

c. Warmtefondsen

Het Nationaal Warmtefonds verstrekt laagrentende of renteloze leningen voor verduurzamingsmaatregelen aan eigenaar-bewoners, met name aan lage inkomensgroepen die op de reguliere markt geen toegang hebben tot financiering. Het SKF wordt hier ingezet om toegangsdrempels verder te verlagen en de doelgroepen van het Warmtefonds uit te breiden (bijv. naar zelfstandige ondernemers of huishoudens in schuldhelpverleningstrajecten), in samenwerking met BZK en het Fondsbeheer Nederland.

2. Koppeling met andere EU-fondsen en -programma's

a. Just Transition Fund (JTF)

Nederland ontvangt middelen uit het JTF voor regio's met specifieke transitiedruk, zoals Groningen en Zuid-Limburg. Hoewel het JTF zich primair richt op economische transformatie en arbeidsmarktmaatregelen, zijn er ook investeringen in energie-efficiëntie en hernieuwbare energie in kwetsbare wijken opgenomen. Het SKF wordt hier complementair ingezet door te focussen op directe huishoudelijke ondersteuning en het wegnemen van sociale belemmeringen bij bewonersparticipatie.

b. Recovery and Resilience Facility (RRF)

Onder het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) zijn middelen vrijgemaakt voor woningisolatie, onder meer via Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed en de Investeringssubsidie Duurzame Energie en energiebesparing (ISDE). Het SKF vult deze investeringen aan door zich te richten op de sociale kant van de verduurzaming, inclusief communicatiecampagnes, wijkondersteuning en cofinanciering van lokale maatwerktrajecten voor lage-inkomensgezinnen.

c. Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+)

Het ESF+ wordt in Nederland onder andere ingezet voor arbeidsmarktparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In samenhang met het SKF worden opleidings- en bijscholingsmaatregelen opgezet in de context van de groene arbeidsmarkttransitie, zodat inwoners die profiteren van energiemaatregelen ook toegang krijgen tot nieuwe werkgelegenheid.

d. InvestEU en ELENA

In een aantal Nederlandse gemeenten (bijv. Amsterdam, Rotterdam, Utrecht) wordt gebruikgemaakt van de ELENA-faciliteit van de Europese Investeringsbank (EIB) voor technische assistentie bij grootschalige renovatieprojecten. Deze projecten richten zich veelal op woningcorporaties, waarbij het SKF aanvullend ingezet wordt voor ondersteuning van huurders en bewonersbegeleiding.

3. Rol van private investeringen

Hoewel het SKF primair publieke financiering betreft, wordt gestreefd naar het mobiliseren van private cofinanciering waar mogelijk. Dit gebeurt onder andere via:

- * Samenwerkingen met woningcorporaties en energiebedrijven bij wijkgerichte aanpakken
- * Private leningproducten via banken en groene investeerders
- * Sociale ondernemingen die energiediensten leveren aan kwetsbare huishoudens (zoals Energiecoöperaties)

Het SKF wordt in deze context gebruikt om marktfalen te corrigeren, bijvoorbeeld waar investeringen niet rendabel lijken vanuit privaat oogpunt, maar wel gewenst zijn vanuit sociaal oogpunt.

4. Governance, monitoring en waarborging van complementariteit

De interdepartementale coördinatie van het Sociaal Klimaatplan vindt plaats door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), in nauwe samenwerking met BZK, Financiën, SZW en IenW. Er zal worden gewerkt met een geïntegreerd monitoring- en verantwoordingskader om dubbele financiering te voorkomen, onder andere via:

- * Centrale projectregistratie
- * Cross-checks met andere EU-rapportagesystemen (zoals SFC2021)
- * Jaarlijkse audit en controle door de Auditdienst Rijk en Europese instanties Een centrale rol is mogelijk voorzien voor de Nationale Coördinator Energiearmoede, die toeziet op de samenhang van maatregelen en de lokale uitvoering ondersteunt.

5. Samenvattend

De middelen uit het Sociaal Klimaatfonds worden in Nederland doelgericht, aanvullend en sociaal rechtvaardig ingezet, in samenhang met bestaande nationale beleidsmaatregelen en Europese financieringsinstrumenten. Het SKF versterkt en versnelt bestaande inspanningen, met als doel om de lasten van de klimaattransitie eerlijk te verdelen en kwetsbare huishoudens actief te ondersteunen

4.4. Specifieke geografische kenmerken

Toelichting van de wijze waarop in het plan rekening is gehouden met specifieke geografische kenmerken, zoals eilanden, ultraperifere gebieden, plattelands- of afgelegen gebieden, minder toegankelijke perifere gebieden, berggebieden of achtergebleven gebieden.

Regionalisatie kwetsbare groepen

Energiearmoede is in Nederland vrij gelijk verspreid al komt het iets vaker voor in stedelijke gebieden. Het effect van ETS2 is daarentegen wel het sterkst in niet stedelijke gebieden. De toename door ETS2 in sterk stedelijke gebieden 5% en in niet stedelijke gebieden 10% (CE Delft). De gebieden met hoge percentages energiearmoede bevinden zich met name in het Noorden van het land.

Voor het bepalen van de locatie van de Energiehuizen, zal gebruik worden gemaakt van data over huishoudens in energiearmoede op wijkniveau.

Ook de aanpak van fixteams voor micro-ondernemers, zal aandacht zijn voor wijken waar kwetsbare micro-ondernemers zich bevinden.

Bij vervoersarmoede zijn grotere verschillen in stedelijkheid zichtbaar. Zo geldt dat het aantal vervoersarme huishoudens hoger ligt naarmate de stedelijkheidsgraad toeneemt. Het verhoogd risico op vervoersarmoede door ETS2 is voor 2030 in de zeer stedelijke gebieden 20% terwijl dat in de niet stedelijke gebieden 9% betreft.

Ongeveer een derde van de vervoersarme huishoudens zou in 2023 een verhoogd risico op vervoersarmoede hebben door beperkte mobiliteitsvoorzieningen als ETS2 ingevoerd zou worden.

Volgens CE Delft is vooral een toename te zien in minder stedelijke en rurale gebieden. Dit is verklaarbaar doordat voor bewoners van die gebieden de afstanden tot voorzieningen groter zijn, de afstand tot ov-locaties groter zijn en er een grotere autoafhankelijkheid bestaat.

4.5. Preventie van corruptie, fraude en belangenconflicten

Een systeem voor het voorkomen, opsporen en corrigeren van corruptie, fraude en belangenconflicten bij het gebruik van de uit het fonds verstrekte middelen, en de regelingen ter voorkoming van dubbele financiering uit het fonds en andere programma's van de Unie overeenkomstig artikel 21 en bijlage III, met inbegrip van middelen die worden verstrekt via andere openbare of particuliere entiteiten dan kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoergebruikers overeenkomstig artikel 9.

Zie beschrijving 4.1 punt 4

4.6. Informatie, communicatie en zichtbaarheid

Naleving van de in artikel 23 genoemde bepalingen met betrekking tot openbare toegang tot gegevens, met vermelding van de website waarop de gegevens zullen worden gepubliceerd, alsook de maatregelen op het gebied van de informatie, communicatie en zichtbaarheid.

Beschrijving van de voorgenomen nationale communicatiestrategie om het publiek bekend te maken met de financiering door de Unie.

De communicatiestrategie zal worden opgesteld zodra het SKP definitief is in samenwerking met alle betrokken departementen en uitvoerders. Een centraal onderdeel van het plan is om eindgebruikers te informeren over de brede scope aan maatregelen waarvoor zij in aanmerking komen om de samenhang tussen de maatregelen te versterken en kwetsbare doelgroepen in de breedste zin te ondersteunen. Iemand die tijdelijke inkomensondersteuning kan ontvangen, heeft ook baat bij breder advies dat een Energiehuis kan verzorgen en mensen die daar binnen komen, zouden weer doorverwezen kunnen worden naar financiële ondersteuning zoals het Warmtefonds. Uit de verschillende consultaties die hebben plaatsgevonden, waaronder met eindgebruikers en ervaringsdeskundigen, blijkt dat de zogenaamde 'vertrouwende kring' de voornaamste schakel is naar mensen in een kwetsbare situatie. Denk aan vertrouwde mensen in de wijk, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties en sleutelfiguren. Zij kunnen helpen om vertrouwen te winnen bij de mensen die anderzijds niet (gauw) ondersteuning zouden aanvragen bij de overheid. De input van relevante stakeholders zoals potentiële eindgebruikers zal worden benut voor de ontwikkeling van de Communicatiestrategie. De maatregelen zullen duidelijk moeten worden vormgegeven vanuit het perspectief van de mensen.

De Communicatiestrategie zal ook relevant zijn voor de gender-dimensie en het waarborgen van non discriminatie en gelijke kansen. Armoede treft iedereen maar vrouwen zijn extra kwetsbaar en het is essentieel dat de geboden hulp voldoende aansluit op hun situatie en behoeften. De inzet van vertrouwde sleutelfiguren en bruggenbouwers zal daarbij kunnen helpen. Er zal worden onderzocht welke sleutelfiguren – met specifieke aandacht voor vrouwen – als doorverwijspunt kunnen fungeren, denk aan huisartsen.

Ook voor de opzet van de maatregel is het belangrijk om de gender-dimensie in ogenschouw te nemen. Waar een energiehuis een fysieke locatie betreft, is het belangrijk dat die gelegen zijn op plekken die bereikbaar, toegankelijk en veilig zijn voor vrouwen. Ook valt te denken aan het laten aansluiten van openingstijden op de behoefte van vrouwen.

Voor de Communicatiestrategie wordt ook gedacht aan het benutten van verhalen mensen die reeds

gebruik hebben gemaakt van (soortgelijke) maatregelen en die kunnen fungeren als ambassadeurs: mensen die bereid zijn hun verhaal te delen over hun problemen en hoe deze zijn aangepakt. Dit kan helpen om ervoor te zorgen dat mensen zich ervan bewust zijn dat ze niet de enigen zijn die problemen ervaren en ondersteuning nodig hebben.